

101 kirjettä

Sisällysluettelo

4

Esipuhe

6

Johdanto

11

Näkökulmia sosiaalityöntekijöiden vaihtuvuuteen

12 *Pienten lasten näkökulma*

14 *Sijaisvanhempien näkökulma*

16 *Sijaissisarusten näkökulma*

18 *Ohjaajien näkökulma*

22 *Lastensuojelun Keskusliitto*

24 *Biologisten vanhempien näkökulma
(Voikukkia-toiminta)*

26 *Täysi-ikäisten kokemusasiantuntijoiden näkökulma
(X-ketju)*

27

Nuorten kirjeet

168

Lopuksi

Toimittajat: Milja Kaijanen, Marjukka Koskenkorva & Onni Westlund

Copyright: Pesäpuu ry

Kuvitus ja graafinen suunnittelu: Anniina Lius

ISBN: 978-952-7208-36-6

Painopaikka: Kirjapaino Kari Ky, Jyväskylä 2020

Esipuhe

Vuonna 2017 yli 1000 sosiaalityöntekijää ja sosiaalityön opiskelijaa allekirjoittivat adressin ”Lasten oikeus suojeluun! Poliittisten tahojen on otettava vastuu lastensuojelun toimintaedellytyksistä”, joka julkaistiin Lapsen oikeuksien päivänä 20.11.2017. Adressi synnytti ansaitusti keskustelua ja poliittista painetta kohti asiakasmäärien kohtuullistamista, ainakin osissa kunnissa. Tämä julkaisu on jatkumoa jo pitkään jatkuneelle kamppailulle lapsen oikeuksien toteutumisesta erityisen haavoitetuissa oloissa elävien ja eläneiden lasten ja nuorten elämän ja oikeuksien turvaamiseksi Suomessa sekä sosiaalityöntekijöiden ja sosiaalityön opiskelijoiden synnyttämälle #1000nimeä -liikkeelle.

Sosiaalityöntekijöiden ja alan opiskelijoiden adressin synnyttämä liikehdintä ei ole johtanut, ainakaan vielä, suuriin reformeihin ja todelliseen muutokseen. Olemme saaneet lupauksen ja kirjauksen hallitusohjelmaan, että tulevaisuudessa ”säädetään asteittain kiristytävä vähimmäishenkilöstömitoitus lastensuojeluun”. Tätä voidaan pitää hyvänä askeleena oikeaan suuntaan. Kiitos siitä kaikille niille aktiivisille ihmisille, jotka ovat tehneet paljon töitä päästäksemme tähän pisteeseen.

Lupauksella ja kirjauksella on myös keskeinen rooli siinä, että tämä julkaisu on syntynyt. Tai pikemminkin syynä on pelko siitä, että lupauksista ei pidetä kiinni. Poliitiikka näyttäytyy monelle nuorelle todella kaukaisena ja sekavana. Usko yhteiskunnallisiin instituutioihin on myös rapistunut, kun on joutunut monesti pettymään. Lastensuojelun sijaishuollossa asuvien ja asuneiden nuorten on ollut vaikea uskoa hallitusohjelmassa annettuun lupaukseen ja kirjauksiin. Onneksi he luottivat omaan mahdollisuuteensa vaikuttaa ja olla mukana luomassa positiivista muutosta – jos eivät itselleen, niin ainakin lapsille, nuorille ja perheille tu-

levaisuudessa. Kiitos jokainen nuori, joka tarttui tähän haasteeseen ja mahdollisuuteen kirjoittaa omasta elämästään, ajatuksistaan ja kokemuksistaan. Kiitän lämpimästi teitä kaikkia.

Lastensuojelun sosiaalityöntekijöiden ja alan opiskelijoiden perustellut toiveet ja odotukset kohtuullisesta työmäärästä on tulettava kuulluksi ja huomioituksi. Työntekijöillä on oikeus tehdä isoja ratkaisuja ja monen lapsen ja nuoren elämään vaikuttavia päätöksiä lain ja etiikan mukaisesti. Työntekijät tarvitsevat kunnolliset työolot, jotta he voivat auttaa lapsia, nuoria ja perheitä parhaalla mahdollisella tavalla.

Sosiaalityöntekijöille kyse on kuitenkin loppujen lopuksi työstä, josta voi lähteä pois, mikäli asioita ei korjata. Tähän julkaisuun kirjeitä kirjoittaneiden kohdalla kyse on kuitenkin liian usein ollut kamppailusta – olemassaolosta ja elämästä – kuten tulet huomaamaan. Kamppailua siitä, saammeko elää rakastettuna ja turvassa sekä olla osallisia omissa elämässämme.

Tampereella 21.1.2020

Onni Westlund, asiantuntija, Pesäpuu ry

Johdanto

Lastensuojelun avo-, sijais- ja jälkihuolto koskettaa vuosittain kymmeniä tuhansia lapsia, nuoria ja perheitä. Vuonna 2018 lastensuojelun avohuollon asiakkaina oli 54 883 lasta ja nuorta sekä kodin ulkopuolelle sijoitettuja lapsia ja nuoria oli 18 544. Jälkihuollon avohuollon tukea sai yhteensä 7595 jälkihuollossa olevaa lasta ja nuorta. Jokaisen luvun taakse kätkeytyy monta ihmiselämää, tarinoita ja kokemuksia. Jokaisen luvun takana olevan lapsen, nuoren ja perheen asioista vastaa sosiaalityöntekijä.

Jo vuosien ajan niin erilaiset lastensuojelun kokemusasiantuntijaryhmät kuin sosiaalityöntekijät ja muut ammattilaiset ovat tuoneet esiin, että sosiaalityöntekijät vaihtuvat aivan liian usein eikä heillä riitä aikaa perehtyä lasten, nuorten ja heidän perheidensä tilanteisiin riittävällä tavalla. Sosiaalityöntekijöiden vaihtuvuus sekä työn kuormittavuus näkyvät kaikissa lastensuojelupalveluissa aina avo- ja sijaishuollosta jälkihuoltoon asti.

Koskaan aikaisemmin Suomessa ei ole koottu julkaisua, joka kokoaisi yhteen yli sadan nuoren näkemyksiä, kokemuksia ja ajatuksia lastensuojelusta, erityisesti sen sijais- ja jälkihuollosta suoraan heiltä itseltään. Julkaisu sisältää 101 sijaishuollossa asuvan tai asuneen, noin 13 – 30 -vuotiaan nuoren kirjoittamaa kirjettä, jotka on ensisijaisesti tarkoitettu poliittisille päätöksentekijöille, mutta jotka jokaisen ainakin lastensuojelun kentällä toimivan henkilön olisi hyvä lukea. Jokainen kirje on tärkeä ja arvokas, ja voimme oppia niistä paljon.

Tämän julkaisun tarkoituksena on tehdä näkyväksi sitä, minkälainen rooli lastensuojelun sosiaalityöntekijöillä on ollut lastensuojelun sijaishuollossa asuvien ja asuneiden nuorten elämässä sekä minkälaista muutosta he toivovat siihen jatkossa. Sijaishuollossa asuessaan lapsen tai nuoren elämän kaikki keskeiset asiat tulisi olla tiedossa heidän asioistaan vastaavalla sosiaalityöntekijällä.

Työntekijävaihdosten takia vastuusosiaalityöntekijällä ei aina ole ollut riittävästi tietoa lapsen tai nuoren elämästä, mikä on pahimmillaan aiheuttanut ylimääräistä kärsimystä lapselle tai nuorelle.

Julkaisun tavoitteena ei ole syyllistää sosiaalityöntekijöitä, vaan vaikuttamaan lastensuojelun vähimmäishenkilöstömitoituksen toteutumiseen niin, että yhdellä sosiaalityöntekijällä ei voi olla vastuullaan enempää kuin 30 asiakasta. Kirjeiden keskeinen teema onkin sosiaalityöntekijöiden vaihtuvuus. Mm. liian suurten asiakasmäärien takia pitkäaikaisten työntekijöiden saaminen on haastavaa eri puolilla Suomea, mikä nousee vahvasti esiin nuorten kirjoittamissa kirjeissä. Nuorilta kerättyjen kirjeiden lisäksi julkaisuun on koottu muiden ihmis- ja ammattiryhmien näkökulmia siitä, millä tavoin sosiaalityöntekijöiden vaihtuvuus tai pysyvyys näyttäytyy heille. Näkökulmia nuorten kirjeiden lisäksi julkaisuun tuovat ammattilaiset *pienten lasten* näkökulmasta, sijaishuoltopaikkojen ohjaajat, *Lastensuojelun Keskusliitto* omien selvitystensä pohjalta, Kasper ry:n *Voikukkaa-toiminnan* kehittäjävanhemmat sekä ammattilaiset täysi-ikäisten, *sijaishuollossa kaltoinkohtelua kokeneiden*, kokemusasiantuntijoiden näkökulmasta.

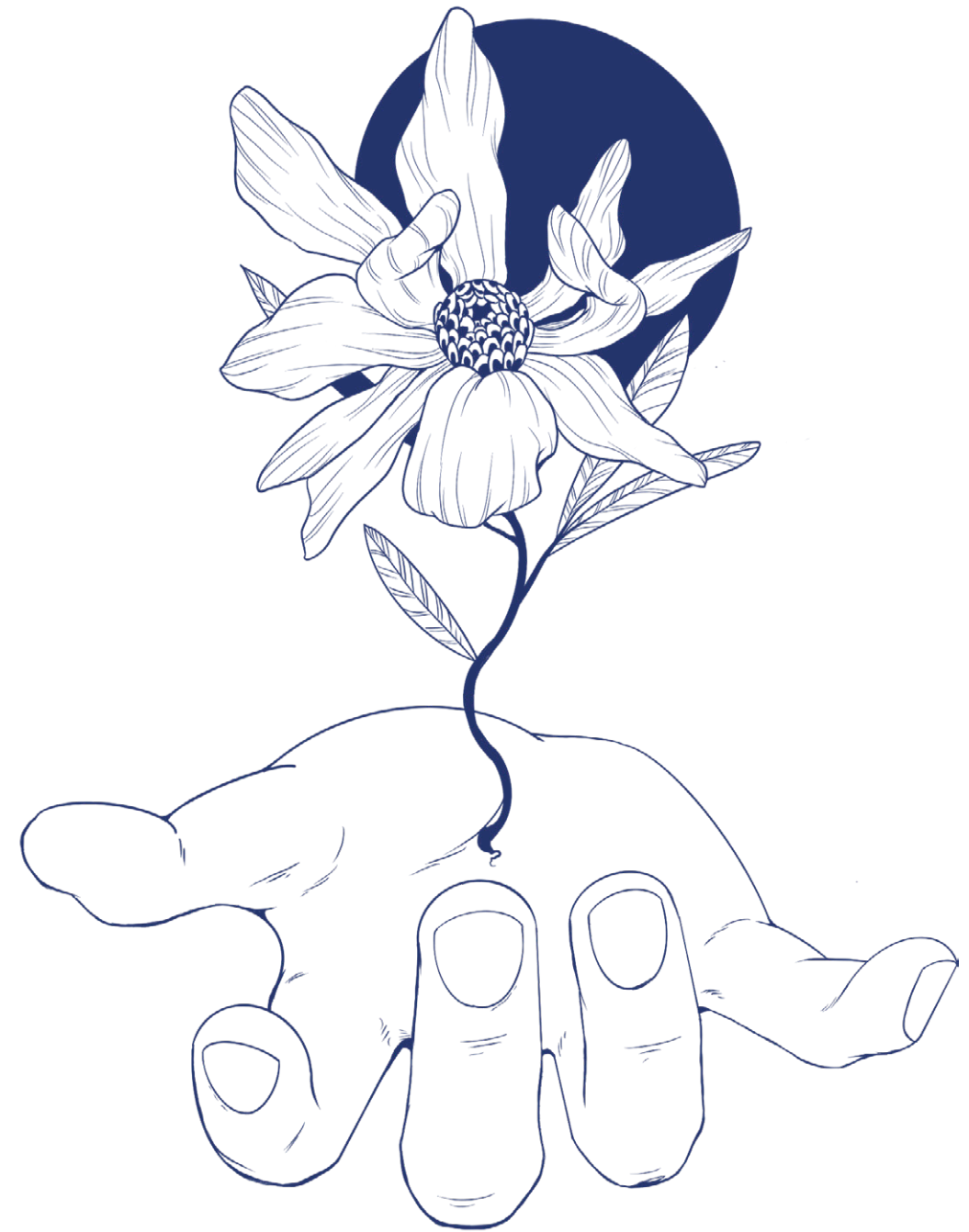
Tämän julkaisun kirjeet on kirjoitettu paitsi tätä julkaisua varten myös siksi, että on haluttu lähettää henkilökohtaisesti oma kirje jokaiselle kansanedustajalle sekä tasavallan presidentti Sauli Niinistölle. Jokainen heistä on saanut nuorelta kirjeen, yhteenvedon ja tiedon tästä julkaisusta sekä keinoja, joilla he voivat osoittaa tukensa lastensuojelun sijaishuollossa asuville ja asuneille nuorille.

Kirjeet on kerätty avoimella verkkolomakkeella lokakuun 2019 ja tammikuun 2020 välisenä aikana. Kirjeiden keräämisessä on hyödynnetty *Voima Vaikuttaa! –nuorten kokemusasiantuntijoiden verkostoa*, joka kokoaa yhteen nuorista koostuvia kokemusasiantuntijaryhmiä

ja teeman äärellä työskenteleviä toimijoita Suomessa. Ilman näitä aktiivisia toimijoita, jotka työskentelevät lasten ja nuorten osallisuuden vahvistamiseksi, kirjeiden kerääminen olisi luultavasti ollut mahdotonta. Mukana ovat olleet mm. Auta Lasta ry:n Veturointi-toiminta, Osallisuuden Aika ry, Pesäpuu ry:n UP2US – Meistä kiinni-hankkeen kehittäjäryhmät, Satakunnan lastensuojelun kehittämis-yksikön Satanuoret ja SOS-lapsikylän SOS-kehittäjänuoret.

Tässä julkaisussa on päädytty ratkaisuun kaikkien kirjeiden julkaisemisesta nuorten itse valitsemilla nimimerkeillä. Tämän lisäksi kirjeistä on poistettu esimerkiksi ihmisten ja paikkakuntien nimiä. Nämä ratkaisut on tehty kirjeitä kirjoittaneiden nuorten, heidän läheistensä ja muiden ihmisten yksityisyyden suojaamiseksi ja kunnioittamiseksi.

Antoisia lukuhetkiä 101 kirjettä -julkaisun parissa. Se on nuorten viesti, ääni ja terveiset sinulle – toivottavasti otat sen vastaan.

**Näkökulmia
sosiaalityöntekijöiden
vaihtuvuuteen**

Pienten lasten näkökulma

Arvoisat Vastaanottajat

Halusimme kirjoittaa teille kirjeen pienten lastensuojelun asiakkaana olevien lasten puolesta. Heidän äänensä jää niin helposti isompien jalkoihin. Heilläkin on sanottavaa lastensuojelun kehittämiseen, lastensuojelun laatuun ja sisältöön.

Kysyimme lapsilta, millainen on heidän mielestään hyvä sosiaalityöntekijä?

”On kiltti ja kiva.”

”Leikkii.”

”Pitää yhteyttä.”

”Kyselee lapsen kuulumisia ja on kiinnostunut lasten ajatuksista.”

”Tykkää käydä niiden luona joiden luona käy.”

”Joka on kiltti ja se vastailee kysymyksiin, jos niitä on.”

”Soittaa ja tulee pelaamaan fudista tai pyöräilemään.”

Nämä lasten autenttiset ajatukset on koottu 6–10-vuotiaiden lasten Salapoliisitoiminnassa. Salapoliisitoiminnan tarkoitus on vahvistaa avo- ja sijaishuollossa asuvien lasten osallisuutta ja äänen kuulumista lastensuojelun kehittämis- ja vaikuttamistoiminnassa. Lapset ovat kertoneet meille mielellään ajatuksistaan ja kokemuksistaan, jotta aikuiset voivat auttaa lapsia paremmin.

Olemme toistuvasti huomanneet, että kuinka suuri tarve on pienten lasten osallisuuden vahvistamiselle. Lapset toivovat heitä kohtaavia työntekijöitä ja mahdollisuutta saada äänensä kuuluviin. Valitettavasti lasta auttavien ja tukevien menetelmien saaminen osaksi kuntien lastensuojelua kärsii vaihtuvien työntekijöiden ja johdon tuen puutteen seurauksena. Lapset itse toivovat sosiaalityöntekijöitä, joilla on aikaa kohdata heitä, kysellä kuulumisia, viettää aikaa heidän kanssaan ja olla kiinnostuneita lapsista.

Toimiva vuorovaikutussuhde edellyttää sosiaalityöntekijöitä, joita on mahdollista tavata useamman kerran vuodessa. Vain tutussa ja turvallisessa suhteessa lapsen on mahdollista kertoa aitoja ja oikeita kuulumisia ja kokea saavansa apua.

Sosiaalityöntekijöiden vaihtuvuus vaikuttaa merkittävästi lapsen saamaan apuun. Jotta lapsi tulee autetuksi, on sosiaalityöntekijällä oltava aikaa kohdata lapsi rauhassa ja pysähtyä lapsen kuulumisten äärelle. Pientä lasta ei voida asettaa sellaiseen paineeseen, että hänen olisi kyettävä olemaan vapaasti ja pystyä kertomaan asioistaan työntekijälle, jota ei ole aiemmin nähnyt tai jota näkee vain harvoin.

Suhde sosiaalityöntekijään on parhaimmillaan lapsen hyvinvointia tukeva ja edistävä. Lapset haluavat tulla kohdatuiksi, huomatuiksi, autetuiksi ja huolehdituiksi. Lapsen vanhempia ja kaikkia lasta auttavien ammattilaisten tulee toteuttaa tätä tehtävää omalta osaltaan, mutta sosiaalityöntekijällä on laillinen velvollisuus huolehtia lapsen turvasta, edusta ja oikeuksien toteutumisesta silloin kun lapsi on lastensuojelun asiakkaana. Tarvitsemme pitkäaikaisia sosiaalityöntekijöitä, joiden työoloja ja työhön tarvittavia resursseja suojellaan koko yhteiskunnan voimin.

Ystävällisesti lastensuojelun asiakkaana olevien lasten puolesta

Sari-Anne Paaso, kehittämisspällikkö, Pesäpuu ry

Kirje on kirjoitettu lasten toiveiden ja ajatusten pohjalta yhteistyössä kehittämisspällikkö Susanna Kalliolan kanssa.

Sijaisvanhempien näkökulma

*Sijaisvanhemmilta
Sinulle*

Sijaisvanhemmilta kerättyjen kokemusten mukaan sosiaalityöntekijöiden vaihtuvuus vaikuttaa merkittävästi sijaisperheiden arkeen. Sijaisvanhemmat nostavat esiin erityisesti huolen lapsen asioiden hoitamisesta sekä lapsen oikeuksien, edun ja turvallisuuden toteutumisesta.

Sijaisperheiden kokemusten mukaan sosiaalityöntekijät voivat vaihtua saman vuoden aikana useamman kerran. Sijaisvanhempien maltillinen toive on se, että työntekijä pysyisi samana mahdollisimmin pitkään edes lapsen sijoituksen alussa, jotta se lähtisi turvallisesti ja tuetusti liikkeelle. Lisäksi he toivovat, että tapaamisia sosiaalityöntekijän kanssa järjestettäisiin useammin kuin kerran vuodessa, jotta lapsen asiat menisivät eteenpäin ja lapsi voisi muodostaa helpommin suhdetta sosiaalityöntekijäänsä. Lapsi tarvitsee luotettavan aikuisen, jolle hän uskaltaa kertoa asioistaan, mikä tukee sosiaalityöntekijän tehtävää sijaishuollon valvonnan suhteen.

Sosiaalityöntekijän vaihtuessa perhehoitajalle jää usein vastuu tiedon siirtämisestä uudelle työntekijälle. Jokainen sosiaalityöntekijä toimii työssään eri tavalla, joten työntekijöiden vaihtuvuus tuo sijaisperheille tullessaan myös vaihtuvia käytäntöjä, ohjeituksia ja velvoitteita. Erityisesti lapsi joutuu hankalaan asemaan, sillä hän joutuu kertomaan tarinansa jatkuvasti uudelleen. Sijaisvanhemmat korostavat lapsen ja perheen historian tuntemisen tärkeyttä, sillä se vaikuttaa oleellisesti sijaishuollon laatuun. Sijaisvanhempien mukaan vaihtuvuus vaikuttaa heidän arkeensa niin, että päätöksenteko hidastuu ja asiat eivät hoidu. Konkreettisesti nämä hankaloittavat esimerkiksi matkustuslupien, maksusitoumusten tai neuvojen saamista. Jopa lapsen terapiaa saatetaan viivästyä tai jäädä saamatta, jos kukaan työntekijä ei hoida lapsen asioita eteenpäin.

Sijaisvanhemmat tunnistavat sosiaalityön resurssipulan ja suuret työmäärät. Työntekijöiden kuormittuneisuus näyttää heidän mukaansa aiheuttavan vaihtuvuutta ja ajan kulumista suurelta osin ”tulipalojen sammuttamiseen”. Sijaisvanhempien kokemusten mukaan sosiaalityöntekijän tavoittaminen on hankalaa eikä esimerkiksi työntekijä aina soita takaisin tai häntä ei saa paikalle. Vaihtuvuus puolestaan tuottaa sen, ettei lapsi tai perhe aina tiedä edes asioitaan hoitavan sosiaalityöntekijän nimeä. Kuka tällöin vastaa lapsen asioista? Jos tukea ei ole sosiaalityöntekijän suunnalta saatavissa ja perhe uupuu, perhehoitaja saattaa haluta lopettaa sijoituksen. Vaihtuminen on sijaisvanhempien mukaan valtavaa resurssien tuhlausta kaikille osapuolille.

Pysyvyys suhteessa sosiaalityöntekijään tuottaa perheille luottamusta, välittämistä ja turvallisuutta. Sijaisvanhemmat näkevät viranomaisyhteistyön lähtökohdan olevan nimenomaan jatkuvuudessa, pitkäjänteisyydessä sekä asioita eteenpäin vievässä otteessa. Pysyvyys koetaan merkityksellisenä sen takia, että se madaltaa kynnystä ottaa puheeksi asioita sekä mahdollistaa kokonaiskuvan huomioinnin ja oikeanlaisen tuen antamisen. Lisäksi pysyvyys tukee ja syventää yhteistyötä sijaisvanhempien, syntymävanhempien ja sosiaalityöntekijän välillä. Sosiaalityöntekijöiden pysyvyys tukee myös lapsen oikeuksien toteutumista: lasta kuullaan, hänen oikeutensa osallisuuteen toteutuu paremmin ja nimetty työntekijä voi varmistaa oikeuksien ja edun toteutumisen.

*Ajatukset on koontanut yhteen **Milja Kaijanen**, opiskelija, Pesäpuu ry & **Onni Westlund**, asiantuntija, Pesäpuu ry.*

Sijaisvanhempien kokemuksia sosiaalityöntekijöiden vaihtuvuudesta on kerätty syksyn 2019 aikana erilaisissa koulutustilaisuuksissa.

Sijaissisarusten näkökulma

Hei lukija,

Oletko koskaan keskustellut sijaissisarusten kanssa? Me olemme niitä perhehoidon hiljaisia vaikuttajia, joilla on valtavasti tietoa sijaisperheiden arjesta, mutta joiden ääni on valitettavasti liian hiljainen tässä yhteiskunnassa. Haluammekin nyt kertoa oman näkemämme sosiaalityöntekijöiden vaikutuksesta arkeemme.

Jaamme yhdessä kokemuksen siitä, miten vähän saamme olla vuorovaikutuksessa sosiaalityöntekijöiden kanssa. Heistä on alkuun vaikea edes keksiä sanottavaa, sillä he eivät juuri näyttäyty elämässämme konkreettisesti. Emme suurelta osin tiedä perheidemme kanssa työskennelleiden sosiaalityöntekijöiden nimiä. Jonkun työntekijän kasvot olemme saattaneet nähdä ohimennen kotikäynnin yhteydessä. Vaikka emme useinkaan kohtaakaan sosiaalityöntekijöitä, on heillä kuitenkin valtavan suuri rooli arkeemme, sillä he vaikuttavat sijoitettujen lasten sekä perhehoitajien elämään ja sitä kautta myös meidän elämäämme. Toivoisimme, että tulevaisuudessa sosiaalityöntekijöillä olisi mahdollisuus huomioida myös sijaissisarukset, sillä näemme, että sijaissisarusten huomioinnista olisi hyötyä koko perheen kannalta.

Entä sitten sosiaalityöntekijöiden vaihtuvuus? Vaihtuvuus lisää osaltaan sitä, että meidän sijaissisarusten ääni ei pääse kunnolla esiin. Emme voi kertoa perheemme tilanteesta tai haasteista kenellekään, jos emme tiedä kehen voimme ottaa yhteyttä. Jos emme tunne työntekijää, emme voi luottaa siihen, että hän hoitaa perheemme asioita hyvin. On pelottava tunne lapselle, kun on huolissaan koko perheestä, eikä voi luottaa siihen, että joku tekee töitä perheen eduksi. On myös outoa, jos omassa kodissa on käymässä työntekijä, jota ei tunne ja joka sivuuttaa sisarukset kokonaan. Useampi meistä on kokenut, että työntekijä ei ole tehnyt oikeanlaisia tai riittäviä päätöksiä perheidemme kohdalla tilanteissa, jotka ovat olleet jopa traumaattisia.

Jos sosiaalityöntekijä olisi pysyvä, hän voisi paremmin huomioida koko perheen. Tällöin hän oppisi tuntemaan perheen ja sen toimintamallit tai esimerkiksi tuen tarpeet, jolloin yhteistyö sujuisi mutkattomammin. Pysyvä työntekijä, jonka kaikki perheenjäsenet tuntevat, olisi suuri apu sijoituksen aikana.

Olemme huomanneet, että sijoitetun lapsen näkökulmasta sosiaalityöntekijöiden vaihtuvuus tuottaa paljon haasteita. Uuteen aikuiseen ei voi luottaa heti ja luottamuksen rakentaminenkin on usein vaikeaa. Työntekijän vaihtuessa lapsi menettää jälleen yhden turvallisen aikuisen elämässään. Se on rankkaa lapselle, mutta se heijastuu lapsen kautta myös koko perheeseen. Lisäksi sijaisvanhempien pettymyksen tunteet työntekijöitä kohtaan vaikuttavat perheen ilmapiiriin negatiivisesti. Toivomme, että lastensuojelun sosiaalityön asiakasmitoitus toteutuisi, jotta sijaisperheiden hyvinvointi kasvaisi ja myös sijaissisarukset kohdattaisiin paremmin.

*Ajatukset on koonnut yhteen **Milja Kaijanen**, opiskelija, Pesäpuu ry & **Onni Westlund**, asiantuntija, Pesäpuu ry.*

Sijaissisarusten kokemuksia sosiaalityöntekijöistä ja heidän vaihtuvuudestaan on kerätty syksyn 2019 aikana sähköisesti ja sijaissisarusten tapaamisessa.

Ohjaajien näkökulma

Sijaishuoltopaikkojen ohjaajien ajatuksia sosiaalityöntekijöiden vaihtuvuudesta

Lastensuojelulaitoksissa työskentelevät ohjaajat tekevät työtä sijaishuollossa asuvien lasten ja nuorten kanssa luoden ja mahdollistaen turvallisen arjen rakentumista sijaishuoltopaikoissa. Ohjaajat työskentelevät tiiviissä yhteistyössä niin sosiaalityöntekijöiden kuin muiden lasten ja nuorten asioista vastaavien ihmisten kanssa. Heidän näkemyksensä mukaan sosiaalityöntekijöiden vaihtuvuus tai pysyvyys vaikuttavat vahvasti myös sijaishuoltopaikkojen arjessa. Sosiaalityöntekijöiden vaihtuvuus voi herättää lapsissa ja nuorissa turvattomuutta, epätietoisuutta, näköalattomuutta, turhautumista ja pelkoa tulevasta. Sosiaalityöntekijä jää usein vaihtuvuuden takia etäiseksi, vaikka hänellä on suuri valta nuoren elämään – se luo kokemusta nuorelle, ettei ”hänen asioitaan hoida todellisuudessa kukaan”.

Sijaishuoltopaikkojen ohjaajat kuvaavat sosiaalityöntekijöiden vaihtuvuuden vaikutuksia mm. seuraavasti: nuorten luottamus sosiaalityöntekijään ja yhteiskuntaan heikkenee, asioiden hoito hankaloituu, viipyy ja vaikeutuu. Sijaishuoltopaikan ohjaajat ja nuoret ovat epätietoisia tulevaisuudesta, tietoturvariskit lisääntyvät, sosiaalityöntekijät eivät tunne lapsia ja nuoria, joiden asioita he päättävät ja tekevät päätöksiä muiden lausuntojen perusteella, ja lapsen oikeudet jäävät toteutumatta. Sosiaalityöntekijöiden vaihtuvuus vaikuttaa myös vanhempien kanssa tehtävään yhteistyöhön ja ”kotiinpäin” tehtävään työskentelyyn eli suunnitelmallisen perheenjälleenyhdistämiseen, lapsen tai nuoren kotiin palaamiseen.

Sijaishuoltopaikkojen ohjaajat kuvaavat myös, että he eivät tiedä usein kehen ottaa yhteyttä lapsen tai nuoren asioissa, tukitarpeiden ja uusien ratkaisujen etsiminen lasten ja nuorten hyvinvoinnin vahvistamiseksi vaikeutuu, jos se täytyy aina perustella uudestaan tai jopa kokeilla jo kertaalleen tehtyjä tukitoimia uudestaan. Ohjaajat kertovat, että usein akuutitkaan tilanteet eivät välttämättä toteudu, vaan lapsen tai nuoren tilanne voi vaarantua esimerkiksi päätösten viivästymisen takia.

Lapsen ja nuoren asioista vastaavan sosiaalityöntekijän pysyvyys näyttäytyy vaihtuvuuden aiheuttamien pulmien vastakohtalta. Ohjaajat kuvaavat, että pysyvyys vahvistaa hyvää yhteistyötä sijaishuoltopaikan ohjaajien ja sosiaalityöntekijän sekä lapsen tai nuoren perheen kanssa, kun kaikki ovat tietoisia tilanteesta ja mahdollisista muutoksista siihen. Hyvä yhteistyö mahdollistaa myös haastavien tilanteiden pohtimista, kun kaikki tietävät missä mennään. Sosiaalityöntekijöiden pysyvyys vahvistaa kokonaisuudessaan hyvää yhteydenpitoa ja vuorovaikutusta, luottamuksen syntymistä niin lasten, nuorten, ohjaajien kuin perheen kanssa ja luo turvallisuuden kokemusta kaikille osapuolille.

Kun on tuttu sosiaalityöntekijä, joka tuntee lapsen, nuoren ja perheen, on myös sijaishuoltopaikan huomattavasti helpompi tehdä asioita yhteistyössä lapsen/nuoren ja tämän perheen kanssa.

*Ajatukset on koontanut yhteen **Milja Kaijanen**, opiskelija, Pesäpuu ry & **Onni Westlund**, asiantuntija, Pesäpuu ry.*

Sijaishuoltopaikkojen ohjaajien kokemuksia sosiaalityöntekijöiden vaihtuvuudesta on kerätty syksyn 2019 aikana erilaisissa koulutustilaisuuksissa ja sosiaalisen median kanavissa.

Lastensuojelun Keskusliitto

Lastensuojelun sosiaalityöntekijöiden asiakasmääriin ja vaihtuvuuteen tulee tehdä ratkaisuja

Lastensuojelun Keskusliitto on toteuttanut vuosien 2018–2019 aikana *Mitä kuuluu, lastensuojelu? -julkaisusarjan*, jossa on tarkasteltu eri puolilta sitä, miten lastensuojelu tällä hetkellä Suomessa toimii. Julkaisusarjan viimeisessä osassa koottiin yhteen lastensuojelun ammattilaisten, esimiesten ja asiakkaiden näkökulmat.

Lastensuojelun sosiaalityöntekijöiden vaihtuvuus on iso ongelma

Lastensuojelun sosiaalityöntekijöiden vaihtuvuus on iso ongelma niin ammattilaisten kuin asiakkaiden näkökulmasta. Lastensuojelun ammattilaisille tehdyssä *kyselyssä* (n=281) 70 prosenttia työntekijöistä kertoi harkinneensa työpaikan tai alan vaihtoa. Syitä työpaikan vaihdoksen pohtimiseen olivat liian pienet resurssit sekä liialliset työpaineet, työn huono organisointi, palkkaus ja esimiestyöhön liittyvät tekijät. Resurssikeskustelun lisäksi tulisi ammattilaisten mielestä pohtia myös sitä, miten työntekijät pysyisivät tehtävissään ja miten avoimiin virkoihin saataisiin työntekijöitä.

Lastensuojelun Keskusliitto on järjestänyt yhdessä yhteistyökumppaneiden kanssa kymmenen vuoden ajan Nuorten Päiviä 13–29-vuotiaille lastensuojelun kokemusta omaaville nuorille. Näissä Päivissä nuoret ovat vuodesta toiseen vaatineet, että vaihtuvuuden ongelma on ratkaistava. Viimeisin *Nuorten Päivä* järjestettiin elokuussa 2019 Tampereella. Monella oli epäselvyyttä, kuka heidän oma sosiaalityöntekijänsä on tai he eivät olleet koskaan nähneet uutta työntekijäänsä. Nuoret ovat korostaneet, että asiakkaan ja työntekijän hyvä kohtaaminen rakentaa luottamusta. Tämä vaatii aikaa ja sitä, ettei työntekijä jokaisella tapaamisella vaihdu.

Asiakasmäärän on oltava hallittavissa

83 prosenttia lastensuojelun työntekijöistä kannattaa sitovaa mitoitusta lastensuojelun sosiaalityöhön ja 66 prosenttia kannattaa sitovaa mitoitusta perhetyöhön. Lastensuojelun työntekijöiden työkuorma ja asiakasmäärät näkyvät siinä, että heillä ei ole riittävästi aikaa asiakasperheille. Jos työntekijä ei tunne tilannetta riittävästi, hän ei voi paneutua siihen tarpeeksi hyvin, jolloin asiakkaasta tuntuu, ettei kukaan välitä. Luottamuksen voittaminen vaatii aikaa. Nuorten mielestä aikuisten on tärkeää luoda luottamus lapseen, ja nuorten pitää saada luotua suhde sosiaalityöntekijään. Nuorilla on huoli myös sosiaalityöntekijöiden riittäväyydestä. Vanhempien mielestä etenkin kriisi- ja ongelmatilanteissa tukea tulisi saada tiivistetysti.

Helsingissä 18.12.2019

Annukka Paasivirta, erityisasiantuntija, Lastensuojelun Keskusliitto

Biologisten vanhempien näkökulma (Voikukkia-toiminta)

*”Miksi avata itseään taas uudelle ihmiselle,
joka kuitenkin ei pitkään pysy matkassa?”*

Tämän kysymyksen kuulee usein niin vanhemmilta kuin lapsil-takin. Erityisesti sijaishuollossa, mutta ylipäätään lastensuoje-lun asiakkaana olevilla lapsilla ja nuorilla on usein jo taustalla monenlaisia ihmissuhteiden katkeamisia. Sosiaalityön vaatiman luottamuksen rakentaminen on tästä syystä yleensä haasteel-lista alun perinkin, mutta muuttuu aina vain vaikeammaksi, jos nämäkin suhteet osoittautuvat lyhyiksi ja sitä kautta pinnalli-siksi ja merkityksettömiksi.

Sosiaalityöntekijän rooli lastensuojelun asiakkuuden aikana on perheiden näkökulmasta suuri ennen muuta lapsen ja perheen tilannetta määrittelevien päätösten kautta. Keskustellessamme tästä aiheesta kokemusasiantuntijaryhmämme kanssa nousi esiin myös usko siihen, että sosiaalityöntekijöillä olisi osaamista myös muuten, varsinaisen sosiaalityön keinoin, olla auttamassa perheitä haastavissa tilanteissa, joiden takia lastensuojelun asiakkuuteen on päädytty, mutta useimpien kokemus oli, ettei sosiaalityöntekijöillä ole ollut siihen aikaa. Molemmissa näissä kuitenkin perheen ja hei-dän kulkemansa polun tunteminen pidemmältä matkaa on isossa roolissa onnistumisten kannalta.

Tuntematta lasta ja perhettä on vaikeaa tai jopa mahdotonta teh-dä juuri lapsen yksilöllisiin tarpeisiin ja vahvuuksiin pohjaavaa sosiaalityötä ja päätöksiä.

Sosiaalityöntekijän vaihtumiset ovat hankalia perheille mones-ti silloinkin, kun ne tapahtuvat suunnitellusti, kuten avohuollos-ta sijaishuoltoon siirryttäessä tai muusta järjestelmään liittyvästä syystä. Mutta erityisen hankalia vaihtumiset ovat silloin, kun ne tapahtuvat yllättäen. Luottamusta työntekijän ja perheen välillä on rakennettu pidemmän tai lyhyemmän aikaa ja yhtäkkiä työntekijää ei enää olekaan. Pahimmillaan tietoa tästä ei edes tule sen enem-pää lapselle, nuorelle, vanhemmille kuin sijoituspaikkaankaan.

Kovin harvinaisia eivät ole tilanteet, joissa saattaa mennä useita kuukausia ilman, että ihmisillä on edes tietoa, kuka lapsen sosi-aalityöntekijä on, tai sellaista ei vain ole ennen kuin seuraava saa-daan rekrytoitua. Näissä kohdissa on aina riski tilanteiden monen-laiseen kriisiytymiseen tai takapakkeihin, kun esimerkiksi lapsen tarvitsemaa kuntoutusta ei päästä aloittamaan, perheen tarvitse-masta tuesta kukaan ei ole tekemässä päätöstä ajoissa tai itsenäis-tyvä nuori ei pääse muuttamaan opiskelupaikkakunnalle.

Vaihtuvuus tuo myös epävarmuutta lapsen ja perheen tilantee-seen, sillä uusi työntekijä, uusi ihminen, tuo aina mukanaan uu-det työtavat ja näkemykset, ja usein pelko jo suunniteltujen asioi-den toteutumisesta saa ihmiset puolustuskannalle.

Työtaakkansa alla uupumuksen, kyynisyyden ja riittämättömyy-den kanssa kamppaileva sosiaalityöntekijä ei ole kovin uskotta-va tai tehokas apu lapselle, nuorelle tai perheelle heidän omissa haasteissaan, mitä ne ikinä ovatkaan. Sosiaalityöntekijöiden koh-tuulliset työtaakat ja mahdollisuus tehdä työnsä eettisesti ja mo-raalisesti kestäväällä tavalla toisivat pysyvyyttä asiakassuhteisiin lastensuojelussa. Se mahdollistaisi myös sosiaalityöntekijöille onnistumisten ja kasvun näkemisen perheissä ja perheille tueksi paremmin voivia ihmisiä.

*Mareena Heinonen, asiantuntija, Kasper ry
yhdessä Voikukkia-toiminnan kehittäjävanhempien kanssa*

Täysi-ikäisten kokemusasiantuntijoiden näkökulma (X-ketju)

*”Perhe hylkää, yhteisö hylkää, yhteiskunta hylkää.
Silloin on totaalisen yksin.”*

Pesäpuussa toimiva X-ketju-hanke työskentelee turvallisen sijaishuollon puolesta ja sijaishuollossa kaltoinkohdelluiksi tulleiden henkilöiden tukemiseksi. X-ketjun toiminnassa on ollut mukana täysi-ikäisiä henkilöitä, jotka ovat lapsena ja nuorena sijoitettuina ollessaan kokeneet sijaishuollossa kaltoinkohtelua, joka on ollut fyysistä, henkistä, seksuaalista ja rakenteellista väkivaltaa. Fyysinen väkivalta on ollut esim. lyömistä tai portaita pitkin raahaamista. Henkinen väkivalta on ollut jatkuvaa pilkkaamista tai täydellistä välinpitämättömyyttä. Seksuaalisen väkivallan tekijöinä on ollut esim. sijaisperheen biologinen lapsi. Rakenteellinen väkivalta on näkynyt muun muassa siten, etteivät sosiaalityöntekijät ole kuulleet lapsia sijoituksen aikana tai uskoneet lapsen kertomaa sijaishuoltopaikan olosuhteista. Valvonta on täysin epäonnistunut ja lapset ovat joutuneet elämään ja kasvamaan äärimmäisissä kaltoinkohteluolosuhteissa lastensuojelun sijaishuollon aikana. Tämä on erityisesti näkynyt perhehoitoon sijoitettujen lapsien kohdalla, jossa lapset ovat voineet elää vuosikymmenen väkivaltaisessa sijoituspaikassa.

Nämä kaltoinkohtelukokemukset niin laitos- kuin perhehoidossa ovat jättäneet erittäin syvät ja pitkäaikaiset, koko elämän mittaiset jäljet henkilöihin. Henkilöt kokevat olevansa juurettomia ja yksin, koska usein sijaishuollon aikana perhesuhteet ovat katkenneet eikä yhteyttä omiin läheisiin ole voinut pitää. Lapsuuden aikainen kaltoinkohtelu ja väkivallan kokemukset aiheuttavat edelleen häpeää, joka lamaannuttaa arkea ja toimintakykyä aikuisena monella tavalla. Moni henkilöistä on traumatisoitunut vakavasti ja kärsii edelleen peloista, mielenterveyssairauksista, päihde- ja ihmissuhdeongelmista sijaishuollon kokemusten takia.

X-ketjun tavoite on, että lastensuojelu voisi olla jokaiselle lapselle ja nuorelle turvapaikka, jossa saisi kasvaa ja elää turvallisen sekä hyvän lapsuuden. Siitä syystä on tärkeää kuulla ja kysyä lapsen arjesta sijaishuoltopaikassa, tutustua lapseen ja antaa aikaa hänelle tapaamisissa kertoa omista kokemuksistaan ja siitä, millainen on juuri sille lapselle hyvä paikka asua ja elää. Lapsen osallisuus lastensuojelun sijaishuollossa toteutuu vain kuulemalla lapsia ja heidän ajatuksiaan. Siksi on tärkeää, että lastensuojelun sijaishuollon sosiaalityöntekijöiden resurssit ovat kunnossa, sosiaalityöntekijöiden asiakasmäärät pysyvät pieninä, sosiaalityöntekijöillä on aikaa tavata lapsia, kuulla heidän arjestaan ja luoda suhde lapseen sekä pysyvät sosiaalityöntekijät luovat luottamusta ja turvaa.

Nämä lapset ovat jo kokeneet traumatisoivia asioita elämässään joutuessaan sijoitetuiksi. Jos he vielä lastensuojelussakin kokevat kaltoinkohtelua, on lastensuojelu epäonnistunut täysin suojelemaan lapsia ja nuoria. Tästä syystä lasten ja nuorten hyvään kohteluun ja arjen olosuhteisiin lastensuojelun sijaishuollossa on kiinnitettävä erityistä valvonnallista huomiota. Tässä tutuilla ja turvallisilla sosiaalityöntekijöillä on tärkeä rooli.

Kiittäen

Johanna Barkman, kehittämisspällikkö,
& **Marianne Ersta**, hankesuunnittelija, Pesäpuu ry

NUORTEN KIRJEET

1

Hei päättäjä.

Minä tässä, nuori, joka on jo aikuistunut ja nyt maksaa takaisin veroilla kaikkea sitä rahaa, jonka käytitte hyväkseni.

Se ei ollut helppo polku, se oli pitkä ja tuskallinen. Se polku oli kivinen, ahdas, se sisälsi paljon ylämäkiä. Sen polun varteen tuli monta ihmistä, ihmisiä, jotka halusivat ja yrittivät auttaa. Saada polun helpommaksi kulkea. Mutta valitettavasti ihmiset, jotka polkua yrittivät helpommaksi tehdä, väsyivät polun rakentamiseen. Koska minun polkuni ei ollut ainut polku, vaan yhdellä ihmisellä saattaa olla pahimmassa tapauksessa monta kymmentä polkua rakennettavana.

Kuinka yksi ihminen voi jaksaa kantaa niin raskasta taakkaa mukana? Kuinka yksi ihminen voi joutua rakentamaan niin monta polkua? Tuleeko polusta, joka rakennetaan, tarpeeksi ehjä, jos aika pitäisi riittää rakentamaan niitä monelle kymmenelle ihmiselle? Entä jos edellinen väsy ja uusi rakentaja tulee tilalle, niin mitä käy vanhalle polulle? Entäs jos tämä kaikki tapahtuu uudestaan ja uudestaan, polun rakentaminen aloitetaan uudestaan 6 tai jopa 7 kertaa? Se polku muuttuu jälleen rikkinäisemmäksi, hankalammaksi kulkea.

Mietithän päättäjä vielä tätä. Me tarvitsemme apua, tulevat sijoitetut tarvitsevat teidän apua. Sosiaalityöntekijät tarvitsevat teidän apua. Rakennusapua ja lepoa hetkiä. Kun sosiaalityöntekijä voi hyvin, sijoitettu nuori voi vieläkin paremmin.

SL

2

Hei, kansalaisten ääni, päättäjä, edustaja.

Nyt tarvitaan toimia. Toimia, joilla sosiaalityöntekijöiden asiakasmääriin saadaan jotain tolkkua. Ei ole lapsen tai nuoren eikä sosunkaan etu, että sosiaalityöntekijällä voi olla jopa 80 tai 100 lasta ”asiakkaanaan”. Ei ole lapsen eikä nuoren etu, että kun sossulla on paljon ”asiakkaita”, niin lapsen tai nuoren aika sossun kanssa vähenee. Riittämätön aika johtaa siihen, että lapsi tai nuori ei pääse tutustumaan oikeasti sossun eikä kertomaan oikeasti miltä tuntuu.

Sossun kysymykseen ”Mitä kuuluu?” pitää vastata ”ihan ok”, vaikka oikea vastaus olisi jotain aivan muuta. Kun sossu kysyy tuon kysymyksen kiirettä valittaessaan, ei lapsi tai nuori pysty oikeasti kertomaan tunteistaan saatikka mistään muustakaan pinnallista puolta tarkemmin. Tämä johtaa siihen, että sossu saa väärän kuvan eikä lapsen tai nuoren etu ole todellakaan toteutunut.

Siksi on toimittava nyt. Meidän puolesta, lasten ja nuorten. Me olemme tulevaisuus, josta tulee huolehtia. Meitä ei voi vain sivuuttaa ohimennen sanomalla, että ”selvitetään mahdollisuutta, panostetaan yhä enemmän, tämä otetaan todella vakavasti, valitettavasti tilanne on nyt näin”. Tekosyyt ovat johtaneet tähän tilanteeseen, kierteeseen, jossa yleisestikin poliittisia ongelma-kohtia nostetaan säännöllisesti esiin, mutta paljoakaan ei oikeasti tapahdu pinnan alla.

Ei ole enää oikein sivuuttaa meitä ja meidän, lasten ja nuorten, tarpeita ja oikeuksia. Meillä on oikeus muuttaa asioita parempaan suuntaan. Me, keitä tämä uudistus koskee, lastensuojelun asiakkaita, me olemme kokeneet niin paljon paskaa historiamme aikana, että nyt on aika tehdä jotain. Oikeasti.

Tulevaveronmaksaja

3

Arvon päättäjä.

Minä en tiedä kenelle tätä kirjoitan, etkä sinä tiedä, kuka täällä kirjoittaa. Minä en päättä sinun elämästäsi, etkä sinä minun. Mutta sinulla voi olla mahdollisuus vaikuttaa siihen tuleeko näitä epätietoisia hetkiä niille lapsille ja nuorille, keiden on muutenkin vaikeata luottaa ihmisiin, elämään.

Tässä erona on se, että loppujen lopuksi sillä ei ole väliä kenelle minä tätä kirjoitan. Ja periaatteessa, sinullekaan ei välttämättä ole väliä kuka täällä kirjoittaa; en kuitenkaan tunne sinua, joten voi toki olla niinkin, että sinua kiinnostaisi tietää.

Mutta, entä ne alaikäiset ihmiset, ketkä eivät saa tehdä päätöksiä omasta elämästään, keiden tulevaisuus on täysin toisten ihmisten käsissä? Ihmisten, ketkä eivät välttämättä ole tavanneet heitä kasvotusten, rauhassa, keskenään, kohdanneet heitä ihmisinä. Ihmisten, keitä ehkä kiinnostaa, ehkä ei, mutta keille lapsi on lähinnä vino pino papereita. Tämä on jo huolestuttavaa ja pelottavaa, mutta siirryppä hetkeksi esimerkkimaailmaan.

'Seison osaston puhelin kädessä. Olen juuri saanut tiedon sijotuksesta. En kotiudu, vaan minut sijoitetaan. Selvä. Yritän kysellä, millainen paikka on? Minulle ei kerrota, hän ei saa sanoa enempää. Yritän kysyä kuka saa? Minulle ei kerrota, hän ei saa kertoa nimeä. Henkilö ottaa minuun yhteyttä palatessaan lomalta. Ok. Elämästäni on tehty juuri ratkaiseva päätös, asia on vain ilmoitettu minulle, enkä tiedä kuka sen teki. Onko kyseessä sossu, jonka kanssa puhuin puhelimesta 2kk aiemmin? Vai onko kyseessä se häntä edeltänyt, joka perehdytti häntä? Vai onko vastuu siirretty jälleen 'sijaiselle'? Vai onko minulla taas uusi sossu?'

En osannut luottaa ihmisiin yhtään. Miten edes olisin voinut uskaltaa? Elämäni oli ollut täynnä fyysistä väkivaltaa, mutta enemmän satutti se, silloin ja nykyään, että en tiennyt ketä oikeasti kiinnostaa, kuka vaan käyttää hyväkseen? Kenelle merkitsen jotain, kenelle olen vain pakollinen paha? Kuka välittää?

Ja sit oletetaan, että menen kertomaan kaiken; toiveeni, tunteeni - jotka muuten tälleen btw olivat aina kiellettyjä kotona - ihmiselle ketä en tunne. Ihmiselle, joka on tässä ja nyt tekemässä töitä, mutta minä en voi tietää onko huomenna sama henkilö? Tiedän, heilläkin on oltava yksityisyys. Tiedän, ketään ei voi pakottaa olla eroamatta. Mutta, tiedän myös sen miltä tuntuu, kun elämä on yhtä kaaosta, sen miltä tuntuu, kun ei tiedä kuka satuttaa ja milloin, sen kun et pysty vaikuttamaan omaan elämääsi. Sen kun ihmiset vain vaihtuvat ympärillä; on inhottavaa olla heille vain yksi monista, mutta on pelottavaa, että en edes välttämättä tiedä heidän vaihtumistaan. Sen kun vastaan puhelimeen, ja siellä onkin jälleen uusi minusta vastaava ihminen. En tiedä kuka, enkä tiedä milloin henkilö on vaihtunut. Tiedän vain sen, että ääni on eri kuin viimeksi.

Tämän epätietoisuuden ja vaihtuvuuden pelon huomaan edelleen elämässäni, 27v.nä; en uskalla luottaa ihmisiin. Edelleen, aina takaraivossa itkee pieni, rikottu lapsi, 'taas minut hylättiin'.

Sinä päätät, minä en tiedä

4

Moikka,

Mulla on ollut elämäni aikaan niin monta sossua ja ne on vaihtunut, että mä en muista niiden nimiä. Ykskin kerta mä en nähnyt sossua, joka pystyi silti päättää esimerkiksi mun liikkumisesta. Sossu ei kuullut silloin mua vaan ohjaajia pelkästään ja niiden puolen asiasta.

Pikkumyy

5

Minulle uuden sosiaalityöntekijän vaihtuminen tarkoittaa aina tarinani kertaamista uudelleen alusta alkaen.

Jos sosiaalityöntekijä vaihtuu monesti, on riskinä luottamuspuola työntekijän pysyvyyteen. Olen ollut suhteellisen onnekas, sillä sosiaalityöntekijäni on vaihtunut vain kerran nuoruuteni aikana. Minulla on pysynyt sama sosiaalityöntekijä nyt jo reilun vuoden.

Minun tilanteessa sosiaalityöntekijäni on oikeudenmukainen ja osaa kuunnella hyvin minun mielipiteitä sekä ottaa ne huomioon. Toiset sosiaalityöntekijät eivät ehkä osaisi hoitaa niin hyvin asioitani enkä toivo, että sosiaalityöntekijäni olisi vaihtumassa.

Olen ollut sijaishuollossa vauvasta alkaen. Minut sijoitettiin jo synnytyslaitokselta, sillä äitini ei siinä tilanteessa pystynyt huolehtimaan minusta. Asuin lastenkodissa tietääkseni 2–3-vuotiaaksi asti, kunnes minut sijoitettiin perheeseen. Asuin perheessä 9-vuotiaaksi asti, kunnes se joutui luopumaan hoidostani sen vaatavuudesta ja tukitarpeistani johtuen. Koko tuon ajan minulla on todennäköisesti ollut myös muita vaihtuvia sosiaalityöntekijöitä, mutta niistä minulla ei ole muistikuvia.

Esimerkkinä kerron sosiaalityöntekijästäni, että viimeisimmässä neuvottelussa toivoin saavani ajaa mopokortin itsenäistymisvaaroilla, ja yllätyksekseni toivettani ei kielletty heti, vaan sosiaalityöntekijä kertoi sen olevan mahdollista, jos sovitusta asioista pidetään kiinni. Tämä lämmitti mieltäni kovasti.

TB

6

Hei päättäjä,

En tiedä, minkälainen kosketuspinta sulla on lastensuojeluun, mutta näin sijaishuollossa olleena ja lastensuojelun kasvattamana voin sanoa, että muutoksia toimintaan tarvitaan heti!

Toivon, että näet ja kuulet meidän nuorten hädän, avun ja tuen tarpeen ja haluat mahdollistaa lapsille ja nuorille mahdollisimman turvallisen arjen ja tulevaisuuden – sulla on avaimet siihen rajamalla sosiaalityöntekijöiden asiakasmitoitus max 30/työntekijä.

Mun lastensuojelun prosessiin on osallistunut viisi sosiaalityöntekijää, joista yksi ei edes tiennyt olevansa mun sosiaalityöntekijä. Muita sosiaalityöntekijöitä näin ainoastaan lakisääteisen 6kk välein, jolloin mun huostaanoton tarpeellisuutta arvioitiin. Käytännössä sosiaalityöntekijät olivat mulle ventovieraita, mitä luulet, uskalsinko jakaa heille mun henkilökohtaisia asioita tai mitä mun perheessä tapahtuu? En uskaltanut.

Mulla ei ole ollut koskaan turvallisia aikuisia elämässä, olisin toivonut, että mun sosiaalityöntekijä olis voinut olla se ensimmäinen. En uskaltanut kiintyä ihmisiin, koska ihmiset mun ympärillä vaan vaihtui ja syytin tästä pitkään itseäni. Mietin olenko ollut liian raskas tai tehnyt jotain väärin, kun ihmiset mun ympäriltä katoaa. Se satutti mua.

Jos sossuilla olis ollut enemmän aikaa mulle, olisin pystynyt lähteä rakentamaan luottamuksellista suhdetta, saanut lisää kohtauksia, pystynyt kertomaan, mitä mulle ja perheelle oikeasti kuuluu, sossut olisi myös nähnyt perheeni tuen tarpeen. Jos sossuilla olis ollut riittävästi aikaa, ne olisi myös nähnyt, miksi mä oireilin eikä sijoitusta välttämättä olisi edes tarvittu – tarvitsin terapiaa.

Sosiaalityöntekijät on kuitenkin meidän lastensuojelun asiakkaiden tuki ja turva, ne tekee tärkeää työtä meidän nuorten eteen, jotta saatais hyvät eväät elämään. Ne tekee töitä väsyneenä ja me nähdään se uupumus. Me arvostetaan sossujen panosta – arvosta säkin! Päättäjänä sä oot myös vastuussa nuorista, toimi meidän hyväksi!

Muutoksen aika

7

Moi!

Olen ollut sijoitettuna jo tyyliin 2-vuotiaasta asti ja sosiaali-työntekijöitä mulla on ollu niin paljon, etten muista kuin vain nykyisen työntekijän nimen. Työntekijöiden vaihtuvuus vaikuttaa mun elämään tosi paljon. Mun on tosi vaikee luottaa ihmisiin ja antaa itseni tarvita toista. Muutoksen ei pitäis olla kriisi vaan normaali osa elämää.

Picklemug

8

Moro!

Mä oon tosi kiitollinen mun sossuille. Vaikkei me olla nähty, ku ehkä pari kertaa vuodessa. Mä oon pystynyt pitää niihin ite aina yhteyttä, ja toisin kuin monella, ne on kuitannu mun viestin saaduksi ja luvannut palata ja palanneet asiaan pian. Mä oon pystynyt pitää niihin whatsappilla yhteyttä, toisin kuin monet muut. Muilla on joku tietosuojaste, että sossut on sanoneet ettei saa pitää sitä kautta yhteyttä. Ei olla oikein tajuttu, että miksi, kun jotkut saa ja jotkut ei. Se olis kuitenkin aika luontane tapa pitää yhteyttä, ja esim ilmanen videopuhelu mahdollisuus. Kun ne ei kerkee ihan kasvotusten tapaamaan ihan hirveesti.

Mun sossu on ollu mulle aina rehellinen, esim sillee että mulla ja mun sijaisvanhemmilla tai perhekotiporukoilla on ollut aina sama tieto asioista. Se on tärkeätä, ku luottamus on molemminpuolista. Mun sossut on myös hoitaneet aina sen vaihtumisen tosi hyvin, vaikka ne tilanteet on tullu äkkiäki. Mut sillee ettei mulle oo tullu mitään ylimäärästä vaivaa, esim että ois joutunu elää epätietosuudessa.

OV

9

Aloitan kirjeeni kertomalla elämäni eri vaiheista. Biologiset vanhempani ovat monipäihdeongelmaisia ja kerkesin asua heidän luonaan 3 ensimmäistä elinvuottani. Vuonna 2000 äitini vei minut ja vanhimmat siskoni turvakotiin ja jätti meidät sinne. Parin kuukauden kuluttua meille löytyi sopiva koti ammatillisesta perhekodista. Lapsuuteni oli iloinen ja turvallinen pääsääntöisesti, olin kouluikäni asti kotona sijaisäitini kanssa, jota kutsuin äidiksi. Meitä oli 7 lasta, heidän omia ja meitä sijaislapsia. Suurperheen arkea; ruuat ostettiin tukusta ja vaatteet halpahallista.

Kuitenkin lapsuuttani varjosti myös ikävemmät asiat kuten vankilavierailut ja pieleen menneet ja turvattomat kotilomat. Vanhemmaksi kasvaessani myös terapia astui kuvioihin, mutta vain hetkeksi. Kun olin 15, sosiaalityöntekijä sekä perhekodin vanhemmat tekivät minun mielestäni merkittävän virheen. Sijaisvanhemmat muuttivat uuteen kotiin ja jättivät perhekodin vanhimmalle pojalleen. Yhtäkkiä sijaisveljestäni tulikin minun ”isä”. Muut sijaislapset sijaisvanhempani ottivat mukaan.

Elämäni astui pian tämän hylkäämiskokemuksen jälkeen tupakka ja alkoholi ja rakas harrastus lentopallo sai jäädä. Ne olivat tapani turruttaa itseäni. Sijaisvanhempien muutto pois oli minulle kova kolaus.

Pian olikin aika muuttaa omilleen ja sain tukiasunnon ja tukihenkilön toiselta paikkakunnalta. Valitettavasti nämäkin tukihenkilöt vaihtuivat nopeaan, hyvä että ehti nimet vaihtaa ja saikin tutustua uuteen. Elämäni oli kuitenkin tasaista, oli työ, koulu ja poikaystävä. Kaikki oli hyvin.

Ollessani 20-vuotias sairastuin kaksisuuntaiseen mielialahäiriöön, vaikka sairastuminen selvisikin vasta vuosia myöhemmin. Soitin sosiaalityöntekijälleni ja kerroin hänelle aikeistani myydä omaisuuteni ja muuttaa toiselle puolelle maapalloa. Pyysin häntä lopettamaan jälkihuollon. No, hän näki tämän loistoidean positiivisena ja erittäin hyvänä ideana ja suostui pyyntööni. Nyt jälkepäin toivon, että hän olisi nähnyt sen hätähuutona ja hankkinut minulle tarvitsemani avun psyykkisesti. Mutta hänellä ei ollut koskaan ollut aikaa tutustua minuun, niin hän ei nähnyt hymyni ja esitykseni taakse, ettei kaikki ole kunnossa.

No, vuodet vierivät. Aasian vuosi oli monella tapaa antoisa, löysin Jumalan, surffilaudan ja huumeet. En välttämättä tuossa järjestyksessä. Päädyin vuoden huumepsykoosissa olon jälkeen ulkomailla mielisairaalaan, jossa olin 3 kuukautta, jonka jälkeen pääsin takaisin Suomeen. Sitten alkoi terapia ja lääkitys, myöhemmin huomasin olevani raskaana nykyiselle aviomiehelleni. Nyt olen onnellinen kotiäiti, mutta elämä entisenä huumeitten käyttäjänä ja kaksisuuntaisen mielialahäiriön kanssa on raskasta. Olisiko sairastumiseni voitu estää, jos jollain tukihenkilölläni tai sosiaalityöntekijällä olisi ollut aikaa tutustua minuun ja hankkia minulle jo ajoissa apua? Ei voi tietää. Hankin ulkomailla ollessani tatuoinnin, jossa lukee ”kaiken kannan mukana”. Se on totta vielä tänäkin päivänä.

Kotiäiti

10

Hei!

Mut on sijoitettu yli kuukausi sitte. Olen 15-vuotias tyttö. Sitä ennen olen ollut tekemisissä perhetyöntekijän kanssa. Monta vuotta, siitä ei ollut paljon hyötyä mun mielestä. Mulla ei ole vaihtunu sosiaalityöntekijää. Onneksi on pysynyt samana. Sosiaalityöntekijä on päättänyt kotilomat ja etten voinut olla kotona jne.

Hetki sitte sijoitettu tyttö

11

Lastensuojelu tuli kuvioihin avohuoltona, kun olin vielä pieni. Sosiaalityöntekijät vaihtuivat eikä perheen todelliseen tilanteeseen päästy kiinni.

Tilalle tuli yläasteikäisenä pysyvämpi sosiaalityöntekijä, joka näki perheen todellisen tilanteen ja vanhempien alkoholin käytön, joka heijastui minuun. Pysyvämpi sosiaalityöntekijä päätyi tekemään huostaanottopäätöksen, jonka myötä tuli laitos/sijaisperhesijoitus.

Sijoituksen myötä sosiaalityöntekijään syntyi luottamussuhde sekä pääsin rakentamaan hyvän tulevaisuuden itselleni.

Merkitys pysyvällä sosiaalityöntekijällä on valtava. Hän näkee kokonaisuuden, perheellä ja nuorella syntyy luottamussuhde, ja hän pystyy auttamaan perheitä ja nuoria kokonaisvaltaisesti tuntemalla heidät muutenkin kuin papereiden ja yhden tapaamisen perusteella.

Pysyvien sosiaalityöntekijöiden merkitys

12

Minua ärsyttää, kun sosiaalityöntekijöitä vaihdellaan tai niitä lomautetaan. Sosiaalityöntekijöitten päätösten teko vaihtelee ja kaikilla on omat työskentelytaktiikat.

Jokainen päättää lasten asioista omilla tavoilla ja ovat erilaisia kun muut. Sen takia on tyhmää, kun niitä vaihtelee paljon. Omasta kokemuksesta olen huomannut, että jotkut sossut yrittää käydä asioita keskusteluilla ja tapaamisilla läpi ja jotkut antavat monisteita ja tehtäviä. Olisi myös, hyvä että kunnat palkkaisivat ammattitaitoisia sosiaalityöntekijöitä, koska jotkut eivät kirjaimellisesti osaa tehdä sitä työtä.

Olen myös huomannut, että jotkut väärentävät noin 30% totuudesta, joka on huono asia. Sossujen kommunikointitapa vanhempiin vaihtelevaa ja ne asiat, mitä joku muu sossu on käsitellyt, saattavat muuttua jossain vaiheessa. Sosiaalityöntekijöitten vaihtelu saattaa vaihdella paikkakunnittain.

Sosiaalityöntekijöitten pitäisi miettiä aina ennen kun väittää jotakin. Ei ole oikein väärin maalata vanhempia epäselvällä tiedolla. Ei ole myöskään oikein väittää lapsesta mitään, jos ei ole perusteellisia tietoja tai asianmukaisia todistusta. Joitakin vituttaa esimerkiksi sossujen sijaishuoltopaikat. Esim. jos lapsi sijoitetaan sellaiseen paikkaan missä lapsella ei ole hyvä olla tai siellä kohdellaan lapsia huonosti, niin sossun pitäisi valvoa sijoituspaikan toimintaa enemmän ja takertua kaikkiin asioihin mistä kerrotaan. Eikä sijaishuoltopaikan johtajaan tai työntekijöihin kannata luottaa 100%, koska ne eivät välttämättä puhu totta. Ne saattavat vaikka väärin väittää joitakin asioita ja sitten lasta rangaistaan niistä turhista asioista, jota se ei ole oikeesti tehnyt. Totuuden väärin väärin väittämistä pitäisi tehdä ilmoitus sijaishuoltopaikan valvojalle tai tehdä ilmoitus poliisille tai kunnan johtavalle sosiaalityöntekijälle.

Sosiaalityöntekijöitten vaihtelu pitäisi saada loppumaan mahdollisimman nopeasti, ettei tulisi mitään tietojen väärentymistä tai lapsille mitään muita ongelmia. Omasta kokemuksesta parhainta palvelua saa tietysti lastensuojelulaitoksesta. Siellä on luotettavia työntekijöitä ja niitten kanssa on helppo puhua suoraan asioista ja ne kertovat asiat niin kuin ne on. Kunnilla pitäisi olla samanlaisia sosiaalityöntekijöitä kuin siellä, eli ne eivät väärentele asioita, ne kertovat suoraan asiat, eivät kiertele asioita ja ovat ystävällisiä.

CKP

13

Hyvä päättäjä

Suomalaisen hyvinvointiyhteiskunnan toivo piilee lapsissa ja nuorissa. Heistä on pidettävä huolta ja heille on taattava turvallinen lapsuus. On kuitenkin niin, että lastensuojelun (toim. huom. sijaishuollon) asiakkaina on tällä hetkellä noin 18 000 lasta ja nuorta. Jokaisella heistä on oma tarinansa kerrottavanaan, eikä kukaan voi tietää heidän taustojaan paitsi he itse. Lastensuojelun asiakkaita ei tule käsitellä kasvottomana masana, vaan yksilöinä. Jokainen heistä on arvokas ja jokaisella on omat arvokkaat taustansa.

Viime aikoina etenkin lastensuojelun asiakkaiden keskuudessa on keskusteltu sosiaalityöntekijöiden vaihtuvuudesta. Mediassakin on uutisoitu sosiaalityöntekijöiden asiakasmääristä, jotka ovat olleet jopa 80–100 asiakasta per työntekijä. Määrä on luonnollisesti aivan liian suuri. Suuret asiakasmäärät johtavat siihen, että työntekijöillä ei ole riittävästi aikaa jokaiselle lapselle ja nuorelle. Tällöin lasten ja nuorten äänet eivät tule kuuluville, mikä on tietysti erittäin huolestuttava asia. Jokaisella lapsella ja nuorella on oikeus tulla kuulluksi omaan ikä- ja kehitystasoonsa sopivalla tavalla. Jokaisella. Piste.

Sosiaalityöntekijöiden suuret asiakasmäärät johtuvat useimmiten resursseista. Resurssien puute johtaa siihen, että ala on yhä kilpaillumpi ja sosiaalityöntekijät juoksevat rahan perässä kaupungista toiseen huomioimatta asiakkaitaan. Jokainen sosiaalityöntekijän vaihdos murtaa kymmeniä luottamuksellisia suhteita. Tämä on väärin, sillä tavoitteena on juurikin luoda luottamuksellinen suhde sosiaalityöntekijään. Tämän vaihtuessa suhde murtuu ja uuteen henkilöön tutustuminen vie aikaa. Joskus tämä hukattu aika voi olla ratkaiseva päätösten ja lasten ja nuorten kannalta.

Itse toivoisin, että asian vakavuus ymmärrettäisiin myös päättäjien keskuudessa. Lapset ja nuoret voivat pitää ääntä asiakasmääristä ja sosiaalityöntekijöiden vaihtuvuudesta, mutta yksin me emme pärjää. Me emme voi muuttaa lakia, mutta te päättäjät voitte. Siksi me vaadimme, että hallitusohjelmaan kirjatut sosiaalityöntekijöiden asiakasmäärämitoitukset tullaan toteuttamaan. Me, lapset ja nuoret, emme halua sitä tilannetta, että luvataan jotain, mutta totuus onkin toista. Tätä kohtaamme, tai ainakin itse olen kohdannut lastensuojelussa jo aivan tarpeeksi. Me vaadimme muutosta. Pikaisesti.

Tulevaveronmaksaja

14

Olisi erittäin tärkeää pyrkiä vaikuttamaan sosiaalityöntekijöiden vaihtuvuuteen.

Pyrkiä huomiomaan yksilön tarpeet, tilanne ja historia. Kaikki eivät pysty ottamaan sosiaalityöntekijän vaihtumista hyvin ja luottamus, joka on saavutettu, murenee, eikä sitä välttämättä saada koskaan takaisin.

Luottamuksen menettänyt

15

Hei sinä,

Kaipasin henkilöä, jolla olisi ollut aikaa tutustua muhun ja jolle olisin voinut kertoa kahestaan mua painaneita asioita esim. laitoksesta tai vanhemmista. Mun sossuilla ei kuitenkaan koskaan ollut aikaa tai sitä se vaihtu, ku olisin kerännyt rohkeutta ja voimia vaatia. Eikä sossuilla ollut aikaa tukea mun vanhempiakaan ja vaikka olen täysi-ikäinen, kamppailemme samojen ongelmien kanssa edelleen.

Päätäthän tämän? Älä anna muiden kärsiä sen takia, ettei sossuilla ole aikaa tehdä laadukasta työtä.

Verorahoilla tuotettu

16

Minun elämäntarinani.

Heti alusta ei ollut edes sosiaalityöntekijää. Vanhempani tunsivat tulevan sijaisäitini. He siis käytännössä luovuttivat minut vapaasta tahdostaan sijaisäidin hoimaan, josta sijaisäitini otti sosiaalitoimen mukaan. Olin tällöin alle 1-vuotias.

Äitini on aina vihannut minua ja syyttänyt sijaisäitiäni kultaluskan kanssa kasvattamisesta. Noh, kultalusikka oli kaukana siitä, miten sijaisäitini kohteli minua ja kohtelee edelleen.

Sosiaalitoimihenkilöni ei koskaan, ikinä ottanut valituksiani tosissaan. Juteltiin monet kerrat kahdestaan ja valitin fyysisestä väkivallasta, ja kaikkein pahinta oli se henkinen väkivalta, mitä sijaisäitini harjoitti. Meille kaikille, jotka asuimme samassa kodissa. Mutta minua vihattiin aina eniten.

Valitin hänelle monen kerran, että sijaisäiti aiheutti minulle ahdistusta, kun hän toi esiin minun henkilökohtaisia asioita ruokapöydässä esiin muiden, nuorempien lasten kuullen. Josta nämä ”sijaissisarukseni” taas kertoivat eteenpäin. Yläasteella olin jo kiusaajien kohde ja aloin oirehtia. Lopetin syömästä, muutin ulkonäköäni ja jokaisesta muutoksesta sijaisäitini haukkui läskiksi tai muuten vain rumaksi.

Myöskin jatkuva kilpailu. Kilpailu kuka teki eniten kotityötunteja. Ette ymmärräkään kuinka vaikeaa se oli, jatkuva taistelu, kuka sai eniten rahaa, kuka sai imuroida milloinkin.

Olin 19, kun sain ensimmäisen työpaikkani postinjakajana. Yritin samalla tehdä kotitöitä, mutta yötyö ja lukio ja siihen lisäksi vielä nämä kotityötaistelut. Sijaisäitini haukkui jatkuvasti laiskaksi, jos nukuin kahden tunnin päiväunet. Tästäkin valitin sosiaalityöntekijälleni, eipä siitä mitään tullut. Olen edelleen henkisesti todella todella rikki. Käyn terapiassa avaamassa näitä henkisiä solmuja, jotta selviäisin enkä tappaisi itseäni.

Ja sitten itsenäistyessäni selvisi, että sosiaalitoimeni on ”kavaltaanut” minulta noin 10 000€ itsenäistymisvaroja. Lakihan sanoo, että kun lapsi sijoitetaan, aletaan tälle kerätä näitä varoja. Noh, minun varojani alettiin kerätä, kun olin vasta 12. Menetin 11 vuoden itsenäistymisrahat, ja kun tämä tuli minulle selville, tahdoin selvittää asian. Mutta yllätyksenä pitkäaikainen sosiaalityöntekijäni eroaa virastaan, näin pesten kätensä tapauksesta.

Haluan oikeutta, haluan kostaa tämän. Haluan kostaa rahojeni menetyksen, haluan kostaa henkisen jaksamiseni tuhoamisen jo nuoresta lähtien...

Haluan että tähän tulee muutos, tahdon että sosiaalitoimen työntekijöitä velvoitettaisiin tutkimaan jokainen lapsen tekemä valitus ja ottamaan se vakavasti. Näin ei käynyt minun kohdallani ja tahdon vain oikeutta. Oikeuden valittaa ja saada henkilöt, jotka tekivät minulle väärin, oikeuden eteen ja korvaamaan minulle tehdyt vahingot...

Kaltoinkohdeltu

17

Sosiaalityöntekijä on sijoitetun nuoren elämässä melkoisessa valta-asemassa. Jos sosiaalityöntekijä ei tunne nuorta melkein ollenkaan, saattaa hän tehdä nuoren kannalta vahingollisia päätöksiä todella helposti. Muun muassa itselläni on ollut kahden ja puolen vuoden sisällä neljä eri sosiaalityöntekijää, joista tähän mennessä kukaan ei ole tutustunut minuun juuri ollenkaan sen takia, että heillä on niin paljon muidenkin nuorten asioita hoidettavanaan. Olin jokin aika sitten pari vuotta sijoituksessa lastensuojelulaitoksessa ja koin siellä epäinhimillisiä asioita työntekijöiden toimesta, mutta en kertonut sosiaalityöntekijälleni kaikesta koska hän ei uskonut sitä vähääkään, josta kerroin.

Luotettavat välit sosiaalityöntekijään ovat tärkeitä, jotta nuori kokee olonsa turvalliseksi. Itse en ole pystynyt rakentamaan turvallista ja vakaata suhdetta vanhempiini ja se, että en voinut turvautua sijoituspaikkani ohjaajiin enkä sosiaalityöntekijääni, on vaikeuttanut elämääni huomattavasti. Lapsi kuin lapsi tarvitsee edes yhden luotettavan aikuisen ympärilleen. Myöhemmin kun saimme muiden nuorten kanssa äänemme kuuluviin sijoituspaikassamme tapahtuvien asioiden tiimoilta, sain vaihtaa sijoituspaikkaa. Siitä lähtien varsinaiset sosiaalityöntekijäni eivät ole olleet minuun paljoa yhteydessä.

Minulla on nyt kolmas sosiaalityöntekijä vuoden 2019 aikana, ja on edelleen hyvin vaikea luottaa, että hän tekee työnsä minun kannalta, yksilönä, oikein eikä pelkästään saman kaavan kanssa kuin muidenkin. Suhde olisi onnistunut, jos sosiaalityöntekijän kanssa yhdessä pohdittaisiin, mitä hän voi tehdä tukeakseen nuorta tulevaisuuden kannalta ja sossu vähän edes tuntisi nuoren tavoitteita ja tarpeita. Jos sosiaalityöntekijä pysyy samana on nuoren helpompaa luottaa siihen, että sossu ei vain lue papereista mitä nuoresta on sanottu ja tee päätöksiä niiltä tiimoilta, vaan muodostaa oman mielipiteensä. Harva lapsi tahtoo muuttaa laitokseen ja ne ovat elinympäristöinä poikkeuksellisia, mistä syystä moni nuori ajautuu tekemään itselleen vahingollisia asioita. Silloin olisi tärkeää antaa nuorelle apua, ei rangaistuksia. Moni sosiaalityöntekijä ei tunnista noiden välillä eroa, koska eivät tunne nuoria, joiden asioista päättää.

Sarastus

18

Hei sinä päättäjät!

Haluaisin kertoa meidän lastensuojelunuorten todellisuudesta, mikäli se ei ole omaa arkeasi lähellä. Suomessa meitä, jotka ovat asuneet sijaishuollossa, on kymmeniätuhansia. Kaipaamme elämäämme pysyviä, luotettavia aikuisia. Todellisuus on kuitenkin se, että työntekijät, ne ihmiset, joihin kiinnityimme lapsena ja joihin opimme luottamaan, jotka valtio tarjoaa perheen korvikkeeksi tai perheeksi, eivät ole kovinkaan pysyviä. Nyt siis viitataan nimenomaan sosiaalityöntekijöihin. Itselläni oli parhaimmillaan 3 kertaa neuvotteluissa putkeen eri ihminen, kun sossu aina vaihtui. Aina piti aloittaa alusta luottamuksen rakennus ja lopulta en enää kyennyt luottamaan keneenkään.

Toivoisin, että voisit työssäsi varmistaa, että jokaiselle nuorelle Suomessa olisi joku pysyvä aikuinen, joka kulkisi rinnalla. Me lastensuojelun asiakkaat emme kaipaa vaihtuvia virkamiehiä elämäämme, me tarvitsemme pysyvyyttä ja rakkautta, mitä ylityöllistetty sosiaalityöntekijä EI PYSTY antamaan 100 lapselle kerralla. Kiitos, kun kannat vastuusi, välität ja viet lastensuojelunuorten asiaa eteenpäin työssäsi.

Edes yksi pysyvä aikuinen

19

Ero välittävästä vanhemmasta ja perheestä, hukassa kaaoksen keskellä, vihaten sosiaalihuoltoa huostaan otosta. Oli surullista pomputtelua laitoksista toiseen, sossut vaihtuu, tyhjiä lupauksia siitä koska pääsee kotiin ja sitä odottaa koko nuoruuden valheessa kun laitokset/perhekodit ja sosiaalihuolto käärii rahaa.

Ainut valo tuli ihmisistä kenestä tunsin välittävänsä, kun jotain hyvää tapahtuu, laitos vaihtui ilman oikeaa syytä, keksittiin teko-syy/valhe uuteen sijoitukseen. Onneksi helvetti on ohi ja aikuisuus alkanut, vaikka alku olikin vaikeaa. Toivoisin että sosiaalihuollossa perehdyttäisin ongelmien ratkaisuun eikä itse ongelmaan tai syyhyn vaan sen ratkaisemiseen eikä vain uusiin sijoituksiin tai rangaistuksiin.

Kun muistelee sijoituksista toiseen pompottelua ja uuteen tutustumista ja sopeutumista olisin halunnut olla perheeni kanssa ja elää normaalin nuoruuden, vaikka jalat paketissa pyörätuolissa kun laitoksissa ilkeitten ihmisten kanssa.

Tyynivuohi

20

Mun jälkihuolto sossu ajasta voin kertoa sen verran, että se oli tietyllä tapaa hukkaa heitettyä aikaa, ihan sen takia koska en saanut rakennettua hyvää suhdetta häneen ja meidän välisiä tapauksia oli aivan liian vähän ja se oli yksin kertaistesti resursseista riippuva asia. Olisin kaivannut enemmän tukea elämääni ja myös jälkihuollon pituus olisi voinut olla pidempi.

JB

21

Ilman lastensuojelua en luultavastikaan kirjoittaisi tätä kirjettä. En myöskään olisi valmistunut ylioppilaaksi, opiskellut korkeakoulussa, matkustellut ulkomailla enkä työskennellyt oman intohimoni parissa. Koska ilman lastensuojelua olisin kuollut hyvin todennäköisesti. Jätetty heitteille, peloissaan, aliravittu ja kaltoinkohdeltu.

Joku jossain päätti antaa juuri mun elämälle uuden mahdollisuuden. Mahdollisuuden solmia ihmissuhteita, opetella luottamaan, opetella rakastamaan. Mulle tarjottiin kaikki se, mistä meinasin jäädä paitsi.

Kuinka suuri oli minun hyvinvointini ja tulevaisuuteni hinta? Ja mitä sillä saatiin? Kuinka paljon saa ihmisen elämän turvaaminen kustantaa? Kun keskustellaan lastensuojeluun käytettävistä rahoista, asetetaan jonkun elämälle hintalappu. Näin paljon saa mahdollisuus turvalliseen lapsuuteen maksaa.

Toivoisin, että muutkin kuin minä saisivat tarvitessaan mahdollisuuden olla turvassa ja rakastettuja. Mahdollisuuden rakentaa oman tulevaisuutensa.

Varpu

22

Hyvä aikuinen,

Lapsille ja nuorille palvelut merkitsevät ihmisiä. Heille ei ole olemassa vain instituutioita, kuten yhteiskunta tai lastensuojelu, jotka tarjoavat palveluita ja pitävät heistä huolen, vaan kyse on ihmistä: sosiaalityöntekijöistä, ohjaajista, sijaisvanhemmista, terapeuteista, opettajista...

Koska palvelut ovat lapsille ja nuorille ennen kaikkea ihmisiä, työntekijävaihdokset lastensuojelussa ovat riskialttiita. Jokainen vaihtunut työntekijä – jos vaihdosta ei ole valmisteltu lapsen kanssa – syö lapsen luottamusta järjestelmään. Miksi näin? Koska palvelut ovat lapsille ihmisiä ja he ovat elämänsä aikana joutuneet jo kokemaan kohtuuttoman määrän katkenneita ihmissuhteita. Mikäli myös lapsen sijaishuoltopaikka on vaihtunut yhteen tai useampaan kertaan, kuka on se pysyvä, turvallinen aikuinen lapsen elämässä näiden mullistusten keskellä?

Itse asuin sijaisperheessä 11-vuotiaasta aina siihen asti, kun kirjoitin ylioppilaaksi ja lähdin opiskelemaan toiselle paikkakunnalle. Minun tarinani on onnellinen, sillä sain asua koko tuon ajan yhdessä ja samassa perheessä ja vuosien mittaan myös suhteeni biologisiin vanhempiini on palautunut hyväksi. Yhtä asiaa olen kuitenkin harmitellut: sitä, että sosiaalityöntekijäni vaihtui sijoitukseni alkuvaiheessa monta kertaa ja ettei heillä ollut aikaa kohdata minua ja tutustua minuun.

En muista enää kuinka monta sosiaalityöntekijää minulla oli, mutta sen muista, kuinka raskasta oli aina uuden työntekijän kanssa aloittaa alusta; lähteä rakentamaan suhdetta ja luottamusta nollasta, kertoa oma elämäntarina uudelleen ja uudelleen. Liian monta kertaa asiakassuunnitelmanneuvotteluissa ajattelin, että miksi aina katsotaan elämääni taaksepäin, kun eikö suunnan pitäisi olla eteenpäin? Eikö pitäisi keskittyä siihen, mitä minusta voi tulla sen sijaan, että perataan mennyttä? Tämän kokemuksen jakaa liian moni lapsia ja nuori.

Toistuvasti olen kuullut myös kysymyksen: ”Kuinka ihmisellä, joka ei minua lainkaan tunne, on niin suuri valta päättää elämäni asioista?” Tätä minäkin edelleen kysyn ja palaan jälleen siihen, että lapsille palvelut ovat ihmisiä. Koska kyse on ihmisistä, kyse on samalla suhteista. Lapset kaipaavat suhteen ihmisiin, joilla on valtaa heidän elämäänsä – aivan kuten jokainen meistä kaipaa. Vai miltä sinusta tuntuisi, jos joku täysin vieras ihminen tulisi eräänä aamuna kotiovellesi kertomaan sinulle, että tänään muuten muutat uuteen kotiin uusien ihmisten luo?

Olen saanut työskennellä jo vuosien ajan lastensuojelun asiakkaina olevien ja olleiden lasten ja nuorten kanssa. Vuodesta toiseen yksi toive on pysynyt samana: Kunpa en olisi vain nimi tietokannassa, vaan työntekijälläni olisi minulle aikaa ja tahtoa tutustua minuun aidosti. Tahtoa varmasti monella sosiaalityöntekijällä on, mutta ei aikaa. Tämä on sietämätön tilanne! Liian monta vuotta me nykyiset ja entiset lastensuojelun asiakkaat olemme saaneet kuulla puhetta siitä, ettei rahaa ja muita resursseja ole, emmekä enää hyväksi tätä perustelua, vaan vaadimme muutosta. Kyse on tuhansista lapsista ja nuorista, joilla on oikeus tuntea henkilöt, joiden käsissä heidän elämänsä on.

Tämän vuoksi sosiaalityöntekijöille tulee taata työrauha ja mahdollisuus kohdata jokaista asiakastalasta riittävän usein. Se on sekä työntekijän hyvinvoinnin ja jaksamisen edellytys, mutta ennen kaikkea jokaisen lapsen ja nuoren oikeus.

Siivet kantaa

23

Moikka!

Minun huostaanotto päätökseni teki sosiaalityöntekijä, jota olin kolmisen kertaa nähnyt. En niissä merkeissä mitä kotona tapahtui ja minkälaista minun oli asua kotona. Näimme äitini kanssa häntä ja hän kysyi kuulumisia. Siinä tilanteessa totuus ei tullut esille mitä meille oikeesti kuului. Minun pelkoni oli kertoa hänelle mitä kotona tapahtui ja siitä seuraisi sitten minut äidiltäni ”pois ottaminen”. Pidin monet vuodet asiat itselläni sillä pelkäsin, että minut otetaan pois äidiltä. Niin siinä sitten kävi. Kerroin että minulla on väkivaltaa kotona ja minut sitten huostaanotettiin.

Hän, joka päätti huostaanotosta ei tuntenut minua lainkaan. En koskaan saanut nähdä kahdestaan häntä ja kertoa omat mielipiteeni hänelle. Olin nähnyt hänet kolme kertaa äitini kanssa enkä yksin. Minä lähdin huostaan, mutta miten äitini pärjäsi? Kysyikö hän koskaan äidiltäni mitä hänelle kuuluu ja miten hän voi? Ei! Meidän perheen oli vaikea työskennellä sosiaalityöntekijän kanssa, koska moni asia mitä perheen sisällä tapahtui johtui meidän kulttuurista jota meidän sosiaalityöntekijä ei ymmärtänyt eikä ottanut huomioon lainkaan. En ole syntynyt Suomessa. Muutin peruskouluikäisenä Suomeen.

Meidän perheen asioita otettiin vasta huostaanotto paikassa huomioon ja meidän tarpeita huomioitiin, niin äidin kuin minun. Näimme kuukaudessa kerran sosiaalityöntekijääni sekä ohjaajiani äidin kanssa, silloin sosiaalityöntekijä pysyi perässä perheen asioista ja oikeasti tunsivat minut sekä äitini. Siinä vaiheessa sain olla mahdollisimman paljon kotilomilla. Aina kun oli mahdollista olin kotona, eli usein. Sosiaalityöntekijä, joka seurasi meidän elämäämme sekä tunsivat meidät hyvin, teki päätökset. Hän myös kysyi ohjaajiltani tosi paljon mielipiteitä, sillä he, tunsivat meidät hyvin. Se oli mahtavaa! Hän tuki minun äitini myös mahdollisimman paljon.

Huostaanotettava lapsi ei ole ainoa, joka tarvitsee apua. Siinä tilanteessa koko perhe tarvitsee apua ja tukea. Enemmän perhetyötä jo varhaisessa vaiheessa! Ennaltaehkäisevää työtä enemmän! Jälkihuollon aikana sosiaalityöntekijäni muuttui monta kertaa enkä pysynyt enää perässä kuka sosiaalityöntekijäni on.

SN

24

Moro,

Mä oon tosi onnellinen. Vaikka mun elämässä on ollut paljon kaikenlaista pahaa, oon esim. kohdannut väkivaltaa, kaivanut roskiksista ruokaa, kun äiti ei oo ollut kotona tekemässä sitä, aloitin tupakan polton ja kaljan juomisen jo ennen koulua. Silti mä oon nykyään onnellinen. Kun ihmiset huomasi, että kotona kaikki ei ollut kovin hyvin ja teki lastensuojeluilmoituksen mun elämään tuli sosiaalityöntekijä. Se sama sosiaalityöntekijä auttoi meidän perhettämme monta vuotta, ja vaikka välillä me muutettiin sijaisperheeseen ja sieltä takaisin äidille, niin se sama sossu oli tukena ja turvana. Ei ollut yhtään niin pelottavaa lähtee uusiin paikkoihin asumaan, kun se sama tyyppi auttoi meitä ja lopulta mä pääsin sitten sijaisperheeseen, jossa asuin kauemmin ja sieltä sain hyvät eväät elämään.

Monilla muilla lapsilla ja nuorilla on kuitenkin saattanut olla ihan superpaljon sossuja, ja ne on aina tullut hakemaan joku uusi tyyppi tai ne ei oo koskaan nähnyt samaa sossua kahta kertaa, vaikka ne on päättänyt niiden asioista. Mitä järkeä siinä on?

Happylife

25

Moi!

Kun ajattelen mun aikaisempia sosiaalityöntekijöitä, kuvittelen henkilön, jolla on pussi päässä nimilappu piilossa. Ja hän istuu tietokoneen takana piilossa minulta. Tämä kertoo selkeästi jostakin.

Pussipää

26

Hola!

Oon tosi kiitollinen siitä, että mut otettiin huostaan. Olisi kuitenkin ollut kiva, jos oisin voinut tutustua sosiaalityöntekijääni, hänhän kuitenkin päättää mun asioista.

Lollero

27

Meitä on pyydetty kirjoittamaan omia kokemuksia ja näkemyksiä teille liittyen sosiaalityöntekijöiden vaihtuvuuteen. Yhteiseen pohdintaan osallistui kolme eri ikäistä lasta ja nuorta, joilla kaikilla on kokemuksia henkilökohtaisten sosiaalityöntekijöiden vaihtumisesta. Yhdellä heistä on ollut yli 10 sosiaalityöntekijää, nykyisen sijoituksen aikana 7 eri työntekijää. Toisella parin vuoden sijoituksen aikana sosiaalityöntekijä on vaihtunut kolmesti. Kolmannella heistä on aivan äskettäin koko sijoitushistorian ajan ollut sosiaalityöntekijä vaihtunut uuteen. Kaikilla heillä oli sanottavaa asiasta. Olemme kirjoittaneet tuntemuksia, joita sosiaalityöntekijän vaihto aiheuttaa.

Sosiaalityöntekijän vaihtuminen on tosi harmittavaa. Vaihtuminen tuo turvattomuutta. Uuteen ihmiseen on aina tutustuttava, vaikka ei tahdo. Luottamus ei synny heti. Kemat eivät ehkä toimi. On epäluuloinen olo, eikä halua kertoa omia asioita tai vastaila uuden sosiaalityöntekijän aina samoihin kysymyksiin. Kun on tuntenut jo jonkun sosiaalityöntekijän hyvin ja luottanut tähän, uskaltanut kertoa asioita, ja tämä vaihtuu, tuntuu se pahalta. Voi tuntua siltä, että onko minussa joku vika tai eikö minusta pidetä vai onko mun asiat niin vaikeita, ettei ne halua niitä hoitaa. Aina saa kertoa samat asiat, jotka aiemmillekin on kertonut, aina vastata samoin. Tämä ei tunnu kivalta.

Kun pitkään ollut sosiaalityöntekijä vaihtui, tuli tosi tyhjä olo. Se oli ollut minun elämässä niin kauan kuin muistan. Ei ymmärtänyt sitä, miksi niin tapahtui. Kun uusi tuli käymään, en halunnut sanoa sille mitään, olin päättänyt, etten puhu enkä kerro mitään. En tunne sitä. Se ei tunne minua ollenkaan, eikä osannut puhua minulle, kuin vanha sosiaalityöntekijä.

Sosiaalityöntekijöitä tapaa muutaman kerran vuodessa, onhan sekin hyvä. Se hoitaa mun asioita ja turvaa mun elämää. On hyvä, että puhelimesta on sosiaalityöntekijän numero, mutta kun sille on soittanut, ei se ole vastannut.

Tämän kirjoituksen on koostanut nuorten ja lasten puheista perhekodin äiti, ja kirjoitus on käyty heidän kanssaan läpi.

Perhekodin nuoret ja lapset yhdessä perhekodin äidin kanssa

28

Kun sosiaalityöntekijä vaihtuu usein, hän ei ehdi perehtyä tilanteeseesi saati tutustua nuoreen ja luoda luottamusta.

Tuntuu turhauttavalta, että sossu olettaa susta asioita kun ”on lukenut papereista” eikä ne sun kohdalla pidä paikkaansa. Hän ei ehdi perehtyä minuun ja mun asioihin kunnolla.

Silloin, jos on ollut sama sossu pitkään, olo lastensuojelua kohtaan tuntuu turvalliselta. Pitkään ollut sossu on voinut seurata sun tilannetta pidemmältä ajalta ja oppinut tuntemaan sun tilannetta ja sua. Silloin hänen tehdyt päätökset tuntuu luotettavilta, hän tietää paremmin, mitä tekee ja KENELLE tekee.

Aina kun sossu vaihtuu, kaikki tavallaan alkaa alusta, vaikka käytännössä ei alakaan. Myös sossu tarvitsee resursseja hoitaa asiakkaidensa asiat kunnolla niin, että yhdellä sossulla on max. 30 asiakasta kerralla. Mitä hyötyä on korkeasti koulutetusta ihmisestä, jos hänellä ei ole resursseja hoitaa ammattiaan laadukkaasti lastensuojelun asiakkaita ja yhteiskuntaa palvellen?

Lellu

29

Hei päättäjä,

oon ollut elämästäni lastensuojelun asiakkaana kaksi vuotiaasta aina siihen asti, että täytin 21. Mun elämässä lastensuojelun eri palvelut on tullut tutuiksi, kun olen ollut lastensuojelun avohuollon, sijaishuollon ja jälkihuollon kanssa tekemisissä.

Sosiaalityöntekijät on päättänyt mun elämässä neljä eri kertaa, että mun pitää muuttaa mun äidiltä sijaisperheeseen, ja yhteensä seitsemän kertaa, että mä muutan sijaisperheestä takaisin äidille. Pari kertaa niiden kuitenkin piti perua takaisin muuttaminen, koska se olisi ollut vaarallista mun kasvulle.

Sosiaalityöntekijät on myös päättänyt, että mut otetaan huostaan ja tuun asumaan pidemmän ajan samassa sijaisperheessä. Ne on päättänyt paljon muistakin mun jutuista, mutta nää ehkä on ollut isoimpia juttuja.

Haluatko tietää, että kuinka monta sosiaalityöntekijää oli tekemässä näitä ja monia muita päätöksiä mun elämään liittyen? No vaikka et haluaisi, saat silti tietää, yhteensä 22. Mulla on siis keskimäärin vaihtunut sosiaalityöntekijä yli yhden kerran vuodessa, montaa niistä mä en ees koskaan nähnyt, mutta silti ne vaihtu.

Semmosta.

Olisko aika tehdä jotain toisin?

30

Hei,

Haluaisin kertoa tarinaani. Olen ollut lastensuojelun asiakas syntymästä asti. Huostaanottoon päädyttiin kuitenkin vasta 12-vuotiaana, kun olin jo ehtinyt kokea kaikenlaista. Kohdallani on kuitenkin ollut paljon onnea. Minulla oli erittäin hyvä sosiaalityöntekijä, joka tunsu äitini ja se helpotti asiointia siellä. Äitini on mielenterveysongelmainen, joten hänen kanssaan ei ole helppo tulla toimeen.

Sosiaalityöntekijä löysi minulle erityisen hyvän paikan, jossa sain kasvaa, vaikka ne vuodet oli kivuliaat. Jouduin pienenä lapsena ja nuorena käymään läpi lapsuuttani, huostaanottoa sekä yrittää opetella, mikä elämässä on normaalia ja mikä ei. Olen lastensuojelun kehittämistyötä tehnyt nyt kymmenen vuotta, joka on antanut eniten! Ei ole helppoa käsitellä tai hyväksyä kaikkea sitä, mitä elämässä on ollut, ja sen jälkeen rakentaa täysin tyhjän päälle uutta elämää.

Lastensuojelu kohdistuu pieneen lapseen, joka on jo kärsinyt, ja nyt häneltä vaaditaan paljon asioita. Vaaditaan, että hän osallistuu palaverihin, osaa hoitaa asioitaan viranomaisien kanssa, hänen pitäisi eheytyä henkisesti ja päästä siihen samaan muottiin, kuin kaikki muut nuoret. Nuoren elämään vaikuttaa, saako hän hyvän sosiaalityöntekijän, joka välittää hänestä tai ei välitä ollenkaan. Hänen elämään vaikuttaa, millaiseen paikkaan hän pääsee asumaan, osataanko siellä kohdata lapsi oikein ja kohdellaanko häntä hyvin. Vaikuttaa, mikä kunta sijoittaa hänet, onko kunnalla rahaa maksaa kaikkea, mitä tarvitsee. Esimerkiksi terapiaan tai avunpiiriin pääseminen ei ole kovin helppoa.

Nuoren elämä on pelkkää tuuria ja sattumaa, mikä hänen polkunsa on. Onko meidän palvelut nyt tasapuolisia kaikille ja kenelle nuorelle me suodaan mahdollisuus, kenelle ei? Minulle suotiin mahdollisuus, minulla oli hyvin useita ihania aikuisia, jotka jaksoi tukea ja kantaa. Sitä kiitollisuutta en pysty korvaamaan koskaan heille. Minusta jokainen lapsi ansaitsee mahdollisuuden elämään, hyvään elämään.

Nuoret kertovat, mitkä asiat ovat toimineet ja mitkä eivät, niihin on hyvä tutustua. Yhdellä sosiaalityöntekijällä on mielettömän iso rooli lapsen elämässä. Onko se hyvä vai paha, miten hän toimii ja mitä tällaiselta ihmiseltä vaaditaan? Tai entä kun sosiaalityöntekijä vaihtuu jopa useamman kerran vuodessa, millä tiedoilla ja tuntemuksella hän päättää lasta koskevissa asioissa ja miten sijoituspaikan valvonta onnistuu, jos työntekijä vaihtuu kokoajan?

Pieni lapsi tämän keskellä. Hän ansaitsee mahdollisuuden.

Tulevaisuuden mahdollistaja

31

Kun sosiaalityöntekijäni vaihtui todella usein, aiheutti se minulle luottamuspulaa, oli vaikea aina kertoa minulle tärkeitä elämän asioita henkilölle, joka kuitenkin tulisi vaihtumaan pian. Olin todella jyrkkä ja kylmä kaikissa palavereissa/tapaamisissa, koska en uskaltanut alkaa aloittaa luomaan pohjaa, koska jalkojeni alta se kohta oli taas viety. Miten nuori voi luottaa, jos henkilö ehtii joka toisella tapaamisella vaihtua!?

Sartsu

32

Minulla on ollut monia sosiaalityöntekijöitä. Syvempää luottamussuhdetta ei vuosien aikana koskaan muodostunut. Heidän tapaamiset olivat vain pakollisia rutiinikäyntejä. He kysyivät, miten minulla menee ja minä vastasin kysymyksiin, kerroin elämästäni. Ihminen saattoi vaihtua joka vuosi. Se rasitti etenkin teini-ikäisenä.

Kun jälkihuolto alkoi olin asennoitunut siihen, että jälkihuolto-ohjaajakin vaihtuisi.

Ei onneksi vaihtunut. Olin onnekas siinä kohdassa.

Sosiaalityöntekijöiden vaihtuvuutta olisi tärkeää kitkeä.

Kirjoittaja

33

Sosiaalityöntekijä on päättänyt minun puolestani huostaanoton, sijoituspaikat, ypr ja lvr (toim. huom. yhteydenpidon rajoittamispäätös ja liikkumisvapauden rajoittamispäätös) joissain tapauksissa, kotilomat ja esimerkiksi saanko poistua kaupungista. Oma elämäntarina lyhyesti on se, että olen päihderiippuvainen 17-vuotias, olen ollut huostaanotettuna 2,5 vuotta.

Pyrin päihteettömään elämään. Minulla ei tällä hetkelläkään suhde sosiaalityöntekijään toimi, sillä hän jättää asiat junnaamaan paikoilleen ja jättää asioita hoitamatta. Siirtää vastuun aina sijoituspaikalle. Hoidan siksi asiat aina sosiaaliohjaajan tai johtavan sosiaalityöntekijän kanssa. En muista, millon on ollut onnistunut suhde sosiaalityöntekijän kanssa. Sosiaaliohjaajan kanssa on ollut koko ajan onnistunut suhde. Minulla on ollut huostaanoton aikana sama sosiaalityöntekijä. Pystyn luottamaan vain sosiaaliohjaajaan.

Minun mielestäni sosiaalityöntekijöiden pitäisi katsoa asioita laajemman kaavan mukaan, ja jättää vanhat virheet taakse eikä aina tonkia niitä uudestaan pinnalle. Sossut vois myös kuunnella ja tukea enemmän nuoria.

:)

34

Minut huostaanotettiin 6-vuotiaana. Elin tuosta hetkestä aina omilleen muuttamiseen asti sijaisperheessä. Vaikka kyseinen perhe oli minulle oikea paikka, en tiennyt tuon taivaallista siitä, kuka sosiaalityöntekijäni oli. Jos minulla olisi tullut hätä, en olisi tiennyt, kehen ottaa yhteyttä. Silloin en osannut olla asiasta huolissaan, mutta nyt olen erittäin huolissaan kaikkien niiden lasten puolesta, jotka eivät tiedä keneltä pyytää apua, jos kaikki ei menekään yhtä hyvin kuin minulla meni.

Tehkää jotain.

Nuori vain

35

Ensimmäisessä tapaamisessa koin, että mun mielipidettä kuunneltiin. Oli selvää, että äidin luona en voinut enään asua hetkeen, joten multa kysyttiin, että haluanko muuttaa raitistuneen isäni luokse. Mulle myös annettiin vaihtoehto sijoitukseen. Valitsin totta kai isäni luokse muuttamisen, ja tuo päätös oli pienelle ihmiselle liian suuri ilman tukea.

Olisin siis toivonut enemmän tukea sosiaalityöltä tuossa kohtaa, näin jälkeen päin ajateltuna. Itselläni ei myöskään ollut isälleni muuton jälkeen sosiaalityön tukitoimia ollenkaan, tai jos oli niin, en ollut niistä tietoinen.

Aloin karkaillemaan isäni luota puoli vuotta siellä asuttuani, näin myöhemmin ajateltuna nään yhteyden karkailuuni, sillä en tietenkään halunnut olla puolueellinen asumisvalinnoissani. Varsinkaan, kun äitini otti todella huonosti isälleni muuton.

Sosiaalityö puuttui lopulta valintoihini ja sijoitti minut kiireellisesti. Tässä kohtaa minulla oli kai sosiaalityöntekijäkin. Neljä kertaa minua pompoteltiin isäni sekä sijoituspaikan väliä. Sitten alettiin miettimään pysyvämpää sijoitusta, jolloin muistan tapaamisen sosiaalityöntekijäni kanssa. En tykännyt hänestä ollenkaan ja minusta tuntui, että hän ei edes halunnut tutustua minuun, vaan oli luonut tietyn kuvan minusta, josta ei halunnut luopua. Päivän varoitusajalla mut sitten sijoitettiin pitkälle pois kotoa.

Ihmettelen myös sitä, että veljilleni, jotka jäivät äidin luokse, ei annettu mitään tietoa tai tukea asioiden ymmärrykseen. Tiedän ainakin, että pikkuveljeeni minun tilanteeni sattui sekä myöhemmin isoveljeni kertoi minulle, että oli todella masentunut. Heillä oli kuitenkin ihan sama lapsuuden tausta kuin minulla.

Pysyvässä sijoituspaikassani ollessani en nähnyt sosiaalityöntekijääni kertaakaan. Kerran puhuin puhelimesta yhden kanssa, joka lupasi minulle katsoa vaihtoehtoja sijoituspaikkojen suhteen, sillä mielestäni en sopeutunut ollenkaan nykyiseen eikä minulla ollut hyvä olla siellä. Sitten sossu taas kai vaihtui siihen, joka oli minulla jo ollutkin jossain vaiheessa. En itse tiedä, kuinka monta sosiaalityöntekijää minulla on ollut sekä keitä he ovat.

Koen tärkeäksi, että nuorten olisi helppo ottaa yhteyttä sosiaalityöntekijään ja että hän olisi nuorta lähellä tai ainakin kiinnostunut nuoren asioista niin, että se välittyisi nuorelle saakka. Viimeinen sossuni oli onneksi sellainen ja sillä oli iso vaikutus elämääni. Sijoituspaikkani vaihdettiin ja samalla käytökseni muuttui täysin. Olin rauhallinen ja ihan erilainen ihminen. Hän oli yhteydessä minuun usein sekä oikeesti kuunteli ja halusi tutustua minuun. Hän myös tarjosi tukitoimia perheeseeni. Jälkihuollossakin hän jatkoi työskentelyä kanssani, ja meidän tapaamiset olivat minulle todella tärkeitä. Kun jälkihuolto loppui, minulle tarjottiin aikuispuolella sosiaalityön tukea, mutta silloin sosiaalityöntekijäni vaihtuisi. Päätin, ettei sille ole tarvetta.

Minusta tärkeintä olisi, että nuorten sosiaalityöntekijät eivät vaihtuisi niin usein.

Ei tarvetta

36

Hyvä kansanedustaja,

olen sen verran onnekas, että minun sosiaalityöntekijäni on vain kerran vaihtunut. Olen 16-vuotias tyttö ja tulen väkivaltaisesta perheestä, jossa oli hyvin vaikeaa olla ja mikään ei oikeestaan sujunut.

Minut otettiin kiireelliseen sijoitukseen ensimmäisen kerran 2017 keväällä ja olin 60 vuorokautta sijoituksessa 200 kilometrin päässä kotoa, mutta pääsin poliisitutkintojen jälkeen kotiin takaisin samana keväänä. 2017 marraskuussa minut sijoitettiin uudestaan samasta syystä sijaisperheeseen. Itsetuhoisuuteni lisääntyi huomasti siellä ja tuntui, että olin pieni pelinappula omassa elämässäni, jota kaikki muut pompottelivat. Oikea päätös olisi ollut jäädä sijoitukseen, mutta viime tingassa halusin kotiin ja pääsinkin.

Suhteeni perheeni oli tässä vuoden aikana muuttunut täysin eikä väkivaltaa, joka oli alkanut 4-vuotiaana, enää ollut. Olin enemmän kuin onnellinen, mutta menneisyyteni ei jättänyt rauhaan. Rupesin masentumaan entistä pahemmin, ja kohta koti oli ainoa turvallinen paikka ulkomaailmalta. Itsetuhoisen käyttäytymisen takia 2018 syksyllä minulle annettiin vaihtoehto. Laitos tai avohoito. Tiesin että mieluummin menen laitokseen, koska sekoisin avohoidossa. Päädyin samaan laitokseen kuin ensimmäisellä kerralla ja minut huostaanotettiin lopullisesti.

Olen vieroitunut kaikesta itsetuhoisuudesta noin 5 kuukautta sitten. Sossuni koko tämän matkan aikana on kerran vaihtunut. Kaikilla lapsilla asia ei kuitenkaan ole näin. Monilla vaihtuu jatkuvasti, ja se tuntuu lapsesta hyvin turhautavalta kertoa samaa menneisyyttä miljoona kertaa, minkä mieluummin unohtaisi.

Toivon sydämeni pohjasta, että kuulette meitä sijoitettuja nuoria ja lapsia ja laitatte muutoksen liikkeelle, jotta päästään parempaa Suomea kohti. Suomi, missä nuorten on hyvä olo ja turvallisuus on prioriteettimme.

Optimistinen tyttö

37

Tervehdys.

Olen kohdannut viimeisen kahden vuoden aikana useita nuoria, jotka ovat sijoitettu nuorisokoteihin. Keskustelemme heidän elämästään nuorisokodissa. Lähes kaikkia nuoria yhdistävä tekijä on, että sosiaalityöntekijä on vaihtunut useita kertoja lyhyenkin ajan sisään. Nuoret ovat kertoneet kuinka turhauttavaa on, kun ”pitää kertoa aina sama tarina” itsestään, tai sosiaalityöntekijä on lukenut nuoren paperit, ja muodostanut kuvan nuoresta edes tapaamatta nuorta itseään, tehden kuitenkin päätöksiä nuoren elämästä.

Sosiaalityöntekijöiden työsuhteisiin pitää saada jatkuvuutta ja kestävyyttä. Keinot on varmasti tiedossa, tai ainakin helposti saatavilla. Mainittakoon nyt ainakin työtaakan keventäminen.

Toivottavasti tartutte tähän asiaan.

Oisko jo aika?

38

Hei arvoisa päättäjä. Haluan jakaa sinulle sen, mitä olen kokenut lastensuojelun asiakkaana tähän päivään saakka. Olen ollut itse noin 3-vuotiaasta lähtien lastensuojelussa eri paikoissa asumassa. Matkalla olen asunut pienryhmäkodissa, lastenkodissa, sijaisperheissä ja kaiken jälkeen olen itsenäistynyt ja jälkihuollossa.

Omallani kohdalla vaikka paikat, missä olen asunut, niin sosiaalityöntekijä on tehnyt hyviä päätöksiä ja niihin olen päässyt myös itse sanomaan kantani. Esimerkiksi se, että tukee kuulluksi asioissa, on tosi tärkeää. Koska paikka, missä asuin, niin ei ollut hyvä asua ja kun puhuin sosiaalityöntekijän kanssa asioista, niin minut otettiin tosissaan ja pääsin muuttamaan uuteen paikkaan ja tapahtui monia hyviä asioita siinä.

Minulla on ollut sama sosiaalityöntekijä 3-vuotiaasta tähän saakka ja olen kohta 20. Toivoisin, että te, hyvät päättäjät, pystyisitte vaikuttamaan siihen, että mahdollisimman monilla pysyisi sama sosiaalityöntekijä, koska on tosi ärsyttävää ja vaikeata ruveta uudestaan uuden työntekijän kanssa käymään asiat, mitkä on jo käynyt vanhan sosiaalityöntekijän kanssa ja ikään kuin aloittaa aina nollasta.

Paljon kokenut mutta iloinen :)

39

On surullista, että voin sanoa lastensuojeluun liittyvän prosessin menneen kohdallani helpommin kuin muilla. Olisi ihanteellista, että ongelmat tai virheet lastensuojelun polulla koskisivat vain harvoja, mutta todellisuudessa tilanne on melkein päinvastainen.

Olen alusta alkaen menestynyt koulussa ja harrastuksissa, viihtynyt helposti aikuisten seurassa keskustellen ja ollut aktiivisesti mukana vaikuttamassa lasten ja nuorten asemaan yhteiskunnassa jo ala-asteikäisenä. En ole koskaan istunut stereotyyppisen lastensuojelun asiakkaan muottiin, jonka vuoksi perheen ongelmien kasvaessa ei lähipiiri havahtunut ottamaan yhteyttä lastensuojeluun.

Vastuun määrä kasvoi ja vasta muutamaa vuotta myöhemmin saadessani ensimmäisen burn outin, havahtui joku näkemään hätäni.

Ensimmäisen sijoituksen jälkeen palasin kotiin, missä ongelmat jatkuivat ennallaan jonkin ajan kuluttua. Perhetyön tuki lopetettiin, vaikka olikin yritetty ilmaista, että jatkolle olisi tarvetta.

Toisen burn outin jälkeen tuli taas uusi sijoitus. Sosiaalityöntekijä kysyi, haluanko pitkäaikaisen sijoituksen vai takaisin kotiin. Valitsin mennä kotiin. Jälkikäteen ajatellen olisi ollut kannattavampaa asua se aika jossain muualla. Välit tulehtuivat niinkin pahasti, ettei perhetyöntekijöidenkään tapaamisista ollut apua.

Lopulta tilanne helpotti vasta, kun reilun puolen vuoden jälkeen sain paikan asumisharjoittelusta. Ensimmäisestä sijoituksesta oli tällöin yli 4 vuotta aikaa.

Nyt olen siirtynyt jälkihuoltoon ja elämä on enemmän tai vähemmän raiteillaan. Sosiaalityöntekijöitä tässä vaiheessa on ehtinyt olla kolme, ja muita vastuutyöntekijöitä enemmän kuin kymmenen. Itse kuulun kuitenkin siihen ryhmään, jolla sosiaalityöntekijä ei ole päässyt runsaammin vaihtumaan. Kuitenkin myös omalla kohdallani olisi parannettavaa.

Ensimmäiseen sosiaalityöntekijään syntyi luottamussuhde, ongelmana kuitenkin oli, ettei sosiaalityöntekijä meinannut noteerata tapahtumia.

Jos ongelmiin olisi puututtu ajoissa, olisi prosessista päästy helpomalla. Tätäkin tärkeämpänä, olisin itse päässyt helpommalla.

Kiitos kaikesta

40

Se on kyllä tosi huono asia, et ne vaihtuu. Silloin nuori ei saa luottamussuhdetta siihen sosiaalityöntekijään.

Nuori vaikuttaa nyt

41

Omasta sijaishuoltoajastani on jo vuosia aikaa, mutta lastensuojelussa samat haasteet näkyvät edelleen. Lastensuojelu on monelta osin kehittynyt vuosien saatossa. Kuitenkin oman aikakauteni kipukohdat näkyivät myös myöhemmin huostaanotettujen pienempien sisarusteni arjessa. Käsittämättömintä on, että ne näkyvät yhä, kun tapaan tällä hetkellä sijaishuollossa olevia lapsia ja nuoria. Näistä haasteista yksi keskeisin on sosiaalityöntekijöiden vähyys, vaihtuvuus ja käytettävissä olevat resurssit.

Sosiaalityöntekijä on huostaanotetun lapsen kasvuun, kehitykseen ja tulevaisuuteen liittyvissä asioissa avainpelaaja. Lapsi on kaiken työn keskiössä ja sosiaalityöntekijän tulisi tietää avainpelaajan roolin mukaisesti lapsen tarpeet, haasteet, ilonaiheet, lähiverkostot ja pelikentän eli sijaishuoltopaikan ilmapiiri. Aina työ ei rajoitu lapseen itseensä, vaan lastensuojelun keskeinen periaate on perheen jälleenyhdistämisen periaate. Riittääköhän avainpelaajilla aikaa perheiden parissa työskentelyyn?

Minun joukkueessani avainpelaaja vaihtui arviolta kymmenen kertaa. En aina edes muistanut avainpelaajani nimeä. Tosin saatoinkin nähdä avainpelaajaani kokonaisen kerran vuodessa. Sisarusteni osalta kyse ei enää ollut edes nimen muistamisesta. He eivät useinkaan tienneet avainpelaajansa nimeä. Olen nähnyt monta lasta ja nuorta, jotka eivät ole ikinä edes nähneetkään nykyistä avainpelaajansa. Mielenkiintoisesti kasattuja joukkueita ja menestysreseptejä.

Itse pelasin pitkiä pätkiä ilman avainpelaajan läsnäoloa ja onnistuin voittamaan. Siksi olen kirjoittamassa tätä kirjettä. Kaikki eivät kuitenkaan voita. Moni kalliisti rakennettu joukkue on vaila avainpelaajaa tai avainpelaajien kuormitus on sietämätöntä. Miten saisimme ketjut täyteen? Miten saisimme avainpelaajat pysymään ja siten tarjoamaan voittavaa roolia kaikille lapsille?

Spee

42

Moro!

Mä muutin sijaisperheeseen, kun olin noin kaksi vuotta vanha. Sijaisperheessä oleminen on ihan jees, oon tottunut tähän. En oikein tiedä, miltä muu tuntuu.

En tiedä, mistä kaikesta sosiaalityöntekijä on mun elämässä päättänyt. Ei se kai vaikuta enää niin moneen asiaan kuin aikaisemmin. Sen tiedän, että sosiaalityöntekijä on päättänyt mun terapian alkamisesta, jatkumisesta ja päättymisestä. Sillon kun alkuun menin terapiaan, tuntui, että se on ihan turhaa, mutta kun sieltä tuli pois, niin huomasi eron. Se taisi olla hyvä päätös. Tukihenkilö oli kanssa hyvä tyyppi, niitä suosittelen. Mutta kannattaa kuunnella lasta, jos se sanoo, että kyseinen tyyppi ei ole hyvä itselle. Silloin pitää etsiä lapselle sopivampi ihminen tueksi.

Gaba

43

Kun ajattelen, muistan yhteensä kolmen sosiaalityöntekijän nimen. En tiedä, kuinka monta niitä työntekijöitä on, joita en muista, sen kumminkin tiedän, että heitä on paljon. Joku saattoi toimia sosiaalityöntekijänäni jonkun kuukauden, joku pidempiaikainen on ollut maksimissaan vuoden.

Arvatenkin sellaiset työntekijät on helppo muistaa, jotka muistan positiivisessa valossa. Useimmiten sosiaalityöntekijä tarkoittaa päätöksiä paperilla ihmiseltä, jota en tunne. Asuin osan nuoruudestani laitoksessa. Tuolloin päätökset tuntuivat murskaavilta, kun minusta puhuttiin, niin mietin usein olevani täydellisen viallinen ihmisroska, jota pidetään säilössä, jolla ei kuulu olla omaa tahtoa.

Mennyttä ei voi muuttaa, mutta nyt ajateltuna tuo laitos olisi voitu välttää. Toivon, että masentuneelle äidilleni olisi enemmän tarjottu tukea, että hänellä olisi ollut enemmän voimavaroja myös minun kanssani, ja jos sijoitus olisi siltikin tarvittu tehdä, olisi perheen kaltainen sijoituspaikka ollut huomattavasti inhimillisempi vaihtoehto.

En oikeastaan nuorena luottanut sosiaalityöntekijöihin, mutta jälkihuollon puolella onneksi tapasin sosiaalityöntekijän, joka auttoi aidosti, ja jolle olen kiitollinen tänäkin päivänä!

Menneet kokemukseni ovat olleet pelottavia, ja olen kokenut paljon turvattomuutta, ja sitä, etten kuulu mihinkään, koska kaikkialla missä olinkin, minua kiusattiin, niin myös laitoksessa. On mennyt kauan, että olen saanut rakennettua itsestäni vahvan nuoren aikuisen. Olen tarvinnut tähän tukea, ja paljon inhimillisiä kohtaamisia. Näitä inhimillisiä kohtaamisia toivon kaikille.

Kasvukipu

44

Miten minusta tuli minä?

Erityisvaikea, vaikeasti masentunut ja itsetuhoinen nuori. Kuori vailla sisältöä, miljoonassa palasessa olevassa psyyke vailla halua elää. Ulkoisesti hyvinvoivan ja siistin näköinen, sisältä pää täynnä yhtä helvettiä.

Olen loukussa, paikassa, josta ei pääse pois. Kaikki kaatuu päälle enkä ole enää oma itseni. Olen vain kuori, en mitään sisältä. Elämänhaluni on valunut pois, kaikki tuntuu kauhealta tai ei miltään. Joku kuristaa minua sisältäni, repii sieluani lisää ja tappaa hyvät tunteeni. Psyykeeni on rikki, kaikki on rikki. En nouse pohjalta koskaan, vajoan. Jokainen hengenveto on raskas, jokainen sekunti sattuu, haluan kadota.

Lapsuuteni ei ollut parhaimmasta päästä, eikä ole elämä vieläkään. Äiti hakkasi minua ja siskoani lähes päivittäin. Olin noin neljän vuoden ikäinen väkivallan alettua. Luulin sen olevan normaalia ja hyväksyin sen. Lapsuus oli pelkkää itkua, pelkoa ja kauhua, vailla turvallista aikuista. Väkivalta oli myös henkistä. Usein kuuli, kuinka meidät pitäisi laittaa katosta roikkumaan. Se sattui ja sattuu edelleen. Pieni tyttö hajosi sirpaleiksi, eikä niitä sirpaleita pysty kukaan enää kasaamaan. Paluuta ei enää ole, kasattaessa palaset rikkoutuvat välittömästi uudelleen.

Fyysinen väkivalta loppui ollessani neljännellä vuosiluokalla. Syy väkivallan loppumiseen oli luultavasti fyysinen kasvuni, täten äitini ei enää pärjännyt minua vastaan. Olin helpottunut, ei tarvinnut enää itkeä kipeitä haavoja tai turmeltuja kasvoja, pienen ihmisen ruumista.

Jo ala-asteella sosiaalityöntekijät olivat perheemme kimpussa, vihasimme sitä. Näin jälkeen päin ajateltuna se olikin hyvä asia. Sosiaalityöntekijäni on ollut onneksi aina sama. En hänen persoonansa ihanno, mutta hän on ollut pitkään mukana kuvioissa, joka auttaa asioiden hoitamisessa.

Minut otettiin huostaan päivittäisen alkoholin juonnin sekä itsemurhayrityksen takia. Asun samassa lastensuojelun erityisyksikössä edelleen.

Vuoden 2018 syksy oli minulle aivan helvetin raskas. Viiltelin itseäni useaan otteeseen päivittäin. Olin kuin toisesta maailmasta, halusin vain tappaa itseni. Vietin useita kuukausia oikeastaan yhtäjaksoisesti LVR:ssä, joka sai minut sekoamaan entisestään. Lääkäri kirjoitti minulle lähetteen sairaalahoitoon viiltelyideni takia, mutta valehtelin itseni ulos tilanteesta sairaalaan saavuttuani.

Täällä on tehty kohtuullisen paljon laittomuuksia, kuten: tukien hakemista ilman vanhempien saatikka nuoren lupaa tai tietämystä, ulkoilujen rajoittamista laittomasti, rajoitustoimenpiteillä kiristämistä, joukkorangaistuksia, salassapitovelvollisuuden noudattamatta jättämistä, riisuttamista, eristämistä muista ilman syytä ja sillä uhkailua sekä nuorten tavaroita on pengottu heidän ollessaan koulussa.

Olen saanut täältä toisen perheen itselleni. Kaikki laitoksemme nuoret ovat minulle rakkaita ja auttavat minua jaksamaan päivästä toiseen.

Viallinen

45

Hei arvoisa päättäjä!

Minulla on kokemusta lastensuojelun asiakkuudesta jo vauvasta saakka. Sijoituspäätös tehtiin, kun olin alle 2-vuotias. Se oli hyvä päätös, sillä samassa perheessä olen asunut onnellisesti jo melkein 16 vuotta.

Asiakassuunnitelmia on ollut säännöllisesti n. puolen vuoden välein. Sosiaalityöntekijäni on vaihtunut ainakin yli 10 kertaa, vaikka olen vasta 17-vuotias. Ainoastaan kolme viimeisintä sosiaalityöntekijää osaisin nimetä, muita en. Kaikkia sosiaalityöntekijöitäni en ole edes ehtinyt tavata, koska sitten ne jo vaihtuivatkin.

Asiakassuunnitelmassakin on kerran ollut sijainen sosiaalityöntekijän tilalla. Sijainen päättämässä asioistani... Luottamus sosiaalityöntekijään ei voi mitenkään syntyä, jos ei ehdi kunnolla tutustua. Pahin muisto asiakassuunnitelmastani lapsena on ehdottomasti se, kun sosiaalityöntekijäni vei minut huoneeseeni, pisti oven kiinni, toi krääsää ja rupesi kyselemään asioita. Ihan kuin joku namusetä. Vieras ihminen, jota en ollut koskaan ennen tavannut, ilman mitään varoitusta. Miten pieni lapsi voisi luottaa ihmiseen, joka tekee noin? Tilanne oli täysin erilainen kuin aikaisemmat asiakassuunnitelmamme, sillä niissä oli aina paikalla ”sijaisvanhempani”, joita pidän turvallisimpina ihmisinä ja omina vanhempinani.

Jossain kohtaa haaveenani oli lähteä vaihtoon tai kielimatkalle. Huostaanotettuna tuntui kuitenkin mahdottomalta saada lupaa tai riittäviä selvityksiä, että olisi voinut lähteä vaihto-oppilaaksi. Tilanne tuntui epäreilulta. Kuitenkaan se, että olen lastensuojelun asiakas, ei ole ollut minun vikani, mutta silti joudun olemaan eri asemassa valtaosan kanssa.

Maestro

46

Hei päättäjät,

Olen ollut lastensuojelun asiakkaana melkein koko lapsuuteni ja nuoruuteni. Minulla oli tänä aikana yli 10 sosiaalityöntekijää. Tämä työntekijöiden vaihtuvuus aiheutti minun lastensuojeluasiakkuudessani sen, että kotitilanteeni vakavuutta ei nähty, kuin vasta, kun se oli kestänyt vajaa 10 vuotta. Koska melkein joka kerta tapaamisissa oli eri sosiaalityöntekijä, en myöskään itse uskaltanut kertoa heille kotitilanteesta. Sosiaalityöntekijöiden vaihtuvuus oli yksi syy, miksi tilanteeseen puututtiin vasta, kun se oli kestänyt niin pitkään.

Nipsu

47

Hyvä päättävä,

Olen ollut lastensuojelun asiakkaana yhdeksäntoista vuotta, ja sen jälkeen useamman vuoden halunnut vapaaehtoisesti olla mukana kehittämässä lastensuojelua kokemusasiantuntijana. Tiedän siis, mistä kirjoitan.

Meillä on lastensuojelun kriisi meneillään. Mulla itselläni oli yli kymmeniä sosiaalityöntekijöitä, sinä aikana, kun olin lastensuojelun asiakkaana, ja joillain ollut vielä enemmän. Sosiaalityöntekijä ei kerkeä tapaamaan lapsia ja nuoria eikä auttamaan heidän perheitään kunnolla missään lastensuojelupalveluissa.

Olen kuullut, että perhe oli lastensuojelun asiakkaan monta vuotta ja koko tämän ajan väkivalta perheen lapsia kohtaan jatkui. Siis samaan aikaan, kun teknisesti heidät oli merkattu lastensuojelun asiakkaaksi. Sosiaalityöntekijä ei kuitenkaan ehtinyt paneutua perheen tilanteeseen ja luomaan luottamuksellista suhdetta perheen eri osapuoliin, hän ei kerennyt työskentelemään lasten kanssa ja kuulemaan heidän kokemuksiaan väkivallasta. Kun aihe vihdoinkin tuli esille, toisessa palvelussa, oli pakko tehdä heti kiireellinen sijoitus lasten hengen turvaamiseksi.

Olen kuullut muilta nuorilta kokemuksia siitä, että he ovat asuneet sijaisperheessä tai nuorisokodissa ja heitä on kohdeltu epäasiallisesti niissä. He ovat nähneet sosiaalityöntekijänsä kerran vuodessa asiakassuunnitelma palaverissa, jossa on aina ollut paikalla myös ne ihmiset, jotka ovat kaltoin kohdelleet heitä sekä paljon muitakin aikuisia. Näissä tilanteissa on ollut mahdoton kertoa siitä, kuinka heitä kohdellaan kaltoin.

Jälkihuollossa olevat nuoret ovat kertoneet, että he eivät ole nähneet sosiaalityöntekijäänsä kertaakaan koko jälkihuollon aikana. Jälkihuollon ohjaajia ehkä kerran kuukaudessa, jos se on sopinut heidän kalenteriinsa. Ohjaajat ovat saattaneet jättää asioita tekemättä, esim. tärkeiden lääkkeiden hankkimista tarvittavien maksusitoumusten selvittämiseen, kuntoutuspäivärahaan tai vaikkapa toimeentulotukeen liittyen. Nuoret ovat jääneet täysin yksin, koska eivät ole tienneet, kuka heidän asioistaan vastaa. Seurauksena on ollut usein merkittäviä vaikutuksia heidän terveydelleen ja yleiselle hyvinvoinnille ja joskus useiden tuhansien ulosottovelkoja.

Lastensuojelussa on kriisi. Kaikkia lastensuojeluun liittyviä haasteita ei voida ratkaista helposti lisäämällä sosiaalityöntekijöitä. Olen kuitenkin vakuuttunut, että jos sosiaalityöntekijöitä olisi töissä enemmän, he jaksaisivat työssään paremmin eivätkä vaihtuisi niin paljon. He pystyisivät paneutumaan lasten, nuorten ja perheiden tilanteisiin ja auttamaan heitä paremmin. Sosiaalityöntekijöitä lisäämällä voitaisiin tehokkaasti vaikuttaa monen lapsen, nuoren ja perheen tilanteeseen. Se maksaa rahaa, mutta jos sillä varmistetaan se, että entistä useammin lapset, nuoret ja perheet saavat tarvitsemansa avun, eikö se ole sen arvoista?

Lapset eivät voi odottaa työllisyystilanteen parantumista tai hallitukselle sopivinta aikaa. Lapset tarvitsevat apua nyt.

Kokemusasiantuntijalta terveisiä

48

Hyvä päättäjä,

Ennakoitavuus – se on asia, mitä epävakaisissa olosuhteissa varttuneet lapset ja nuoret kaipaavat. Ennakoitavuus luo turvaa ja synnyttää luottamusta. Kuitenkin lastensuojelun arjessa yllätykset ovat enemmän kuin yleisiä. Asioita tapahtuu – sosiaalityöntekijä tai sijaishuoltopaikka vaihtuu, kotiloma peruuntuu – ilman, että lapsella on ollut niistä mitään ennakkotietoa.

Lapset näkevät sen, minkä konkreettisesti näkevät. He eivät ymmärrä taustalla pyöriviä (byrokratian) rattaita tai osaa ennakoida mitä mahdollisesti tulee tapahtumaan. Tämän vuoksi päätökset, nekin, joita on pitkään valmisteltu aikuisten kesken, voivat yllättää lapsen täysin.

Miksi? Koska lasta tai nuorta ole otettu mukaan päätöksentekoprosessiin.

Monesti olen kuullut lapsen tai nuoren kertovan – ja olen sen itsekin oman sijoitukseni aikana kokenut – että tehdyt päätökset vihastuttavat, koska kerrotaan vain se, mitä on päätetty. Perustelut päätösten taustalta jäävät puuttumaan, puhumattakaan lapsen kuulemisesta asiaan liittyen.

Vaikka sosiaalityön arki on hektistä, se ei anna lupaa laiminlyödä yhteydenpitoa lapseen ja asioiden läpikäymistä hänen kanssaan! Jokaisella lapsella on oikeus olla oman elämänsä subjekti, aktiivinen toimija, eikä objekti, joka vain seuraa sivusta, kuinka hänen elämänsä ohjallaan ammattilaisten toimesta. Lapsen on helpompi ottaa tehdyt päätökset vastaan, mikäli hänen omaa mielipidettään asiaan liittyen on kysytty. Kun lapsi kokee ensin tulleensa kuulluksi ja kohdatuksi, on hänen mahdollista kuulla myös aikuista ja vastaanottaa päätökset ja perustelut sille, miksei hänen toivettaan ole voitu toteuttaa.

Työssäni olen kohdannut lukuisia sosiaalityöntekijöitä, joilla on vilpittömän halu olla enemmän läsnä ja tavoitettavissa lapsille ja nuorille, mutta armoiton työmäärä estää sen. Toivon, että te päättäjät viimein aidosti pysähtyisitte tämän sosiaalityön kiireen ja siitä seuraavan kohtaamattomuuden kulttuuriin äärelle. Eikö oikeasti ole mitään, mitä voitaisiin tehdä toisin? Minä en usko, että näin on, sillä aina on olemassa keinoja sen edistämiseen, mitä oikeasti pidetään tärkeänä.

Sanoista tekoihin

49

Hei,

Pyydettiin kirjeitä kansanedustajille. Haluaisin, että miettisitte lainmuutoksia myös niiden mielipiteiden kannalta, johon ne vaikuttavat oikeasti joka päiväisessä elämässä. Se on väärin, että asioita säädetään ilman oikeiden ihmisten oikeista kokemuksista. Esimerkiksi tämä, että perhehoitajien palkkioista alkaa mennään verot. Hieno ajatus, verothan kuuluu maksaa mutta käytännössä ei toimi. Sijaisvanhempi ei ole elatusvelvollinen.

Ja niiden oikeiden ihmisten, joihin vaikuttaa ne kaikki säädökset, huostaanotettujen lasten ja nuorten ääni pitää saada enemmän painoarvoa. Nytkin on todella hienoa, asiakkaat saavat lähettää kirjeitä. Minusta se pitäisi olla itsestäänselvyys. Ja sijaisvanhemman oikeuksia pitäisi lisätä, he ovat ne ketkä nämä lapset ja nuoret tuntee, ei sosiaalityöntekijät. Kuunnelkaa oikeasti omasta halusta ja aktiivisesti niitä oikeita oman elämän kokemusasiantuntijoita, joiden elämään joka päivä vaikuttaa teidän säätämäne asiat. Ne mielipiteet olisivat tärkeitä. Lastensuojelussa on niin paljon kehitettävää, että kuulluksi tuleminen olisi yksi tärkeimmistä, ellei jopa tärkein edistysaskel.

Tyttö 16v

50

Vaihtuvuuden hinta

Ensin oli Taru, sitten Piia
kolmantena Tapio
kunnes tilalle tuli Riina.
Toisinaan sattui, toisinaan ei
sitä enemmän koski
mitä enemmän vei.

Toiset ei saaneet mitään
toiset ihan vähän.
Opin – kun en anna
suru loppuu tähän.

Perhe oli kiiltokuva
täynnä voimaa ja kannatusta
oli rakkautta ja ruokaa
täysin turvattu tausta.
Vaan ei kukaan arvannut
miks sisin on täynnä vihaa
kun katsoivat vain kiiltokuvaa;
perheidylliä ja kaunista pihaa.

Ei sellaista kerrota minuuteissa,
ei toista tuntematta
kuinka sellaisen edes sanoisi
keskustelua itse ohjaamatta.

Jäi kannettavaksi salaisuus, kokemani hyväksikäyttö,
kun vain sanani olisi ollut siitä kyllin riittävä näyttö.

(sosiaalityöntekijöiden nimet keksittyjä)

Sitruunapuu

51

Hei päättäjä,

luet tärkeää kirjettä liittyen minun elämäni ja kaikkkeen siihen, mistä jäin paitsi, koska sosiaalityöntekijöillä ei ollut resursseja tai keinoja.

Minut ja siskoni huostaanotettiin 5- ja 6-vuotiaina, viiden vuoden avohuollossa pallottelun jälkeen. Meille löydettiin paikka ammatillisesta perhekodista toiselta paikkakunnalta. Paikka ei kuitenkaan täyttänyt pienien tyttöjen toiveita turvallisesta kodista, vaan sinne muutettuamme alkoi vuosia jatkunut kaltoinkohtelu.

Minulta vietiin lapsuus, kun minusta ei huolehdittu sekä minut pakotettiin jatkuvasti ulko- ja kotitöihin. Lisäksi minuun kohdistettiin niin henkistä kuin fyysistäkin väkivaltaa. Oireilin jo valmiiksi lapsuuden traumaistani ja elo perhekodissa veti psyykkisen jaksamiseni äärimmilleen – en kestänyt elämää, joka ei toteuttanut lapsen oikeuksia. En kokenut elämäni ihmisarvoiseksi.

Pääsin lopulta lasten psykiatriselle osastolle kriisijaksolle kuudennella luokalla kuuden vuoden perhekodissa elon jälkeen, joka oli minulle juuri oikeanlainen hengähdysveti. Koin, että ensimmäistä kertaa elämässäni sain olla lapsi: sain leipoa, rakentaa palapelejä ja leikkiä. Koin olevani turvassa ja että aikuiset oikeasti pitivät minusta huolta. Yritin kaikin keinoin keksiä keinoja, joiden avulla olisin voinut jäädä sinne – en kuitenkaan saanut jäädä.

Minulle aloitettiin samoihin aikoihin myös lääkitys suurella annostuksella ikääni nähden ja sen oli tarkoitus tuoda helpotusta ahdistukseen. Lääkityksen oli tarkoitus olla ensiapu, mutta sitä jatkettiin vuosia. Jatkumiseen oli syynä etenkin perhekodin isän näkemys siitä, että en pärjäisi ilman sitä, ja että olin ongelmainen nuori, mitä en todellakaan ollut. Olin luokkamme priimus koulussa ja pärjäsinkin muillakin elämän osa-alueilla kaikesta huolimatta. Myönnettäköön, että lääke kyllä turrutti tunteeni ja auttoi jaksamaan elämää perhekodissa.

Kaiken tämän perhekodissa eletyn ajan päiväni olivat varpailaan kävelyä ja pelon ilmapiiriä täynnä. Ajattelin kuitenkin, että joku päivä olisin sen ikäinen, että minua uskottaisiin ja minua ei uskalletaisi kohdella tai rankaista niin kuin aiemmin. Sosiaalityöntekijäni vaihtuvat useammin kuin muistan. He kävivät tapaamassa meitä harvoin ja silloinkin muut lapset olivat eristettyinä joko omissa huoneissaan tai ulkona ja keskustelu painottui aikuisten puheelle. En kokenut voivani turvallisesti ja uskottavasti kertoa sosiaalityöntekijöille, miksi voin niin pahoin ja mitä perhekodissa oikeasti tapahtuu – perhekodin työntekijät olisivat saattaneet kuulla. En siis tullut aidosti kuulluksi. Eivätkä sosiaalityöntekijät, jotka jatkuvasti vaihtuivat, nähneet historiaamme tai tienneet menneistä tapahtumista. He eivät myöskään nähneet kaiken esityksen ja puheiden läpi kaltoinkohtelua, joka kohdistui meihin sijoitettuihin lapsiin.

Jos heillä olisi ollut vähemmän asiakkaita ja enemmän aikaa paneutua meihin, niin he olisivat voineet nähdä merkit meidän pahoinvoinnistamme. Jos sijaishuollon valvonta olisi tiheämpää ja laadukkaampaa, olisi ongelmat voitu tunnistaa. Jos lastensuojelun sosiaalityöntekijöille maksettaisiin työvaativuutta vastaavaa palkkaa ja heidän työhyvinvoinnistaan huolehdittaisiin paremmin, he jaksaisivat työssään paremmin ja vaihtuvuus ei olisi niin suurta. En kuitenkaan ole katkera kenellekään sosiaalityöntekijöistä, sillä se ei ole vain heistä kiinni, vaan näistä päättävät korkeammat tahot.

Lopulta sainkin hyvän ja kuuntelevan sosiaalityöntekijän, joka loppupelissä auttoi minut ja sisareni pois perhekodista ja sijoitti muualle – kunpa vain joku olisi tarttunut apua hakevaan käteeni aikaisemmin. Pian tämän jälkeen muutkin lapset pääsivät pois ja perhekoti suljettiin kokonaan. Asuin kuitenkin suurimman osan elämäni tässä perhekodissa, ja se tulee aina olemaan osa elämää-

ni. Tällä hetkellä minä kuitenkin opiskelen yliopistossa ja pärjään hyvin elämässäni. Kaikki meistä lapsista ei kuitenkaan saanut elämästä enää kiinni perhekodin jälkeen – apua, turvallisuutta ja tukea olisi tarvittu jo aikaisemmin.

En ole kuitenkaan enää katkera ketään kohtaan, mutta toivon, että kukaan muu ei joutuisi menettämään lapsuuttaan ja kokemaan kaltoinkohtelua sijaishuollossa, sillä sen kuuluu olla turvallinen paikka ja antaa hyviä eväitä kohti aikuisuutta ja siinä pärjäämistä.

Sosiaalityöntekijöiden tärkein paikka on käytännön töissä, eikä heitä pitäisi hukuttaa byrokraatiaan. Sosiaalityöntekijät tarvitsevat lisää koulutusta ja resursseja, jotta tällaisia tarinoita ei enää kuulla tai niihin voidaan ainakin puuttua ajoissa.

Kiitos, että kuuntelit.

Tuleva sosiaalityöntekijä

52

Asuin lastenkodissa toisella paikkakunnalla hiukan yli 2 vuotta. Ensimmäisen vuoden aikana ollessani 16-vuotias, toinen sosiaalityöntekijäni kertoi, että voin päästä kotiin, jos saan hyvän päätötodistuksen sekä käyttäydyn hyvin. Tein kaikkeni, että saan hyviä arvosanoja sekä olin se nuori lastenkodissa, kenestä ohjaajat aina sanoivat muille että ottakaa tosta mallia.

Tapaamisessa 17-vuotiaana päätötodistuksen keskiarvon ollessa 8,3 ja minun aloittaessa lukiota, kertoo uusi sosiaalityöntekijä, että minä en tule ennen pääsemään pois kuin täytettyäni 18 vuotta. Syyksi hän kertoi, että ei tiedä miten käyttäydyn jatkossa. Tämä lupaus oli ollut minulle kaikki kaikessa ja olin murtunut. Viimeisen vuoden aikana minua ei kiinnostanut enää miten käytäydyn ja laskin vain päiviä siihen että pääsen pois.

Luottamukseni minun asioista päättäviin henkilöihin meni kokonaan. Tätä ei todennäköisesti olisi tapahtunut, jos päättävä henkilö olisi pysynyt koko ajan samana. Nuorella on mielestäni oikeus saada sama henkilö päättämään hänen asioistaan pidemmäksi aikaa.

Nimetön

53

Hei! Olen 22-vuotias nainen pääkaupunkiseudulta. Olen ollut 4-vuotiaasta asti lastensuojelun asiakkaana.

Äiti ei fyysisen ja henkisen tilansa takia pystynyt pitämään minusta huolta, joten minut sijoitettiin lyhyt aikaiseen sijaisperheeseen, kutsukaamme sitä nimellä sijaisperhe A. Sijaisperhe A oli hyvä ja ihana sijaisperhe, joka jatkoi myöhemmin elämässäni tukiperheenäni. Minut sijoitettiin sijaisperhe A:sta toiseen pitkä aikaiseen sijaisperheeseen sijaisperhe B:en. Päätös sijoituksesta piti tehdä nopeasti äitini mukaan, mitä olen häneltä myöhemmin aiheesta hänen kanssaan keskustellut. Hänestä se oli erittäin stressaavaa.

Sijaisperhe B vaikutti päälisin päin hyvältä, mutta myöhemmin on tullut ilmi, että he eivät tuoneet uskonnollista vakaamustaan esille, että he olivat lestadiolaisia ja raahasivat sijaislapsiaan uskonnollisiin tapahtumiin ilman sosiaalityöntekijän tai vanhempien lupaa. Ja ei sekään auttanut, että äitini oli naisen kanssa naimisissa, sillä hetkellä kun asuin siellä.

Koin sijaisperhe B:ssä henkistä ja fyysistä väkivaltaa. Uskon sen osittain johtuneen siitä, että he eivät hyväksyneet äitini avioliittoa ja seksuaalista suuntautumista. Sijaisperhe B hajosi 4.vuoden jälkeen, ja minut sijoitettiin takaisin hyvään sijaisperheeseen, sijaisperhe A:han. Asuin sijaisperhe A:ssa 1,5-vuotta ja sitten muutin 5. vuodeksi hyvään lastenkotiin ja siitä siten omilleni.

Pidän edelleen entisiin omaohjaajiin yhteyttä, lähetän joulukortin vanhaan lastenkotiini joka vuosi ja pidän säännöllisesti yhteyttä sijaisperhe A:n kanssa ja vierailenkin siellä satunaisesti. En enää usein, koska he muuttivat kauemmas Espoosta. Olen käynyt näitä asioita psykoterapian avulla läpi. En esimerkiksi kuulu kirkkoon tai käynyt rippileiriä tai usko jumalaan tai jeesukseen sijaisperhe B:n takia.

Yhteenvetona voisin sanoa, että haluaisin, että sijaisperheitä tarkkailtaisiin ja syynättäisiin paremmin ennen kuin lapsi sijoitetaan niihin. Minulla on kokemusta niin hyvästä kuin huonosta sijaisperheestä.

Ramses

54

Minulla on kokemusta sosiaalityöntekijöiden vaihtuvuudesta. Minulla suhde on toiminut muutaman sosiaalityöntekijän kanssa. En ole pystynyt luottamaan muuta kun yhteen sosiaalityöntekijään. Se on mukavaa, jos on sosiaalityöntekijä, kenelle voi kertoa avoimesti asioista ja häneen voi luottaa.

Sosiaalityöntekijä on päättänyt missä asun, minkälainen ympäristö on minulle hyväksi, ja kun en ole ollut tyytyväinen hänen päätöksiinsä. Jouduin ekan kerran laitokseen 8-9-vuotiaana. Pääsin kuitenkin takaisin, mutta jouduin heti uudestaan laitokseen noin 10v ja sit olin 3 vuotta huostassa. Pääsin kotiin melkein vuodeksi ja taas sitä laitoksessa ollaan. Mun sosiaalityöntekijä, mun mielestä, keksii asioita, miksi en voisi asua kotona. Ja sit mun isäpuoli kysy sossulta, että se voisi ottaa minut, mutta se sano, että tarvitsen vakaan aikuisen ja paikan, jossa on selkeät säännöt. En ymmärrä, miksi pitää sanoa noin.

Hämähäkkimies

55

Hei päättäjä!

Muutin lastenkotiin 5-vuotiaana, siellä asustelin 1 vuoden, kunnes minulle löydettiin sopiva koti. Sijaisperheessä asuin siihen asti kunnes täytin 18, jonka jälkeen muutin omilleni. Minulle hankittiin jälkihuollon kautta ohjaaja. Minun elämässäni tämä jälkihuollon ohjaaja on ollut todella merkittävässä roolissa! Hän auttoi minua niin arkisissa kuin haastavissa tilanteissa. Minun mielestä on todella hyvä, että nuoren elämään tulee jälkihuollosta ohjaaja, joka pysyy samana. Näin on helpompi puhua ja kertoa asioista, kun on tuttu henkilö, joka ei vaihdu vuoden välein! Ohjaajan pitää myös pitää itse yhteyttä ja sopia nuoren kanssa tapaamisia.

Lastensuojelun pitäisi kertoa ja avata jälkihuollossa oleville nuorille enemmän jälkihuollosta ylipäätänsä. Minulla on ystäviä, jotka ovat jälkihuollon alaisia eivätkä ole edes kuullut tällaisestä mahdollisuudesta!

M.V.

56

Lastensuojelu. Jo sanana se herättää monenmoista ristiriitaista tunnetta, mutta jos omaa historiaani alan kaivamaan, sanan taustalla tunteet nousevat vahvemmin pintaan.

Olen itse ollut sijoitettuna pääkaupunkiseudulla ja kokemukseni ovat niin hyviä kuin huonojakin. Jo ennen sijoitustani olin lastensuojelunasiakkaana useampia vuosia. Nykyään olen saman kunnan jälkihuollon asiakas. Olen aina ollut saman kunnan asiakkaana, jolloin voisi olettaa, että tämän myötä vaihtuvuus sosiaalityöntekijöissä ei olisi ollut yhtä iso, näin ei kuitenkaan ole ollut. Minulla on ollut sosiaalityöntekijöitä, jotka ovat vain olleet nimiä lappusissa, joita on sadellut postiluukusta. Vaihtuvuus vaihingoittaa lapsen tai nuoren luottamusta aikuisiin ylipäänsä. Kun kerran uskoutuu vaikeasta asiasta yhdelle aikuiselle ja seuraavan kerran onkin vastaanottamassa eri sosiaalityöntekijä, se väkisin-kin luo jonkin muotoisia negatiivisia tunteita.

Minulla on kuitenkin ollut myös muutama hyvä sosiaalityöntekijä, mutta varmaan heidänkään kanssa työnteke ei olisi ollut yhtä tiivistä, jos en itse olisi ollut jatkuvasti yhteydessä heihin. Eikö koko konseptin idea ole, että lasta autetaan eikä niin, että lapsi kaivaa apua niiltä aikuisilta, joiden kuuluisi auttaa häntä?

Jos sosiaalityöntekijään ei toimi yhteys, jää herkästi roikkumaan vailla mitään informaatiota siitä, miten asiat etenevät ainakin näin omasta kokemuksesta. Sosiaalityöntekijät tuppaaavat unohtamaan lupaamansa, jolloin mikään ei etene mihinkään suuntaan ja sitä roikkuu vailla selityksiä.

Lastensuojelusta olisi hyvä tehdä selkeämpää ja enemmän strukturoitua. Jälkihuollosta kokemukseni ovat etenkin negatiiviset kommunikaation suhteen.

Seepran lapsi

57

Oli sossu, joka ajoi mun asiaa ja oli sitä mieltä, että mut pitäisi sijoittaa, mutta joku muu oli sit toista mieltä eikä mua sitten koskaan sijoitettu, vaikka olisi tarvinnut. Asuin eka toisessa kunnassa ja muutin toiseen kuntaan, jolloin mun sossu vaihtui. Musta oli tehty vaikka kuinka monta lastensuojeluilmoitusta, mutta kun olin jo yli 17v, niin en koskaan sit tullut sijoitetuksi enkä saanut sitten jälkihuoltoakaan.

On tosi tärkeätä, että sossut tapaa nuorta. Mulla on ollut monta sossua, keitä en oo koskaan nähnyt face-to-face, ja ne on tehny tosi isoja päätöksiä mun elämästä.

Kun mut eka kertaa sijoitettiin 15-vuotiaana, en ollut koskaan nähnyt yhtäkään mun sossua. Sit ne tyypit vaan tuli mun kotiin ja sanoi, että mut sijoitetaan heti sillä samalla viikolla. Sossut vaan tuli hakemaan mut laitokseen, enkä edes tiennyt mihin me mennään.

Just sain lukea mun kaikkia vanhoja papereita. Siellä oli ihan randomnessossujen nimiä, joista en ollu ikinä kuullutkaan enkä edes puhelimessa puhunut, ja silti ne on päättänyt mun elämän asioista.

Mullakin on ollut yli 10 sossua mun elämän aikana. Ja kun olin laitoksessa 3v, niin mulla oli ainakin 6 sossua sinä aikana.

Mun on pitänyt kertoa samat asiat vaikka kuinka monelle ihmiselle. Jos jo vaikka yhden kesän aikana on vaihtunut sossu tosi monta kertaa, niin ei vaan jaksu kertoa omia juttuja aina uudestaan ja uudestaan.

Vain yksi sossu mun elämän aikana on oikeesti ollu perillä mun asioista.

Jos on tehty välillä vaikka rajoituspäätöksiä tms., niin sit joku ventovieras sossu soittaa ja pitää muka sille selittää, että miksi on tehnyt sitä ja tätä ja tosi henkilökohtaisia asioita.

Jälkihuollon sossu on pysynyt pisimpään. Se on ollut parhain, kun on tullut pysyvyyttä. Miten vois tulla turvallisuuden tunnetta, kun sossut vaihtuu ja laitokset vaihtuu ja sua riepotellaan paikasta toiseen?

Autenttiset ajatukset koostuvat ryhmässä mukana olevien noin 18–20v nuorten kokemuksista, kirjaajana on ollut ryhmän ohjaaja

58

Hyvä päättäjät!

Haluaisin ottaa kantaa seuraavaan asiaan: sosiaalityöntekijän merkityksellisyys. Itselläni on hyviä ja huonoja kokemuksia sosiaalityöntekijöistä. Huono kokemus liittyy kahteen asiaan: vaihtuvuus ja sosiaalityöntekijän epäammattillisuus. Kun minulla oli paha olla sijaisperheessä, sosiaalityöntekijä ei ”jaksanut” hoitaa asiaa, vaan päästi itsensä helpommalla jättämällä minut huonoon perheeseen. Uskon, että tähän päätökseen liittyy huonot lastensuojelun resurssit ja ’hankala’ paperisota, joka sijoituspaikan vaihtaminen aiheuttaa. Sosiaalityöntekijä ei siis kuullut minua, mikä on hänen tärkein tehtävä! Toinen huono kokemus liittyy työntekijän vaihtumiseen. Olisin halunnut, että jälkihuollon sosiaalityöntekijä olisi ollut sama kuin silloin sijoituksessa. Uudelle työntekijälle ei jaksanut kertoa koko elämäntarinaa, eikä tämän vuoksi meidän välille ehtinyt syntyä luottamusta. Sosiaalityöntekijälle ei mielellään kertonut asioita, koska hän ei tuntenut sinua. Vaihtuvuuden vuoksi en saanut jälkihuollosta tarpeeksi tukea. En osannut pyytää apua, eikä minulle tarjottu juurikaan apua. Lisäksi sosiaalityöntekijällä ei varmasti ollut aikaa perehtyä kaikkiin papereihin, jonka vuoksi hän eli tietämättömyydessä.

Hyviä kokemuksia sosiaalityöntekijöistä: yksi työntekijä pysynyt kauan, luottamuksen syntyminen, elämäntarinan vaaliminen, avun kysyminen, kasvotusten tapaaminen ja aito välittäminen. Itselle tärkeää oli, että sos.tt oli aikaa kohdata minut kahden kesken! Tapasimme kuitenkin liian harvoin, maksimissaan 2 kertaa vuodessa. Sosiaalityöntekijästä tuli itselle hyvin tärkeä, kun sama sos.tt ehti olla monta vuotta hoitamassa asioitani. Sos.tt tiesi tarinani ja osasin yhdistää asioita toisiinsa ilman että hänelle olisi niitä selittänyt. En kuitenkaan ole sitä mieltä, ettei sos.tt saisi ikinä vaihtaa. Jos nuoren ja sos.tt välit ei toimi, niin silloin kannattaa harkita vaihtoa toiseen työntekijään, koska se voi vaikuttaa tilanteeseen positiivisesti.

Tiivistettynä voisin siis sanoa, että toivon että sosiaalityöntekijöillä olisi resursseja siihen, että heillä olisi aikaa tavata lapsia kasvotusten! Sosiaalityöntekijöiden asiakasmäärän tulisi olla kohtuullinen, ja mielestäni 25–30 lasta on maksimi rajoissa. Sosiaalityöntekijä tekee valtavia päätöksiä lapsen elämässä, joten hänen tulisi myös tuntee ja kohdata lapsi. Nyt tajuan, että sosiaalityöntekijän tapaaminen harvoin ei tarkoittanut sitä, että hän ei viitsi tulla tapaamaan, vaan että laki määrittelee tapaamisille vähittäismäärät ja näin saadaan säästettyä resursseja. Tehkää päätöksiä lapsi huomioiden! Lapsi on kaikkein tärkein, ja raha ei saa ratkaista asioita. <3

Vaikuttaja

59

Hei sinä,

Teet tärkeitä päätöksiä yhteiskunnassa, mutta sossut teki mun elämässä. Mulla on ollut varmaan 8 sossua ainakin. En edes muista niiden nimiä. Musta tuntu, ettei niitä kauheesti kiinnostanu mun jutut, kun aina oli niin kiire... Enkä halunnu olla taakaks niille lisää. Kukaan niistä ei oikeesti tuntenut mua, ne kerkes vaan lukee just alun mun papereista ennen kokousta. En koskaan nähnyt niitä kahestaan. Ei kai ollu aikaa. Olis ollu ihan kiva, jos olis ollu 1 tyyppi keneen vois oikeesti luottaa... Voisitkohan auttaa tämän hetken asiakkaita?

23-vuotias kunnan tuote

60

Hei!

Olen asunut koulukodissa ja minulle tehtiin paljon rajoitustoiminpiteitä, ja mitä rajoitustoiminpiteet on, tarkoittaa mm. LVR eli liikkumisenvapauden rajoitus ja YPR eli yhteydenpidon rajoitus. LVR kesti koulukodissa automaattisesti 1kk. Sama YPR. Sain pitää yhteyttä vanhempiin tai tukivanhempaan laitoksen puhelimella. LVR:ssä en saanut liikkua laitoksen ulkopuolella kun ohjaajan läsnäollessa. Ovet ovat takalukossa, tehtiin kerran viikossa yksi pieni lenkki laitoksen sisäpihalla. Rajoituksien aikana ei ollut mitään ohjelmaa, joten käytännössä istuin laitoksen sisällä ja odotin, että rajotukset puretaan. Niistä ei ollut mitään hyötyä koskaan, koska rajoitukset eivät ollu oikea apu siihen, mitä sillä yritettiin korjata. Joten minun kokemuksella toivon, että laitoksissa missä on käytäntönä, että rajoituksen aikana ei tehdä mitään ja keskitytään siihen, että nuori ei poistu laitoksesta, pitäisi sisältyä rajoitusten aikana jotain ohjelmaa arkeen.

Laitosnuori

61

Minut huostaanotettiin ollessani 17-vuotias. Ratkaisuun päädyttiin, kun vanhempani kääntyivät sosiaalitoimen puoleen hakemaan apua. Se oli pienellä paikkakunnalla ainoa ratkaisu, mitä tilanteeseeni oli tarjota. Lyhyesti totean, ettei perheoloissani kuitenkaan ollut vikaa.

Erkanin huostaanoton aikana kaikista yhteisöistä. En saanut huostaanoton aikana ainuttakaan kaveria. En ole koskaan ollut niin yksin. Koulussa päädyin oppimisvaikeuksista kärsivien pienluokalle, kun itselläni ei ole koskaan sellaisia ollut – päin vastoin. Minua on kuvattu kognitiivisesti lahjakkaaksi. Se ei siis ollut oikea paikka minulle. Se kuitenkin erotti minua koulusta yhteisönä.

Huostaanoton jälkeen muutin sosiaalityöntekijän aloitteesta omaan asuntoon, vaikkei minulla todellisuudessa ollut valmiuksia itsenäiseen elämään. Lopetin koulun ”koska mä voin”, ja jäin kotiin neljän seinän sisään. Minut ohjattiin kyllä paikalliselle (huonomaineiselle) työpajalle tekemään yksinkertaista sarjatyötä. Koin sen jopa nöyryyttävänä, sillä tiesin olevani älykäs.

Jälkihuolto kohdallani toteutettiin 1. sosiaaliohjaajan käynnillä, jossa katsottiin, mitä tarvitsen kotiin (ruoanlaittovälineet yms), 2. kerran kuussa tapaaminen, jossa toimeentulotukihakemuksen täyttö yhdessä sosiaaliohjaajan kanssa, vuokran maksu sosiaalityimestä, ja maksusitoumus kauppaan. Parin viikon välein 70€ käyttörahaa. 3. apteekkisopimus, eli hain kerran viikossa lääke-dosetin apteekista. En siis saanut tukea itsenäisessä elämässä pärjäämiseen.

Toki osa vastuusta on itselläni. En ollut kovinkaan yhteistyöhaluinen tahon kanssa, jonka koin kohdelleen minua epäoikeudenmukaisesti. Kokemus ohjaa ihmisen toimintaa. Ongelmana kuitenkin on se, miten sosiaalityön toimet johtivat siihen, että institutionaalinen luottamus mureni ja johti lopulta erkanemiseen kodin ulkopuolisesta maailmasta. Kodin ulkopuolinen elämäni punoutui palvelujärjestelmän ympärille. Sosiaaliset suhteeni olivat psykiatreja, psykologeja, psykiatrisia sairaanhoitajia. Opin keskustelemaan kodin ulkopuolella oireista ja ongelmista. Voisin sanoa, että huostaanoton irroitettua minut ns. normaalista elämästä, ja elämän rakennuttua palvelujärjestelmän ympärille, minä opin potilaaksi (sick role, Talcott Parsons, 1951). Muut identiteettini karsiutuivat pois.

Olen laskenut palvelukustannuksiani vuosien varrelta. Tämä 14 vuoden kierre (14–28v) maksoi keskimäärin 50 000€ vuosi, sisältäen palveluiden käytön, lääkkeitä ja sosiaaliturvan.

Pääsin elämässäni eteenpäin arjen rakentamiseen keskittyneen palvelujärjestelmän ulkopuolisen tukihenkilön avulla. Kävin hänen kanssaan kerran viikossa vaihtelevissa kahviloissa juttelemassa tunnin verran – arkisista asioista. Hiljalleen vastaanottopuhe, jota olin tottunut kodin ulkopuolella, puhuessani alkoi kaikota, ja ”oikea minä” tuli esiin.

62

Terve vaan,

Mun äiti kuoli 5-vuotissynttäripäivänä. Siitä lähtien mun elämässä on ollut kaikkea paskaa toisensa perään. Oon ollut laitoksessa, kriisiperheessä ja sijaisperheessä. Ja ainiin, siinä välissä biologisessa perheessä, koska ongelmia ei huomattu ajoissa. Tässäkin tilanteessa aikainen puuttuminen olisi pelastanut tilanteen, eikä ongelmien olisi tarvinnut mennä niin pitkälle. Muutos olisi voinut tapahtua, mutta ei tapahtunut, koska tilanteen vakavuutta ei huomattu. Kyseiseen toimintaan olen yhä pettynyt, sillä se vaikuttaa yhä mun elämään joka päivä, joka hetki.

Paska historia ei kuitenkaan tarkoita samaa kuin paska tulevaisuus. Lastensuojelun piiriin pääseminen muutti mun elämän täysin, ilman sitä en olisi välttämättä tässä, vaikuttamassa, muuttamassa lastensuojelua, kertomassa että jonkin on muututtava. Kertomassa sitä teille, päättäjille. Teille keillä on mahdollisuus saada oikea muutos aikaan. Ilman teitä muutos ei voi tapahtua, te olette se viimeinen este lainsäädännön muuttamiseksi parempaan suuntaan. Siksi teillä on oikeus kuulla meitä, lapsia ja nuoria. Kuulla mitkä asiat toimivat ja mitkä eivät ja saada muutoksia aikaan. Se on teidän velvollisuus.

Nuori17

63

Hei, näin alkuun kiitos mahdollisuuksista, joita olen saanut lastensuojelun kautta. Joitakin pieniä tekijöitä on ollut, joita olen miettinyt. Sosiaalityöntekijöiden vaihtuvuus on ollut kohdallani suurta, olen kuullut samankaltaisia tarinoita muilta, mutta myös tarinoita ihmisistä, joilla ei ole ollut tätä ongelmaa.

Toinen asia, mikä mietityttää edelleen, on kilpailutus lastensuojelussa rahan kautta, eikä palveluiden tai nuoren etua ajatellen aina. Minusta olisi myös tärkeätä painottaa kanssakäymistä nuoren kanssa, sillä nuori näkee ohjaajat ohjaajina niin kauan kuin tutustuu heihin syvemmin. Sama toimii oikeastaan sosiaalityöntekijän kanssa.

Minut sijoitettiin kriisisijoitukseen pienenä noin kahden vuoden iässä. Sieltä minulle tehtiin päätös, etten voi asua äitini kanssa ja minut sijoitettiin. Minulle kokeiltiin erilaisia lääkkeitä (rispendal, conserta yms.) jo pienestä asti. 11-vuotiaana minä menin laitokseen. Olin aina villi lapsi ja kokeilin rajoja paljon, jonka seurauksena minulle tehtiin satoja kiinnipitoja vuodessa. Kiinnipitotilanteet olivat yleensä aika samanlaisia, mutta kun niitä tuli, kynnyksellä kiinni myös pieneä. Minut saatettiin laittaa kiinnipitoon oven paaskaamisesta tai pelkästä huutamisesta, koska tilanne oli ennakoitava.

Tiedän, että asian kanssa on painittu, ja niin olen minäkin. Muistan myös joskus olleeni Tays:n osastolla ja minut käärittiin mattoon. Joka oli typerää 12-vuotiaalle pojalle. Mutta asioita hoidetaan ja mennään eteenpäin, kiitos siitä. Jatkossa toivon päättäjiltä ymmärrystä erilaisista tilanteista tulleita kohtaan ja päättäväisyyttä tuoda oikeat asiat esille.

Naapurirapun apu

64

Hei päättäjä!

Haluatko kuulla tarinani?

Olin 15-vuotias, kun sain tarpeekseni väkivaltaisista vanhemmistani. Hain apua kotitilanteeseeni kaksi vuotta. Kaksi väkivallan täyteistä vuotta. Näihin kahteen vuoteen mahtui jalkapallojoukkueellinen eri työntekijöitä. Apua hakiessani kohtasin lukuisia kuraattoreita, psykologeja, perheneuvolan työntekijöitä, turvatalon työntekijöitä, sosiaalityöntekijöitä, opettajia, terveydenhoitajia ja lääkäreitä.

Tosi asiassa olisin tarvinnut vain ja ainoastaan yhden työntekijän, joka olisi kohdannut minut kiireettömästi ja uskonut minua, kun kerroin, mitä kodissamme todella tapahtuu.

Käännekohta elämässäni olikin se, kun sain jälleen uuden sosiaalityöntekijän täyttäessäni 17. Ensimmäisenä tämä sosiaalityöntekijä kysyi minulta, että mikä minulla on hätänä ja, kun purskahdin itkuun, hän kysyi minulta, että saako hän halata minua. Muistan tämän kohtaamisen lopun elämäni. Tämän kohtaamisen jälkeen en enää joutunut kotiin, vaan pääsin lastenkotiin ja sieltä tuki-asuntoon. Pääsin vihdoinkin turvaan. Kyseinen työntekijä pysyi rinnallani aina jälkihuollon päättämiseen saakka ja toisinaan soittelemme yhä. Tämä työntekijä pelasti henkeni.

Joskus tunnen katkeruutta siitä, että jouduin kärsimään väkivaltaisessa kodissa kaksi vuotta ennen, kuin sain apua. Toisaalta olen kiitollinen, että sain apua ennen, kuin oli liian myöhäistä. En silti toivo kenellekään lapselle samanlaista lapsuutta ja silti tiedän, että tälläkin hetkellä moni lapsi ja nuori ei saa tarvitsemaansa apua.

Haluan, että virheistä opitaan vihdoinkin ja Suomeen luodaan sellainen lastensuojelujärjestelmä, jossa jokainen sosiaalityöntekijä voi tehdä työnsä lapsen etu edellä. Ei ole kenenkään etu, että poltamme sosiaalityöntekijät loppuun ja laiminlyömme lasten hätähuudot. Eihän?

Kahdenvuodenhätähuuto

65

Hei, sinä, joka luet tämän!

Olen ollut huostaanotettuna 2-vuotiaasta lähtien ja mulla on ollu niin monta sosiaalityöntekijää, etten muista yhdenkään aikaisemman työntekijän nimeä tai kasvoja. Mulle vaihtuvuus on tuonut tosi paljon ongelmia myös systeemin ulkopuolella. Koulussa opettajan vaihtuminen oli kriisi ja sain aina psykosomaattisia oireita. Tällaisten muutoksien pitäisi olla osa normaalia arkea eikä kriisi. Mulla on tosi paljon luottamusongelmia ja en pysty antamaan itseni tarvita ketään, koska kaikki lähtee pois ilmoittamatta mitään. Sulla on tosi paljon valtaa ja toivon, että edes harkitset sosiaalityöntekijöihin liittyvän lain ottamista tosissaan.

Picklemugshot

66

Sosiaalityöntekijä on päättänyt sijoitukseni kohteesta sekä huostaanottamisesta. Myös kotilomat he ovat päättäneet itse. Sosiaalityöntekijä ehdotti minulle Nuorten foorumia (toim. huom. lastensuojelun kehittämistoimintaa), ja päätin mennä sinne ja oli vapauttavaa kylläkin.

Elin vaikeaa nuoruutta, jossa elin katuelämää, isä löi, äiti oli alkoholisti ja peliriippuvainen. Lähinnä isän kautta olen ollu lastenkodissa, sijaisperheessä ja huostaanotettuna. Enkä ollut toivottu lapsi.

Sosiaalityöntekijän kanssa onnistuu asiat silloin, kun sen kanssa menee mutkitta ja se ymmärtää nuorta ja osaa auttaa, ettei heti olla kukkahattutäti-assenne päällä, ja se on yleistä, ja yleensä minun kohdallani se on onnistunut hyvin.

Sosiaalityöntekijä on vaihtunu minun kohdallani 2-3 kertaa eikä sillä ole merkitystä laisinkaan ollut kunhan kaikki toimii ja menee hyvin.

Lastensuojelu on lasten kannalta hyväkin juttu, jos se koetaan tarpeelliseksi ja säännöt ovat hyviä. Joustaa niistä voi, jos nuoren asenne on ollu sellanen, jotta siihen voi ottaa luottoa eikä murista ja marista joka asiasta, että tää on pahaa olla laitoksessa. Yleensä siellä huolehditaan nuoresta, joka oikeesti on sen arvoista. Ja itse koen sen kyllä sen arvoiseksi, että on ollut laitoksessa. Ei tarvii kotona miettiä, mitä seuraavaksi saa tehdä vai mitä ei saanu, sillä minun kotona se oli osittain rajattua.

Hygieniarahastoa minulla ei ollut, mutta Mitä sinulle kuuluu? -ryhmän (toim. huom. Helsingissä toimivan lastensuojelun kokemusasiantuntijaryhmän) avulla sain päätettyä, että nuorilla on hygieniarahasto, ettei mene omista viikkorahoista se raha mihinkään hygieniaan. Hygieniarahasto tuli pysymään kaikkialle, että saavat ostaa hygienia tuotteita, sillä ihminen tarvii niitä. Ja läpi meni.

RaveBoy

67

Hei olen 16-vuotias nuori tyttö. Olen asunut lapsuuteni isäni ja kahden isoveljeni kanssa. Elämämme oli alkuaikoina aika lailla ”normaalia”, mutta sitten isäni alkoholiongelma vain pahentui. Meistä tehtiin paljon lastensuojeluilmoituksia ja isämme ei välittänyt enään mistään. Ei meidän ruokkimisesta, puhtaudesta, lääkkeistä tai koulusta. Huolehdin paljon toisesta veljestäni, koska hän on kehitysvammainen ja hänellä on Downin syndrooma. Olin itsekin tuolloin todella nuori, mutta koin sen pakolliseksi, koska isämme ei hoitanut mitään asioita. Vaikka minunkin olisi kuulunut saada elää ”normaalia” lapsuutta.

Emme edes tienneet äidistämme mitään, koska hän oli vain häipynyt, kun oli noin vuoden ikäinen. Isämme ei koskaan puhunut hänestä mitään tai edes ottanut asiaa esille. Kun olin 10-vuotias, sain tietää äidistäni ja samana päivänä sain myös tietää, että jouduin muuttamaan hänen luokseen lähiaikoina. Olin hämmentynyt ja järkyttynyt. Kun lopulta muutin äidin luokse asumaan, olin vielä enemmän järkyttynyt. Hän hakkasi minua ja kahta puolisisarustani henkareilla, risuilla, johdoilla, nyrkeillä ja repi hiuksista. Hän ei huolehtinut ruokailuista ollenkaan. Välillä söimme vain ruisleipää ja puuroa.

Ihmettelin vuosia myöhemmin, miksi minun piti muuttaa hänen luokseen, vaikka sosiaalityöntekijöillä oli tieto hänen ongelmistaan ja vähäisistä voimavaroistaan. Saimme tukiperheen, jossa kävimme melkein joka viikonloppu. Siellä meillä oli normaalit ruoka-ajat ja siellä ei käytetty väkivaltaa. Mutta sitten tuli se viikonloppu, kun äitimme ei tullutkaan hakemaan meitä kotiin. Olin järkyttynyt, vaikka hän olikin kohdellut minua kaltoin. Mutta olin kuitenkin juuri hetki sitten saanut hänet mukaan elämäni. Hänelle yritettiin soittaa, mutta häneen ei saatu yhteyttä. Meni

muutama päivä ja sitten hän vastasi ja sanoi, ettei oman vointinsa takia kykene ottamaan meitä kotiin, joten jäimme tukiperheeseen asumaan muutamaksi kuukaudeksi, koska he ei eivät voineet pitää meitä pitkäaikaissijoituksessa.

Meille löytyi vuonna 2015 sijaisperhe. Perhe oli paras mahdollinen, siellä oli turvallista ja kaikki otti meidät hyvin vastaan. Meille opetettiin erittäin paljon uusia asioita. Ja heille uskalsimme kertoa äidistämme ja siitä, kuinka hän hakkasi meitä. Asia meni oikeuteen asti ja hän sai siitä jotakin pientä. Sen jälkeen oma sossuni ja sijaisperheeni kuunteli omaa toivettani yhteydenpitoon.

En ole puhunut biologisille vanhemmilleni melkein neljään vuoteen, koska heidän takiaan alan voimaan henkisesti pahoin. Olen saanut nykyisiltä sossuiltani paljon tukea ja apua niihin asioihin. Myös sijaisperhe tuki ja auttoi paljon. Mutta kun aikaa kului, sijaisperhe alkoikin ahdistaa minua, koska en saanut pukeutua omalla tavalla ja koin, että negatiivisten tunteiden näyttäminen oli kiellettyä. Joten aloin olla erittäin ahdistunut. Otin sossuuni yhteyttä ja ensin hän käski seuralla tilannetta, mutta tilanne paheni, joten soitin toisen kerran. Silloin asiaan puututtiin. Nyt asun laitoksessa.

Alakerran muori

68

Kun kirje ovesta kolahti, reippaana saavuin palaveriin. Siellä yllätys odotti, kun tuntematon henkilö istui minua vastapäätä ja esitteli olevansa uusi sosiaalityöntekijäni. Ei, miten näin voi käydä.. Ei siitä ole kuin noin. 4kk kun sain uuden sosiaalityöntekijän, jonka kanssa ehdimme nähdä muutaman kerran. Nyt taas uusi, jolle pitäisi avautua asioista ja luottaa.

Sartsu

69

Olen ollut 17 vuotta lastensuojelun asiakkaana. Näinä vuosina minulla on vaihtunut sosiaalityöntekijä todella useasti. Joskus vuoden sisään useaan kertaan, jolloin ei itsekkään pysy perässä, kuka omia asioita hoitaa. Tähän olisi kiva saada muutos. On vaikeaa saada tärkeitä asiat hoidettua, jos sosiaalityöntekijä ei ole tavoitettavissa tarvittaessa.

Vasta viime vuosina olen saanut sosiaalityöntekijän, jonka asiakkaana olen ollut 1,5 vuotta, joka on varmaan pisin aika yhden sossun seurassa. Luottamusta kun on jo muutenkin vaikea rakentaa ihmisten kanssa omien kokemusten takia. Saati sitten sosiaalityöntekijän kanssa, jota itse et tunne, mutta joka tietää kaiken sinusta.

Luottamus ei ehdi rakentua lyhyessä ajassa, vaan se kehittyy ajan saatossa. Jos asioitasi hoitava henkilö vaihtuu koko ajan, ei luottamusta ehdi rakentua yhtään. Kuinka muut olettaa sinun pystyvän puhumaan asioistasi tällaisen henkilön kanssa?

Itsenäistynyt nuori Etelä-Suomesta

70

Hei sinä, joka voit vaikuttaa isosti tärkeisiin asioihin!

Kertoisin, kuinka monta sossua mulla on ollu ja kuinka useesti ne on vaihtunu, mut oikeesti en muista. Sosiaalityöntekijät on ollu mun elämässä 8-vuotta ja päättäny mun asioista. Mut otettiin huostaan vasta, kun mun äiti pahoinpiteli mut niin pahasti et jouduin päivystykseen. Varotus merkkejä oli jo vuosia ennen ja monia lasu-ilmotuksia oli tehty. Vasta ku olin saanu hyvän ja luottamuksellisen suhteen mun sossuun, asiat rupes sujumaan. Olin onnellinen. Sit se lähti ilmottamatta. Ja taas sossu vaihtu.

Muutosta odotellessa

71

Hei päättäjä.

Mulle on vähän vaikea kirjoittaa sosiaalityöntekijöistä, kun en oikein muista kuinka monta sosiaalityöntekijää mulla on yhteensä ollut. Ehkä kuusi tai seitsemän. Lyhin aika yhden työntekijän kanssa on ollut reilu vuosi. En ole itse nähnyt kaikkia sosiaalityöntekijöistäni. Oikeastaan muistan vaan kaksi työntekijää kunolla, kun heidän kanssaan olen useamman kerran tavannut.

Toinen sossu oli esimerkillinen ja sellainen, minkälaisen ajattelun unelmasosiaalityöntekijän olevan. Hän kuunteli meitä (siis sijaisperhettä) ja teki meidän kanssa paljon yhteistyötä. Hän oli hyvä ja ymmärtäväinen. Hän on ainoa sosiaalityöntekijä, johon voin sanoa, että olen luottanut.

Toinen sossu oli sen sijaan äkkipikainen ja nyrpeä. Suhde tähän nykyiseen työntekijään ei ole ollut oikein toimiva. Hän esimerkiksi päätti mun asioista ilman, että oli koskaan edes nähnyt mua. Silloin se suhde lähti heti väärään suuntaan, kun ei huomioitu sitä henkilöä, jonka elämästä tehtiin päätöksiä.

Minä ja perheeni haluttaisiin ehdottomasti nähdä enemmän sosiaalityöntekijöitä, sillä he päättävät meidän asioista. Työntekijöillä pitäisi olla mahdollisuus keskittyä siihen vuorovaikutussuhteeseen. Lisäksi toivoisin enemmän rahaa perhehoitajille sekä loma-perheille. He tekevät korvaamatonta työtä.

Gaba

72

Hei,

Olen ollut lastensuojelun asiakas 14-vuotiaasta lähtien. Täytin 18 vuotta vuonna 2019.

Äitini kuoli vuonna 2005 lääkeyliannostukseen ja isäni on riippuvainen alkoholista ja rauhoittavista lääkkeistä. Hän on myös narsistinen ja omaa vihanhallintaongelmia.

Siskoni päätti tehdä lopun arvaamattomalle arjellemme ja tehdä meistä lastensuojeluilmoituksen. Kaksi päivystävää sosiaalityöntekijää saapui kotiimme. Muistan elävästi, kuinka kerrotuamme tilanteen yksityiskohdat toinen työntekijä katsoi minua ihmetellen ja sanoi, että ”kyllähän aikuinen mies saa juoda.” Vuotta myöhemmin meidät sijoitettiin isäni käytyä kahdesti katkolla ja yritettyä itsemurhaa meidän ollessa paikalla. Tänä päivänä minun tekisi mieli sanoa hänelle, että ei, aikuinen mies ei välttämättä saa juoda.

Meidät sijoitettiin isäni ystävän perheeseen. Tämä oli sosiaalityöntekijäni tekemä harkintavirhe. Isäni ystävä ei ollut millään lailla kouluttautunut tai valmistautunut auttamaan kahta traumatisoitunutta tyttöä. Hän oli myös henkisesti hyväksikäyttävä, ja pyrki usein vähättelemään minua ja siskoani hänen itseensä ja hänen biologiseen perheensä nähden.

Sisareni oireili ensimmäisenä. Hän masentui ja alkoi viiltelemään itseään. Hän oli äärimmäisen epätasapainoinen, jonka takia hänet sijoitettiin laitokseen.

Myöhemmin minä masennuin ja aloin käyttämään runsaasti alkoholia. Sijaisvanhempani päästi meidät juomaan, koska hänen mielestään se kuuluu nuoruuteen.

Vaikka kuka tahansa järkevä sosiaalityöntekijä olisi sijoittanut minut muualle, silloinen työntekijäni ei tullut toimeen tukiperhevanhempani kanssa, koska tukiperhevanhempani vaati inhimillistä korvausta perhehoitotyöstään. Työntekijä valehteli minulle, etteivät isäni ystäväni tai tukiperhevanhempani kumpikaan halua minua koteihinsa, vaikka tilanne oli päinvastainen.

Olin näihin aikoihin 17-vuotias. Onneksi vakituisten työntekijäni ollessa lomalla sijaistava sosiaalityöntekijä teki päätöksen minun pikaisesta sijoituksestani tukiperheeseen.

Täytettyäni 18 vuotta, vakituinen työntekijäni kieltäytyi myöntämästä yli 8 tukiperhepäivää tukiperheeseen uhkaillen jälkihuollon sijoituksella. Hän varoitti minua luottamasta tukiperhevanhempani, sillä hän ei ”ole minulle vanhempi, vaan viranomainen, sillä hän saa toiminnastaan rahaa”.

Onneksi eduskunnan oikeusasiamiehentoimisto vastasi pyyntööni ja teki asiasta tutkintapyynnön kaupungille. Samalla sain uuden sosiaalityöntekijän tai peräti neljä sellaista, koska ne vaihtuivat sen verran usein, että en itsekään pysynyt perässä. Usein minulle ei edes ilmoitettu sosiaalityöntekijäni vaihtumisesta.

Puolisen vuotta myöhemmin jouduin osastohoitoon. Sieltä kotiutuessani pyysin uudelta sosiaalityöntekijältäni tukiperhepäiviä tukiperheeseen. Sosiaalityöntekijä vastasi minun olevan 18-vuotias ja täten minun tulisi pärjätä ilman tukiperhettäni. Tässä pieni tiivistelmä. Kerrottavaa olisi paljon lisääkin.

@muutamasananen

73

Hei!

Olen 22 vuotias nuori ja olen ollut koko elämäni lastensuojelun asiakkaana. Minut sijoitettiin jo pienenä sijaisperheeseen, jossa olen viettänyt suuren osan elämästäni. Kyseinen perhe asui toisella paikkakunnalla, kuin Helsingissä, missä lastensuojelun asiakkuuteeni oli mikä vaikutti paljon kokemukseeni ja näkemykseeni sosiaalityöntekijöistä. Vuosien varrella sosiaalityöntekijäni vaihtui useampaan kertaan, joka vaikutti asiakas ja työntekijä suhteeseen. Tämän lisäksi pääsin näkemään kyseisiä työntekijöitä noin kerran vuodessa. Tämä loi etäisen tunteen työntekijään ja johti siihen, etten kertonut hänelle minua vaivaavista asioista. Virallisten ja tärkeiden asioiden eteneminen kesti myös kauan aikaa joko kadonneiden tai väärille ihmisille kulkevien papereiden takia. Kaiken kaikkiaan kaikki kokemukseni sosiaalityöntekijöihin liittyen olivat kielteiset.

Lapsuuttani ja nuoruuttani maalasi täten ärtyneisyys ja turhautuneisuus sosiaalityöntekijöitä kohtaan. Vanhetessani ja päästessäni jälkihuollon piirin, ja lopulta siitä pois, näkemykseni on muuttunut. Kyseinen jälkihuollon työntekijä Turussa tapasi minua kuukausittain ja auttoi minua paljon kokemissani ongelmissa. Tämä oli ensimmäinen kerta, kun kohtasin välittävää ja tukevaa vuorovaikutusta sosiaalihuollon työntekijältä. Hänen ansiostaan selvisin jokapäiväisessä elämässäni eteenpäin. Nämä sosiaalihuollossa toimivat työntekijät voivat siis olla hyvin voimaannuttavia ja tärkeitä ihmisiä nuoren elämässä, kunhan tälle annetaan mahdollisuus. Ikävä kyllä vaihtui tämäkin sossu toiseen jälkihuoltoasiakkuuteni aikana. Näiden positiivisten kokemusten lisäksi olen päässyt oppimaan lisää sosiaalityöstä ja sitä kalvavista ongelmista, jotka varmasti vaikuttivat omiin aikaisempiin kokemuksiini. Tiedän että sosiaalityössä on suuri resurssipula ja

työntekijöiden vähäisyys ja vaihtuvuus johtavat ylikuormittavaan työtaakkaan ja näin työpahoinvointiin, joka edelleen aiheuttaa kuormitusta. Olen varma, että lukuiset sosiaalityöntekijäni vuosien aika yrittivät tehdä parhaansa työssään silloisten resurssien sa varassa.

Lapsuuteni sijaisperheessä oli hyvä, mutta mitä jos näin ei olisikaan ollut? Miten olisin uskaltanut kertoa kohtaamistani ongelmista kaukaiselle ihmiselle, jonka tapasin kerran vuodessa, jos pienienkin asioiden tunnustaminen oli mahdotonta? Asiasta ei oltaisi saatu tietää ennen tilanteen eskaloitumista. Jos yhteiskunta ei ole valmis panostamaan sosiaalityöntekijöihin, vaikuttaa tämä suoraan näiden asiakaskuntaan ja heidän saamiinsa palveluihin, kuten pääsin itse vuosien saatossa kokemaan. Työn ei pitäisi olla ”yhtä palojen sammuttelua”, kuten olen kuullut useamman sosiaalityöntekijän sanovan. Sen pitäisi olla ennaltaehkäisevää ja välittävää työtä, jossa lapsen tai muun asiakkaan etu laitetaan edelle. Minun lastensuojelu kokemukseni olivat täynnä pettymyksiä, älkää antako niin tapahtuvan seuraaville sukupolville.

TulevaisuudenSossu

74

Moro!

Sosiaalityöntekijä on päättänyt mun asioista esim: Sijoituksesta. Se oli hyvä päätös koska halusin pois kotoa ainakin väliaikaisesti. Oon kokenut isoja perheriitoja, perheen sisäistä väkivaltaa ja alkoholin ja tupakan käyttöä. Elämäni tuli suuri muutos kotoa lähdettyäni. Opin sijoituksessa tapoja ja käyttäytymistä. Olen käynyt kotilomilla, joilla on suurimmaksi osaksi mennyt hyvin. Sossu on mulla vaihtunut ainakin 3 kertaa ja se on tosi typerää mun mielestä, kun juuri on oppinut puhumaan ja avautumaan ekalle sossulle tulee jo uusi ja taas pitää oppia tutustumaan hänen kanssaan. Joillain lapsilla uusiin sossuihin tutustuminen on vaikeaa ja noloa. Mun mielestä pitäisi olla oma sossu melkeen koko ajan eikä se vaihtuisi.

Olen luultavasti laitoksessa ainakin vuoden. Täällä minua ahdisti yhdessä vaiheessa mutta vaihdoin huonetta ja taas asiat rullaa. Koulukin menee paremmin täällä kuin himas. Toivoisin teiltä, että sossu ei vaihtuisi! Täällä olo helpottaa oloani ja parantaa elämäni.

Aarrejonne

75

Kun sosiaalityöntekijä ei vaihtunut koko ajan, pystyin kertomaan asioita helpommin ja luomaan luotettavan suhteen välillemme.

Sartsu

76

En ole ikinä päässyt koti lomille, kun asuin 11 vuotta laitoksessa.

Apollo

77

Hyvä kansanedustaja!

Olen ollut alle 5 vuotiaasta aina jälkihuollon loppumiseen (21-vuotiaaksi) saakka lastensuojelun piirissä, ensiksi avohuolto, sitten sijaishuolto (3 eri sijaisperhettä/perhekotia) ja lopuksi jälkihuolto. Tänä aikana minulla on ollut 5-6 sosiaalityöntekijää. He ovat tavanneet minua n. 1-2 kertaa vuodessa, tilanteessa, jossa on ollut läsnä sijaisvanhempiani sekä perhekotivanhempiani. En ole siis tiennyt, että minulla olisi oikeus tavata sosiaalityöntekijääni kahden kesken.

Tämä on vaikuttanut esimerkiksi siihen, että sosiaalityöntekijäni ei ole tiennyt kohtaamastani kaltoinkohtelusta sijaisperheessä. Minulla ei ole ollut minkäänlaista mahdollisuutta hänelle siitä ikinä kertoa, sillä sijaisperheen vanhemmat vahtivat myös sähköpostiani ja puheluitani. Enkä tosiaan edes tiennyt sosiaalityöntekijäni yhteystietoja. Asuin kauempana biologisista vanhemmistani, sosiaalityöntekijäni tehtävä oli käydä varmistamassa vanhempieni kuntoisuus ennen kotilomani alkamista. Sosiaalityöntekijä saattoi soittaa tai käydä aamulla kotonani, sen sijaan että olisi esim. tullut minun kanssa sinne yhtä matkaa.

Monesti kävi niin, että minä matkustin sijaisperheeni kotikaupungista 10-11-vuotiaana bussilla tunnin kotipaikkakunnalleni, menin vanhempieni luokse, ja ne olivat tosi vahvassa humalassa. Minulla ei ollut puhelinta, joten suuntasin sosiaalitoimeen, joka oli mennyt tuntia aiemmin kiinni. Jouduin kadulla pyytämään vierailta ihmisiltä, että saisin lainata jonkun puhelinta, että voisin soittaa sijaisvanhemmilleni, että en voi mennä kotiin. Joskus en tavoittanut sijaisvanhempiani, en sosiaalityöntekijää enkä ketään, joten menin kotiin takaisin, vaikka se oli monin tavoin vaarallista ja turvatonta. Tämä on vain yksi esimerkki siitä, miten sosiaalityöntekijöiden resurssit menivät ja menevät edelleen täl-

läkin hetkellä monin paikoin aivan muuhun kuin siihen että he olisivat esimerkiksi turvaamassa oikeaan aikaan lapsen kotilomaa. Tai että sosiaalityöntekijät eivät tunne omia lapsiaan ja nuoriaan sillä tavalla, että voisivat oikeasti saada selville heidän vointiinsa liittyviä asioita. Monesti sosiaalityöntekijät luottavat sokeasti esim. sijaisvanhempien ja perhekotivanhempien kertomuksiin lasten elämästä.

Tänä päivänä työskentelen lastensuojelun piiristä itsenäistyneiden nuorten kanssa, ja saan toistuvasti, miltei viikoittain, kuulla järkyttäviä kokemuksia siitä, kuinka nimenomaa perhehoidossa kasvaneet nuoret ovat tulleet vakavasti kaltoinkohdelluiksi, niin pahasti ettei heistä näillä näkymin ole vuosiin opiskeluiden tai työn pariin. Voisiko näitä kohtaloita välttää sillä, että nuorilla olisi tarpeeksi aikaa sosiaalityöntekijöidensä kanssa? Se tuntuu kamalan lohduttomalta, ja kohtuuttomalta että jo monin tavoin kaltoinkohdellut lapset "pelastetaan" lastensuojelun piiriin ja mikä on lopputulos? Mikä järki sijoittaa huostaanottoon ja sijaishuoltoon paljon rahaa, jollei pystytä takaamaan laadukasta ja turvallista lastensuojelua kaikille lapsille.

Santtu

78

Terve,

olen alkoholistiperheestä, jossa fyysinen ja henkinen väkivalta on molemmat tulleet erittäin tutuiksi. Ilman huostaanottoa olisi vähintään yksi ruumis siitä yhtälöstä syntynyt. Perhe on ollut hajanainen ja taustalla on myös koulukiusaamista yms. Olen ollut nyt vuosikymmenen mielenterveyspalveluiden asiakkaana, ja menneisyydellä on tässä varmasti osansa. Ongelmiini alettiin puuttua mielestäni liian myöhään (16 v), kun ensimmäiset merkit ongelmista näkyivät jo n. 10 vuoden iässä, ja siinä iässä ei oikein itse sitä apua osaa hakea. Kouluissakaan ei tähän liiemmin puututtu, ja yläasteella koulukuraattori teki kahdesti oharit sovitusta tapaamisesta, niin sekin jäi sitten siihen. Lopulta menin lukiossa pyytämään apua terveydenhoitajalta, joka ohjasi jatkohoidon pariin.

Sosiaalityöntekijät – kuten työntekijät ympärillä muutenkin – ovat vaihtuneet vuosien saatossa erittäin monta kertaa enkä osaa erityisemmin kiintyä ihmisiin, kun olen tottunut, että he vaihtuvat kohta muutenkin. Sosiaalityöntekijä on ollut tästä syystä itselleni vain etäinen ihminen, joka auttaa asiassa X ja Y silloin, kun sitä sattuu tarvitsemaan. Henkilöllä ei ole muutoin ollut itselleni mitään väliä, kunhan on osannut työnsä ja on sovituisia tapaamisissa paikalla – tämäkään ei aina ole selviö. Jos jaksamista on edes vähän, niin tarkastan sosiaalityöntekijän tekemiset, kun en ole voinut siihenkään luottaa, että niitä sovittuja asioita olisi aina muistettu hoitaa.

Kelan kanssa tappelu on asia, johon sitä tukea on eniten tarvinnut ja tarvitsen edelleen. Nykymuotoisella Kelalla on voimakkaasti invalidisoiiva vaikutus, ja tästä syystä jokaisella pitäisi olla vähintään kaksi tai kolme sosiaalityöntekijää näissä auttamassa. Mutta helpompi ja halvempi ratkaisu olisi varmasti yrittää hoitaa edellä mainitun valtion toimielimen asiat kuntoon, kun ne eivät sitä nykymuodossa todellakaan ole. Arvosana nykytoiminnalle alkaa miinusmerkillä.

Näitä päätöksiä tekemään pitäisi ottaa ihan tavallisia sosiaalityöntekijöitä ja lastensuojelun nuoria, kun yhdelläkin on kokemusta ja tietotaitoa varmasti kymmenkertaisesti enemmän kuin niillä, jotka näistä nykyisin päätöksiä tekee. Tässä on kyse meidän maan tulevaisuudesta, ja jos rahaa löytyy miljardikaupalla ulkomaille jaettavaksi, sitä luulisi riittävän myös oman maan tulevaisuuden turvaamiseen. Harva varmaan myöskään sitä ristiä haluaa joutua kantamaan, että nuori on päättänyt päivänsä, kun riittävää apua ei ole ollut ajoissa tarjolla.

Tässä ei tosiaankaan ole kuin murto-osa siitä, mikä meillä on täällä Suomessa lasten ja nuorten asioiden kohdalla pielessä. Olisi varmaan aika alkaa tekemään konkreettisia toimia asioiden eteen, eikä tyytyä ikuiseen jaaritteluun. Näitä asioita seuranneena oma usko tulevaisuuteen ja tämän maan päättäjiin on täysin nollassa.

Yksi tämän maan nuori

79

Itselläni oli useampi sosiaalityöntekijä 2 vuoden huostaanoton aikana. Eri ihmisen vaihtuessa päättämään MINUN ELÄMÄSTÄNI, täytyi minun aina tehdä vaikutus uuteen ihmiseen. Jos en jaksanut olla juuri sinä päivänä hirveän puhelias itsestäni, teki kyseinen henkilö päätökset lukemalla papereista, kuka olen.

Kuvittele tilanne, jossa joku päättää puolestasi kaiken. Kuvittele henkilön olevan täysin tuntematon ja lukevan papereista, kuka olet sekä näkevän sinut kerran. Tämän perusteella hän tekee päätökset elämästäsi. Toivoisit varmaan tämän olevan sama tyyppi ehkä hieman kauemminkin ja oikeasti tietävän sinut? Seuraavan kerran puolen vuoden päästä katsotaan asioitasi uudestaan, jossa on taas uusi tuntematon henkilö, joka tietää sinusta vain nopeasti lukemansa (ei ole ehtinyt lukea kaikkea, koska niin monta muutakin nuorta) ja saat yhden mahdollisuuden näyttää, millainen oikeasti olet ja aikaa noin 2h. Ei kovin reilua? Ei ainakaan minun mielestä.

Nuorten tulee saada vaikeassa elämäntilanteessa tukea aikuisilta, eikä todistaa jatkuvasti uusille ihmisille kuka on. Työntekijöiden jatkuva vaihtuvuus vaikuttaa suuresti nuoren elämään.

Nimetön

80

Hei päättäjät,

Mun lastensuojeluasiakkuus alkoi 9-vuotiaana. Oon nyt 20. Eli 11 vuoden kokemuksesta puhun. 9-vuotiaana alkoi siis avohuolto. Avohuollon tukitoimia meillä ei ollut, sillä isä ei halunnut mitään apua mihinkään. Äiti oli silloin kuollut jo. Avohuolto oli siis sekaista aikaa. Perheväkivaltaa oli ja kukaan ei siihen puuttunut. Ei varmaankaan ehtinyt. Luettuani lastensuojeluasiakkuuden aikaiset paperini sain vasta tietää tästä meillä olleesta avohuollosta. Minulla oli 5 vuoden avohuollon aikana 7 sosiaalityöntekijää. Joo no, selkis miksi mitään muutosta ei tapahtunut.

Avohuollon aikana muistan tavanneeni kahta naista. Yhden kerran toimistolla ja yhden kerran meillä kotona. Sanoin, että kaikki on kunnossa. No mulla tuli tuon 5 vuoden aikana 12 lastensuojeluilmoitusta. Aika paljon. Silti joku päätti lopettaa mun lastensuojeluasiakkuuden.

Puoli vuotta kului ja kiireellinen huostaanotto tuli eteen. 5 vuotta liian myöhään. Onneksi tämän herätyksen jälkeen pääsin veljeni kanssa samaan sijaisperheeseen. Sijaisperheessä oli ihan hyvä olla. Sain oman sosiaalityöntekijän ja asiat alkoivat sujumaan. Sain turvallisen nuoruuden.

Sijaisperheestä pääsin itsenäistymään ja nyt olen opiskelemaisena sosionomiksi. Päätin lähteä opiskelemaan alaa, sillä haluan päästä vaikuttamaan sosiaalityön kenttään. Toimin nyt myös kokemusasiantuntijana.

Olisin toivonut avohuollossa lisää tietoa kaikesta, sosiaalityöntekijöistä siis. Olisin toivonut aitoa kohtaamista ja työntekijöiden loogista päättelyä, lasuista (toim. huom. lastensuojeluilmoituksista). Olisin toivonut, että minua olisi uskottu.

Autathan ajoissa

81

Tuun pieneltä paikkakunnalta ja oon asunu poissa kotoa nyt kolme vuotta. Tänä aikana mulla on ollut vaan yks sosiaalityöntekijä, mutta se ei ole paljon mua tavannut, koska se hoitaa koko kotipaikkakunnan sosiaalityön käytännössä yksinään. Mulla ei ole ollut suurempia haasteita eikä problematiikkaa täällä eikä edellisessä perheessä, mutta sosiaalityöntekijä on tän perhekodin lisäksi ainuita ihmisiä mun elämässä.

Täällä käy muiden sosiaalityöntekijät useammin, ja se tuntuu, hassuu kyllä, mutta ikävältä. Käytännön asioissa se näkyy kyl silleen, että jos pitäis saada jotain päätöksiä esim raha-asioihin tai muuhun tärkeään, niin saattaa mennä viikkoja, ellei kuukausia ennenkuin tapahtuu mitään. Sitten tietty oon täällä kotona ihan raivoissani vaikkei nää täällä voi niille asioille mitään.

Mä tiedän myös sellasia nuoria, ketkä asuu nuorisokodissa, ja niiden sossut ei käy siellä juurikaan eikä tunne edes niitä. Ja niitten kohdalla sama juttu, kun mulla, joutuu odottaa kaikkia asioita valtavasti ja siks jää esim. jostain koulun reissuista pois. Se on ihan tosi väärin, eikä auta yhtään meitä nuoria luottamaan siihen, että lastensuojelu ja sossut oikeesti yrittäs auttaa meitä ja turvata meille samanlaisen elämän kuin muillekin. Ja että oltas samanarvosessa asemassa muiden, himassa asuvien nuorten kanssa.

Nikke

82

Heippa,

Mulla on ollut sama sossu aika pitkään, mutta musta se oli paska kokemus. Sossu ei halunnut kuulla, koska me oltiin lapsia. Yritettiin tehdä valituksia, mutta niistä ei ollut mitään tuloksia eikä meitä uskottu.

Olisiko aika alkaa kuuntelemaan lapsia?

Emppu

83

Hyvä päättäjä,

Olen ollut lastensuojelun asiakkaana 4-vuotiaasta lähtien. Nyt olen 19-vuotias. Matkan varrella olen kerennyt olemaan kahdessa eri sijaisperheessä ja kaksi kertaa lastenkodissa. Nykyään olen jälkihuollon asiakkaana. Olen ollut lapsena todella pettynyt sosiaalitoimen päätöksiin. Miksi minut otettiin ekasta sijaisperheestä pois? Siellä oli kaikki hyvin. Miksi minun ei anneta tavata mummia, äitiä ja veljeä? Nämä kaikki kysymykset oli minulle lapsena ihan auki.

Syytin itseäni kaikesta siihen asti, kunnes sain täysikäisyyden saavutettuani lukea epikriisipaperit. Sosiaalityöntekijäni ei ker-tonut näihin asioihin syitä. Näemme vain pakolliset kaksi kertaa vuodessa, hän ei tiedä muuten mitään, miten minulla menee yms.

Sosiaalityöntekijällä ei pitäisi olla niin montaa asiakasta, koska sosiaalityöntekijällä pitäisi olla mahdollisuus omasta mielestäni nähdä asiakastaan jopa kuukausittain, eikä aina vain palaverin merkissä. Sosiaalityöntekijän pitäisi oppia tuntemaan asiakkaansa ja näin saada luottamus.

Minulle sosiaalityöntekijäni ei ole ikinä ollut läheinen, koska näemme vain pakolliset kaksi kertaa vuodessa palaverin merkeis-sä. Asia pitäisi mielestäni olla toisin. Lisäksi sosiaalityöntekijäni ei vastaa viesteihin tai puhelimeen, minun pitää aina laittaa mieti-tyttävät asiat sosiaalityöntekijäni työparille, kuka on ammatiltaan sosionomi eikä sen vuoksi voi olla päättämässä asioistani.

Lapsuus hukassa

84

Päätöksissä vois kuunnella enemmän nuoria. Päätöksiä vois tehdä enemmän nuoren "HYVINVOINNIN MUKAAN" eikä vaan parin virheen. Ja olisi hyvä, kun ei vaan tuomittas vanhan pahan ajan perusteella, vaan otettas hyvät tekemiset myös mukaan päätöksiin!!!!!!!!!!!!!!!!!!!!!!!!!!!!!!!!!!!!

Terveisin Kuopion nisti

85

Moikka, sinä valtion vastuhenkilö!

Halusin kirjoittaa tämän kirjeen, koska olen asunut lastensuojelulaitoksessa, mikä on tarkoittanut sitä, että elämässäni ei ole ollut aina hirveästi pysyvyyttä. Lastenkotiin muuttaminen oli todella iso asia, onnekseni sain kuitenkin hyvän sosiaalityöntekijän, johon pystyin alkamaan rakentamaan luottamusta.

Juuri, kun olin päästänyt hänet lähelle, tämä ihminen vaihtui ja uusi tuli tilalle. Seuraavaa työntekijää en enää päästänyt lähelle, koska ymmärsin tämänkin pian lähtevän. Loppujen lopuksi ollessani lastensuojelun asiakkaana sosiaalityöntekijäni vaihtui keskimäärin puolen vuoden välein.

Sosiaalityöntekijää täytyy tavata myös vain puolen vuoden välein, mikä tarkoitti kohdallani sitä, että jokaisessa tapaamisessa oli uusi ihminen. Koko ajan oli siis aloitettava alusta, luotava luottamus ja tutustuttava, ja sitten kun sen oli tehnyt, työntekijä jo vaihtuikin taas.

Olisi hienoa, jos edes yksi aikuinen olisi pysyvä nuoren elämässä. Ilman pysyvyyden tuomaa turvallisuuden tunnetta on vaikea kehittyä. Pyytäisinkin, että työssäsi varmistaisit, että myös me lastensuojelussa kasvaneet nuoret saisimme mahdollisuuden kehittyä potentiaaliimme varmistamalla sen, että myös meillä on pysyvyyttä elämässämme. Kiitos.

Saanhan minäkin kehittyä koko potentiaaliini?

86

Lastenkodissa asuminen ei välttämättä aina ollut niin mukavaa. Muistan kuitenkin asioita, jotka toivat iloa huostaanoton aikana. Oma ohjaaja oli kiinnostunut samoista asioista kuin minä. Askartelimme yhdessä ja pelailimme. Vietimme paljon aikaa yhdessä. Hän otti minut huomioon, kuunteli ja arvosti. Lisäksi eräs ohjaaja otti välillä mukaan töihin oman koiransa. Lemmikki toi yllättävän paljon iloa.

Myös hetket, jolloin sai valvoa vähän aikaa pidempään, esimerkiksi juhannusyönä, tuntuivat mahtavalta. Vaateraha ja viikkoraha olivat hyvä juttu. Hyvästä koulumenestyksestä palkitseminen motivoi yläkouluikäisenä lukemaan kokeisiin. Hyvästä koenuumerosta sai purkkapötkön. Hyvää mieltä toi myös joka viikkoinen saunan jälkeinen limutölkki.

Asiat, joilla voi ilahduttaa nuorta, ei välttämättä tarvitse olla kovin suuria tuodakseen iloa nuorelle. Tärkeintä ohjaajan olisi olla kannustava, kuunteleva ja ymmärtäväinen huostaanoton aikana.

A.T.

87

Palataan ajassa n. 20 vuotta taaksepäin. Asun vielä kehitysvammaisen pikkusiskoni kanssa laitoksessa tuntemattomien ihmisten kesällä, ja en enää viimeisenä äänenä ennen nukahtamista kuulekkaan iltasatua tai laulua, vaan sen kun oman huoneeni ovi lukitaan. Olen huoneessa täysin yksin, mutta oloni on vielä yksinäisempi.

Kesällä minut siirretään sijaisperheeseen siskoni kanssa ja huostaanottomme muuttuu pitkäaikaiseksi, jonka aikana on tarkoitus yrittää kotiutusta, mikäli äitini parantuu. Äidillä oli diagnosoitu olevan maanisdepressiivinen mielialahäiriö. Isämme ei ollut elämässämme. Nyt meidät siirrettiin perheeseen, missä oli sisarusia ja vanhemmat. Olen menossa esikouluun.

Elämämme käynnistyi perheessä melko mutkattomasti, toisaalta taas ei. Muistan, etten tiennyt miksi kutsua uusia vanhempiani, sillä he eivät olleet minun äitini tai isäni. Alkuvaiheessa uudessa kodissamme kävi kaksi sosiaalivirkailijaa, jotka kyselivät minulta olostani ja siitä, miltä uusi koti tuntuu. Muistan ajatelleeni, etten osaa sanoa heille mitään mitä he haluavat, sillä en tietänyt, miltä se tuntui. Koulu alkoi ja elämä pysyi samana, välillä sosiaalityöntekijät kävivät, välillä heitä oli kaksi ja välillä yksi, välillä he olivat samoja ja välillä eivät. Aina samoja kysymyksiä, miten viihdyn, miten koulussa jne. Tapasin vastata samalla tavalla, koulussa menee hyvin, kuten menikin, ja jalkapalloa pelailen ja se on kivaa. Näin selvisin vähimmällä puhumisella eikä tarvinnut tuntea pahaa oloa. Oikeasti toivoin, että he puhuisivat kanssani enemmän, kertoisivat äidistä ja saisin kertoa, kuinka ikävä minulla oli ja kuinka kaipasin kotiin, mutta toisaalta en.

Elämä jatkui, koulu sujui, harrastin, kirjoitin ylioppilaaksi, kävin RUK:n, pääsin opiskelemaan, ei ollutkaan oikea ala, vaihdoin koulua ja nyt opiskelen opettajaksi toista vuotta. Nyt palataan nykyhetkeen.

Ohessa oleva tarinani kuvastaa yhtä monista tuhansista kohdaloista, joita lastensuojelussa kohdataan. Kaikissa kohdataan samoja toimijoita, perheitä ja sosiaalityöntekijöitä. Oman elämäni aikana olen myöhemmin pohdinnoissani huomannut, että olisin kaivannut elämäni yhden ja saman sosiaalityöntekijän. Sijaisvanhemmiltani olen saanut kaiken mitä olen pyytänyt, mutta olisin kaivannut elämäni, varsinkin nyt vanhempana, ihmisen, joka tietää laillisista oikeuksistani. Tiedän olevani myös onnekas. Taustat mielessä pitäen, tilanteeni voisi olla paljon huonommin ja kuka siitä tietäisi nykyään. Sen jälkeen, kun täytin 21, ei kukaan viralliselta taholta ole kysellyt perääni. Kyseenalaistan ajatusta, jonka pohjalta ihmisten eteen tehdään asioita, kunnes he ylittävät yhtäkkiä tietyn iän ja heidät jätetään oman onnensa nojaan. Tämän tulisi muuttua.

Mielestäni asia on helppo ajatella tulevan ammattini kannalta. On minun tehtäväni välittää myös lapsista ja tarjota heille tarvitsemaansa tukea, ei vain toteuttaa määriteltyjä mittareita.

Jos yksi ihminen olisi seurannut elämäni, hän tuntusi minut ja tarinani. Nyt tuntee vanhemmat, minä ja sinä.

Parantaako monta lyhyttä teippiä revenneen paperin, vai tarvitaanko pitkä ja kestävä teipinpala, jotta paperilla on mahdollisuus pysyä yhdessä?

88

Arvoisa päättäjä,

muutin vuonna 2005 sijaisperheeseen, ollessani 3-vuotias. Sitä ennen olin ravannut turvakodista toiseen äitini kanssa ja ennen sijaiskotia asuin lastenkodissa reilu puoli vuotta.

Ensimmäinen pitkäaikainen sosiaalityöntekijäni oli sydämellinen ja luotettava. En ollut hänelle vain yksi asiakkaista vaan lapsi, jota hän tahtoi auttaa, ja jonka elämässä hän tahtoi olla mukana. Hänen siirryttyä vuosia myöhemmin toisiin tehtäviin, hän tuli vielä sen jälkeenkin tapaamaan minua sijaiskotiini. Hän siis osoitti todella välittävänsä minusta ja elämästäni.

Sitten kuvioon astui uusi sosiaalityöntekijä, joka vastaa edelleenkin asioistani. Koen kuitenkin, ettei hän ole kohdannut minua täysin samalla tavalla kuin aikaisempi. Minut on pikemminkin kohdattu vain yhtenä monista lastensuojelun asiakkaista.

Sosiaalityöntekijän vaihtuminen tarkoitti minulle silloin taas sitä, että jouduin käymään uudestaan läpi rankkoja kokemuksia ja luottamus oli rakennettava puhtaalta pöydältä. Ja jokainen tietää, ettei luottamuksen rakentaminen ole helppoa, varsinkaan nuorelle, jota on joskus kaltoinkohdeltu. Voin vain kuvitella, miltä tuntuu nuoresta, jonka sosiaalityöntekijä vaihtuu jatkuvasti.

Mielestäni tärkeintä, jotta nuoren kanssa kohtaaminen onnistuu, on keskittyä täysin nuoreen. On tärkeää olla aidosti kiinnostunut nuoresta ja tämän elämästä. Sosiaalityöntekijän täytyy osoittaa olevansa luottamuksen arvoinen, jotta nuoren ja sosiaalityöntekijän välille voisi syntyä luottamus.

Sosiaalityöntekijän on muistettava, että on merkittävässä roolissa nuoren elämässä. Hän päättää nuorta koskevista asioista ja on vastuussa siitä, että ottaa niin nuoren kuin myös hänen läheistensä näkökulmat päätöksen teossa huomioon.

Minun tapauksessani sosiaalityöntekijäni on päättänyt monista hyvin tärkeistä ja elämääni vaikuttavista asioista. Hän on päättänyt terapiasta, sen kestosta ja sen jatkumisesta, biologisen äitini, isäni ja biologisten sukulaisten tapaamisesta sekä tärkeimpänä, mihin sijaisperheeseen muutin ja missä asuin koko lapsuuteni ja nuoruuteni.

Tunnen olevani onnekas, koska minun kohdallani on tehty hyviä päätöksiä ja olen kokenut tulleeeni kuulluksi sekä nähdyksi. Olen saanut elää koko nuoruuteni 18-vuotiaaksi asti samassa sijaisperheessä, johon pienenä jo muutin. Olen päässyt käymään terapiassa vuosia, josta on ollut minulle valtavasti hyötyä.

Koen olevani etuoikeutetussa asemassa, sillä läheskään kaikilla huostaanotetuilla ei ole ollut näin hyviä kokemuksia lastensuojelusta.

Kiitollinen jälkihuollon nuori

89

On tärkeää, että lapsi ja nuori voi luottaa sosiaalityöntekijäänsä. On myös tärkeää että s.työntekijän ja lapsen kemiaat kohtaavat. Itselläni on ollut pyöreästi n. 15 eri työntekijää ja se, että joudut aina aloittamaan alusta uuden ihmisen kanssa, on äärimmäisen turhauttavaa. Olet ensin rakentanut luottamussuhteen, joka tuhoutuu uudelleen ja uudelleen. Uusi työntekijä ei aina välttämättä perehdy taustoihisi tarpeeksi ja nuori kärsii siitä siten, että myös vapaudet, joita on ehtinyt saavuttaa luottamuksen perusteella, menetetään.

Sosiaalityöntekijöillä pitäisi olla myös tiukempi valintakoe. Ikimuistoisin hetki oli se, kun tulin raskaaksi 18-vuotiaan ja sosiaalityöntekijä teki ennakoivan lastensuojeluilmoituksen, sillä verukkeella että ”muistatko, kun sanoit minulle ilkeitä asioita kun olit 15? Kyllä mäkin osaan vit**illa”. Sen jälkeen ajattelin, että lastensuojelu on juuri se asia, mitä lapsilleni en halua.

Taistelin tieni ulos lastensuojelun asiakkuudesta ja siihen kului nelisen vuotta. Sen neljän vuoden aikana tapasin useita sosiaalityöntekijöitä, ja heistä eräs osoitti, että lastensuojeluun voi luottaa. Hän oli mahtava, enkä unohda häntä ikinä.

Usein törmää siihen, että sosiaalityöntekijöillä ei ole muuta tietoa, kun se mitä ovat kirjoista oppineet. Tosiasia on se, että kirjattiedolla ei laitospuorten, lastenkotilasten ja jälkihuoltoapuorten kanssa pärjää. Kullakin on syynsä, miksi ovat huostaanotettuja. Monet, jotka eivät ole missään tapauksessa syyppäitä siihen, että on kotoa pois otettu, joutuvat kokemaan alistavaa ja ihmisarvoa loukkaavaa kohtelua sosiaalityöntekijöiltä.

Itselläni oli usein sellainen olo lapsena ja etenkin teini-ikäisenä, että minulla ei ole ihmisarvoa. Aloin kapinoimaan ja karkaamaan, koska minua ei kuultu. Minun ei annettu olla normaali nuori. Olin vain riepoteleva ihmispaska, jolla ei ollut väliä. Ketään ei kiinnostanut, vaikka olisi ollut paha olo. Sosiaalityöntekijät eivät mielisairaalaan ja erityisahuolenpidonosastolle, vaikka minä olisin vain halunnut puhua. Karkailu olisi loppunut siihen, kun joku olisi ollut kiinnostunut tarpeistani.

Olen aivan ihmeissäni myös erään sosiaaliaseman toiminnasta. Kun aikuisuuden kynnyks koitti, missä oli itsenäistymisvarat? 17,5 vuoden ajalta niitä ei ollut reilua tuhatta enempää vaikka oli maksettu tililleni joka kk. Sosiaalityöntekijät eivät antaneet kuin 3kk tilitiedot, ja jostain syystä minulle ei ole suostuttu antamaan rapsoja ja minusta kirjoitettuja tietoja.

Sosiaalityönjärjestelmä Suomessa on hyvä, mut se sisältää edelleen täysin läpimätää touhua. Kuuluuko lapsilisän mennä huostaanotetun nuoren ruokiin lastensuojelulaitoksissa, ja saako nuoren laskuja maksaa tämän itsenäistymisvaroista monilla tuhansilla tai jopa 20 k eurolla saatikka käyttää lapsen elämiseen tai kuolleen isän eläkerahoja laitoshuoltoon? Eikö missään ole mitään rajaa? Minun laitoksessani sossu vaati 15 v. tyttöä elättämään itsensä.

Parantakaa nuorten hyvinvointia. Sillä me nuoret tätä maata teidän jälkeenne rakennamme.

MBJ

90

Heippa,

Mulla on jäänyt mieleen sossujen vaihtuvuudesta se, kuinka raskasta oli kertoa uusille työntekijöille omaa elämäntarinaansa. Sitä punnitsi, että kannattaako kertoa tai jättää kertomatta, ei tiennyt, mitä on olennaista kertoa. Ja lopulta ei oikeen jaksanut, eikä saanut sanottua omia asioitaan kun palavereissa oli aikuisten kesken ristiriitatilanteita.

Yks sossu oli hetken pitempään ja hän esim. tapas enne palaveria, ja piti mun puolia, mutta sekin sit lähti.

Nipsu

91

Minun elämässä on ollut vain muutama, 3-4 sosiaalityöntekijää mutta kai sekin jotain kertoo etten ole heidän määrästään ihan varma. He eivät ole olleet elämässäni sillä tavalla läsnä, kuin mitä voisi odottaa sellaisilta ihmisiltä, jotka päättävät minun elämäni isoista asioista, kuten asumisesta, rahan käytöstä, yhteydenpiidoista yms. He ovat joutuneet tekemään isoja ja vakavia ratkaisuja minun elämästä, vaikkei he edes tunne minua eivätkä tiedä mitä minulle oikeasti kuuluu. Se tuntuu todella kohtuuttomalta, epäoikeudenmukaiselta ja väärältä. He eivät ole ehtineet tavata minua niin, että voisi puhua minkäänlaisesta luottamuksesta tai edes suhteesta.

Asuin seitsemän vuotta sellaisessa sijaisperheessä, jossa minua kohdeltiin sekä henkisesti että fyysisesti väkivaltaisesti. Jos olisin tiennyt silloin oikeudestani esimerkiksi tavata sosiaalityöntekijääni kahden kesken, olisi välillemme voinut muodostua sellainen suhde, että olisin voinut kertoa kohtelustani. Ja vaikka annoin ehkä jotain pieniä vinkkejä tapahtuneesta, sosiaalityöntekijäni uskoi aina sijaisvanhempiani. Ongelmieni pahennuttua, muutin pois ja tapahtuneita asioita ei ikinä otettu missään tilanteessa käsittelyyn.

Kärsin tapahtuneista edelleen, ja olen tällä hetkellä opiskelukyvytön. Tarvitsen nykyään tukea esimerkiksi kaupassa käyntiin yms. arkisten asioiden hoitoon, koska olen niin monin tavoin huonossa kunnossa. Jos aikanaan sosiaalityöntekijäni olisivat voineet kohdata, tavata ja tutustua minuun paremmin, uskon että voisin tänä päivänä paremmin, ja kamalaa sanoa mutta tulisin halvemmaksi yhteiskunnalle.

Nyt en uskalla unelmoida edes huomisesta.

Huostaanoton piti pelastaa elämäni

92

Hei,

Olen 17-vuotias tyttö. Halusin kirjoittaa teille kirjeen, koska haluan vaikuttaa sosiaalityöntekijöiden vaihtuvuuteen.

Minut on huostaanotettu 4-vuotiaana isältäni ja silloiselta äitipuoleltani. Muutin lastenkotiin kolmeksi kuukaudeksi, josta minut sijoitettiin puoleksi vuodeksi sijaisperheeseen. Sijaisperheen jälkeen muutin äidilleni. Asuin äidillä noin kuusi vuotta, josta muutin toiseen sijaisperheeseen vuonna 2015. Olen asunut nykyisessä sijaisperheessä viisi vuotta ja matkaan on mahtunut seitsemän eri sosiaalityöntekijää.

Työntekijöiden vaihtuvuus on ollut mielestäni huono asia, sillä joudun aina kertomaan samat asiat uusille sosiaalityöntekijöille ja yrittänyt aloittaa joka kerta uuden luottamussuhteen. Tämä on ollut minulle hyvin haastavaa, eikä luottamusta oikein ole kenenkään kanssa ehtinyt vaihtuvuuden vuoksi tulla. Jossakin vaiheessa en edes tiennyt, kuka sosiaalityöntekijäni oli, enkä ollut edes nähnyt häntä kertaakaan, mutta silti hän päätti joistakin asioistani.

Yksi suhde on onnistunut sosiaalityöntekijään. Kyseinen työntekijä oli minulla 13 vuotta matkassa mukana ja tunsin minut päästä varpaisiin ja luotin häneen. Tämä henkilö kuitenkin vaihtui muuttoni yhteydessä 2015.

Haluaisin vaihtuvuuden kokeneena vaikuttaa siihen, ettei muilla lapsilla ja nuorilla pääsisi näin monesti vaihtumaan työntekijä, sillä se on raskasta lapselle ja nuorelle kokea se, ettei työntekijä kuitenkaan pysy kauaa ja tietää, että kuitenkin kohta vaihtuu. Se saattaa hankaloittaa tilannetta niin, ettei pystytä puhumaan asioista, jotka lapsen tai nuoren pitäisi saada sanottua.

Uskon ja tiedän, että kaikki haluavat ajatella lapsen ja nuoren parasta myöskin ottaen huomioon tämän kyseisen asian. Kiitos kovasti mahdollisuudesta päästä vaikuttamaan näin suureen asiaan!

Lämpimästi tervehtien,

Tyttö 17v

93

Sijoituksen alussa sosiaalityöntekijäni vaihtui nopeasti. Vanha sosiaalityöntekijäni ei ilmoittanut vaihdosta ja uusi sossu tuli vain kiireellä hakemaan nimikirjoitusta johonkin lappuun, kertoi nimensä ja lähti. Olisin toivonut muutenkin kaiken uuden keskellä, että minulle olisi rauhassa kerrottu sosiaalityöntekijän vaihtuvan. Tilanne oli ennakoitavissa, mutta siitä ei kerrottu etukäteen vaan se tuli yllätyksenä. Se oli todella hämmentävää. Tuo sosiaalityöntekijä kuitenkin pysyi melko pitkään. Hänet näki vuodessa kaksi tai kolme kertaa, kun oli pakollisten asiakassuunnitelmapalaverien aika. Tai jos mokasi, hän kirjoitti rajoituksia ja lähetti ne postissa. Jos minulla oli kysyttävää tältä sosiaalityöntekijältä, hän vastasi harvoin eikä palannut asioihin uudestaan. Hän oli jatkuvasti lomalla tai muuten estynyt, eikä asioistani silloin päättänyt kukaan.

Viimeinen sosiaalityöntekijäni oli hyvä työssään ja oikealla puolella sosiaalityötä tekemässä. Hän perehtyi asioihin, järjesti aikaa ja kuunteli. Jos hän ei heti voinut yhteydenottoihin vastata, hän palasi niihin kun ehti. Hän myös kertoi ajoissa jäävänsä pois, kun pääsen pois laitoksesta. Hän hoiti työnsä hyvin ja siitä olen kiitollinen. Aiemmat sosiaalityöntekijät eivät tehneet aikaa kohdatakseen. Eivätkä kunnolla selittäneet, mitä tapahtuu. Lapsi/nuori tarvitsee läsnäoloa.

Hemuli

94

Hei päättäjät,

Mä oon ollut lastensuojelun asiakas neljä vuotiaasta lähtien. Kuitenkin mulla vaihtui sosiaalityöntekijä vähintäänkin vuoden välein avohuollon asiakkaana ollessani 15-vuotiaaksi asti. Tämä oli yksi syy siihen, miksi meidän perheen tilanteen vakavuutta ei nähty riittävän ajoissa, josta seurasi se, että elimme sisarusten kanssa kodissa, jossa arki pyöri alkoholin ympärillä ja kotona oli jatkuvasti vieraina vanhempien ryyppykavereita.

Se, että tilanteeseen puututtiin, vaati sen, että mä ja sisareni aloimme oireilla psyykkisesti. Kuitenkin kun huostaanotto oli tehty ja pääsimme sijaisperheeseen, asiat menivät hyvin. Sijaishuollossa meillä oli hyvä sosiaalityöntekijä, joka kuuli, kohtasi ja auttoi.

Nippe

95

Noin 18 vuotta kestäneen lastensuojeluasiakkuuden aikana olen ollut tekemisissä lukuisten eri työntekijöiden kanssa. Varsinaisia sosiaalityöntekijöitä heistä on ollut noin 10. Sosiaalityöntekijä on päättänyt minun ja pikkusiskojeni kiireellisestä sijoituksesta ja huostaanotosta. Niiden lisäksi on tehty yhteydenpidon rajoitus lähisukulaisia kohtaan, kun heidän erimielisyytensä sijaisvanhempien ja muun muassa kasvatustapojen suhteen kärjistyivät.

Kun perheemme huono tilanne selvisi tuttaville tai naapurissa asuville, muutimme asuinpaikkaa. Muutimme koko lapsuuteni ajan useita kertoja vuodessa. Huoli perheemme tilanteesta ei välitynyt viranomaiselta toiselle, jotta tilanteeseen olisi pystytty puuttumaan seuraavan asuinpaikan alueella. Tieto kulki verkkaisesti ja hankalat olosuhteet jatkuivat ja jatkuivat, kunnes tilanne kriisiytyi.

Kun perheemme epävakaisiin olosuhteisiin pystyttiin puuttumaan, tiedonkulussa oli edelleen ongelmia. Työntekijät vaihtuivat tiuhaan ja se hankaloitti jo muutoinkin raskaan huostaanoton alkuvaihetta. Elämäntarina piti kertoa lukuisille eri työntekijöille aina alusta alkaen. Kun yhden työntekijän kanssa sai kasattua hieman luottamusta ja yhteinen sävel löytyi, hänen tilalleen tuli uusi työntekijä, jolle piti taas selittää elämäntilanne ja vaikeat kokemukset alusta. Kertomuskin muuttui ajan saatossa tasaisemmaksi, sillä hankalia muistoja ei aina jaksanut avata yksityiskohtia myöten. Vanhat muistot aiheuttivat ahdistusta ja niitä pyrki olemaan miettimättä.

Sosiaalityöntekijät vaihtuivat melko tasaisesti koko pitkän lastensuojeluasiakkuuden ajan. Minkäänlaista suhdetta ei ehtinyt koskaan syntyä. Työntekijät olivat lähinnä aiemmin laadittujen asiakirjojen tiedon varassa, sillä kaikkia työntekijöitä ei ehtinyt edes tavata, kun he jo vaihtoivat syystä tai toisesta työtehtäviä. Muutaman kerran kävi ilmi myös se, että työntekijä ei ollut tutustunut edes asiakirjoihin, vaan hänellä oli tietämyksessään isoja aukkoja tärkeiden asioiden kohdalla. Hankala elämäntilanne ei suoranaisesti loppunut sijaisperheeseen muuttamisen jälkeen, vaan aikuisten väliset erimielisyydet aiheuttivat ihmissuhteissa konflikteja. Epämääräiset suhteet sosiaalityöntekijöihin vaikeuttivat tätäkin tilannetta entisestään. Välillä ei tiedetty kehen pitäisi ottaa yhteyttä.

Meillä lapsilla ei ollut hallussa sosiaalityöntekijän suoraa yhteystietoa, vaan se olisi pitänyt kysyä joltakin aikuiselta tai etsiä itse netistä. Useissa tilanteissa olisi ollut mukava laittaa itse työntekijälle viesti ja kertoa mitä ajattelee. Oman sijaishuoltoni aikana mielipiteen kertominen oli mahdollista lähinnä virallisten tapaamisten yhteydessä eli kerran tai kaksi vuodessa. Jokainen elämäni vaikuttanut sosiaalityöntekijä jäi hyvin etäiseksi. Niin isoja ja vaikuttavia päätöksiä tekevä henkilö, mutta konkreettinen suhde jäi lähinnä asiakirjan tasolle.

Olinko vain asiakirja?

96

Hei, sosiaalityöntekijöitä on ollut minulla monia. Olen ollut niitten kanssa tekemisissä 1-vuotiaasta lähtien tähän 15-vuotiaaksi asti.

Minun mielestäni se on huono juttu, jos sosiaalityöntekijät vaihtelevat useasti, koska ei kerkeä tutustumaan vanhaan. Esim. joillekin pienemmille lapsille on vaikea sitoutua, jos se vaihtuu koko ajan.

Ja on ikävää, kun joutuu aina kertomaan uudelleen ja uudelleen samat stoorit ja jotkut sosiaalityöntekijät pelaavat omaan pussiin helpottaakseen töitään. Esim. jos lapsi ei halua tavata oikeita vanhempiaan, niin silti yritetään pakottaa tapaamaan niitä.

Mutta sosiaalityöntekijöiden ansiosta minun ei tarvitse elää lastenkodissa, vaan olen päässyt hyvään sijaisperheeseen.

Kiitos, että sain ottaa kantaa tähän asiaan!

Tellervo täti

97

Hei sinä päättäjät!

Mietippä lapsuuttas, oliko sulla joku aikuinen, johon luottaa. Mullapa ei ollu 0-15vuotiaana aikuista kenelle itkeä, kuka halua ja kuka suojelee. Biologisille vanhemmilleni viina oli tärkeämpää, kuin minä. Muutin sijaisperheeseen, mutta kun biologinen äitini kuoli, kun olin 9v elämäni romahti. Sijaisäitini alkoi vihata minua, koska minusta tuli itkuinen ja sulkeutunut. Koulussa minua alettiin kiusata ja olin aina vain yksin.

Tilanne paheni ja paheni vuosi vuodelta. Sosiaalityöntekijä kävi meillä kotona 1 kerran vuodessa hyvällä tuurilla 2 kertaa. Joka kerta, kun sosiaalityöntekijä kävi meillä, se oli eri mitä viimeksi oli ollut. He kysyivät minulta joka kerta saman yhden kysymyksen ”Mitä kuuluu?” Vastasin aina, että hyvin ja pyyhin kyyneleet pois silmistä. Kasvoin ja aloin itsetuhoiseksi, koska en tuntenut enää kipua, iloa tai muita tunteita. Tunsin ainoastaan ahdistuksen. Mietin joka päivä herätessäni ”Muista olla tänään varovainen”. Kukaan aikuinen ei edes kiinnittänyt huomiota viillelyihin käsiin tai muuhun kehoon. Lopulta veri ei tuntunut miltään. Olin jo valmiiksi alipainoinen, mutta aloin urheilemaan 3 kertaa päivässä joka päivä, kunnes lopulta kehoni ei kestänyt. Ketään aikuista ei vielääkään kiinnostanut kärsinyt kehoni, itkuiset silmät koko ajan ja alakuloisuuteni. Kun olin 14 sijaisäitini keksi alkaa syyttää minua sairaaksi, koska en puhu tunteistani.

Lopulta psykologit, sosiaalityöntekijät jne huomasi, kuinka paha olla minulla oli. Huostaanotto katkaistiin ja muutin perhekotiin. Meni 15 vuotta, että aikuiset huomasivat minut. Sinä päättäjät voit vaikuttaa siihen kuinka paljon sosiaalityöntekijöillä jne muilla auttajilla on meille lapsille/nuorille aikaa. Me nuoret olemme tulevaisuus. Haluatko tulevaisuuden olevan täynnä masennusta ja aikuisia, jotka ovat traumatisoitunut pahasti lapsena, koska kukaan ei ole huomannut lasten paha oloa.

Näkymätönlapsi

98

Mä olisin luultavasti kuollut ilman lastensuojelua,

Me kirjoittajat olemme ryhmä nuoria aikuisia, joilla on useiden vuosien aikana syntyneitä monenlaisia kokemuksia lastensuojelun avo-, sijais- ja jälkihuollosta. Ryhmässämme on kahdeksan nuorta, joiden asioita on hoitanut yli 100 lastensuojelun sosiaalityöntekijää. Tähän lukuun ei siis sisälly esimerkiksi lastensuojelussa tärkeää ja vaativaa työtä tekevät ohjaajat, vaan pelkästään sosiaalityöntekijät. Keskiarvoksi muutettuna tämä tarkoittaa 12,5 sosiaalityöntekijää yhtä nuorta kohden. Todellisuudessa luku vaihtelee kohtuullisesta muutamasta sosiaalityöntekijästä aina 22 sosiaalityöntekijään yhden nuoren kohdalla.

Ryhmämme nuorista osa on joutunut kokemaan jopa vuosia jatkunutta väkivaltaa vanhempansa taholta. Nuorten kokemuksen mukaan väkivaltaan ei oltu kyetty lastensuojelussa puuttumaan muun muassa siitä syystä, että sosiaalityöntekijä vaihtui niin usein, ettei kunnolla ehtinyt oppia perhettä ja lapsia tuntemaan. Tai sitten työmäärä oli niin valtava, etteivät työntekijät ääri-rajoihinsa venytettyinä olleet väkivaltaa huomanneet. Kokemusta ryhmässämme on myös siitä, ettei jatkuvan vaihtumisen takia sosiaalityöntekijä saanut riittävää kuvaa perheen kokonaistilanteesta eikä näin ollen ymmärtänyt yhden nuoren perheessä ollutta kriisiä. Tämän seurauksena sosiaalityöntekijä aikoi siirtää rakkaaksi tulleen, perheeseen sijoitetun pikkuveljen sijaisperheestä pois. Ryhmämme nuorista moni jakaa kokemuksen siitä, kuinka ei aina ole jaksanut rakentaa suhdetta uuteen sosiaalityöntekijään. On ollut uuvuttavaa ja turhauttavaa kertoa koko elämäntarinansa alusta asti yhä uudestaan ja uudestaan aina uudelle ihmiselle. Ja miten edes voi apua tarvitessaan ottaa yhteyttä sellaiseen ihmiseen, jonka nimeä ei tiedä? Monella on myös ollut sellainen olo, ettei ole halunnut kuormittaa omaa työntekijää yhtään enempää.

Onneksi meillä on paljon myös hyviä kokemuksia lastensuojelusta. Sosiaalityöntekijä on esimerkiksi puolustanut oikeuksiamme silloin, kun muut aikuiset ovat riidelleet keskenään. On tuntunut tosi hyvältä, kun sosiaalityöntekijällä on ollut aikaa ja mahdollisuus tutustua meihin. On ollut joku, joka ”hiffaa” ja jonka kanssa on päässyt keskustelemaan itselle tärkeistä asioista. Yleisesti ryhmässämme jaetaan useita kokemuksia siitä, että ”sossut on kyllä ollu meidän puolella, joka kerta kun on tavattu, vaikka ne onkin vaihtunu.”

Tälläkin hetkellä lastensuojelun apua tarvitsevia lapsia, nuoria ja perheitä on paljon. Tässä kohtaa kaikkien niiden, joilla tähän aiheeseen on mahdollista vaikuttaa, kannattaakin kysyä itseltään seuraava kysymys: kummanlaisia edellä esitetyistä kokemuksista haluamme tuottaa näille apua tarvitseville lapsille, nuorille ja perheille? Kokemustemme pohjalta uskomme, että niin sosiaalityöntekijät kuin muutkin haluavat jälkimmäistä. Kuinka työntekijöille mahdollistetaan työn tekeminen niin, että tämä käytännössä myös täällä Suomessa toteutuisi?

Muistutamme samalla, että ihmisoikeudet ja muut eri lakeihin perustuvat oikeudet eivät ole taloustilanteesta tai mielipiteistä riippuva kysymys. Suomessa on kattavan kansallisen laki- ja säädöspohjan lisäksi velvoittavalla tavalla voimassa Lapsen oikeuksien sopimus. Niin lakien kuin Lapsen oikeuksien sopimuksen täytäntöönpano edellyttävät aktiivisia toimenpiteitä. Lastensuojelun kohdalla tämä konkreettisesti tarkoittaa riittävää ammattilaisten määrää ja kohtuullisia työoloja.

Lastensuojelu- niin kuin muutkin palvelut - koostuvat ihmisistä ja nyt tarvitaan ihmisiä.

Pesäpuu ry:n UP2US-hankkeen nuorten kokemusasiantuntijaryhmä

99

Mulla oli yks ja sama sosiaalityöntekijä, joka päätti minun sijoituksestani ja huostaanotostani. Mulla on pitkä lastensuojelun tausta. Yhteistyöni alkoi jo 9 vanhana ja se kesti täysi-ikäisyyteen asti. Jouduin sijaiskotiin 9v ja mun sijaisperheen äiti pystyi manipuloimaan sossun ihan miten itse halusi. Mä jouduin kestäämään sitä kaltoinkohtelua 5v ennen ku mä pääsin sielt pois, sen jälkeen yhteistyö mun sossun kans oli vähä helpompaa, mutta pahin oli kerennyt tapahtua, kun mä olin menettänyt mun luottamuksen mun sossuun, niin tapaamiset hänen kanssa tuntuivat enemmän velvollisuudelta kuin hyviltä tapaamisilta. Sama meininki jatkui siihen asti, kun täytin 18v.

JB

100

Lapsissa on tulevaisuus. Niin mulle on hoettu koko mun elämä. Tulevat sukupolvet takaavat, että elämä jatkuu. Mutta kuka huolehtii siitä, että tulevaisuuden aikuisilla on hyvä lapsuus? Että he saavat suojaa, ruokaa, huolenpitoa ja rakkautta? Että he oppivat kunnioittamaan itseään ja muita ympärillään, huolehtimaan niin itsestään kuin toisistaan?

Kaikilla lapsilla ei ole syystä tai toisesta mahdollisuutta kasvaa syntymäkodissaan. Silloin kun valtion toimesta puututaan sijaishuollon keinoin näiden lasten kasvutarinaan, on valtiolla vähintäänkin moraalinen velvollisuus huolehtia, että nämä lapset eivät joudu ojasta allikkoon.

Valtion toimien ohjaus on päättäjien käsissä. Sosiaalityön resurssit ovat tahtotila-asia. Me joko panostamme tulevaisuuteen, tai järjestämme tulevaisuudessa anteeksipyyntöseremonian jälleen niille lapsille ja nuorille, jotka systeemi petti.

Varpu

101

Kirje vuorenavallituksesta

Olen tehnyt täyden työviikon ajatustyötä. Olen pohtinut, onko minulla Sinulle mitään annettavaa. Ovatko seuraavat luomani sanat ääriään myöden täysiä, vai tulisiko minun säästellä niiden merkitystä niille, joiden lastensuojelu on tai on ollut yhtä kaukana suojelusta, kuin demokratia diktatuurista.

Havahduin omaan sokeuteeni. Vähentääkö sanojeni merkitystä se, että olen ollut siunattu tyydyttävän hyvällä lastensuojelulla? Pitääkö kehittyäkseen sulkea kaikki hyvä epäkohdilta? Voidaanko päästä onnistumisiin onnistumisen kautta?

Käsissäsi on ratkaisuni. Päädyin lopulta kirjoittamaan Sinulle siitä, mikä minua on kannatellut läpi lastensuojelun tähän päivään asti, tasapainoisen aloittelevan aikuisen arkeen. Valehtelisin jos väittäisin polkuni olleen yhtä kukkatarhaa ja paratiisia koko matkan ajan, mutta minä olen selviytynyt siitä matkasta. Harva asia saavuttaa täydellisyyttä maailmankaikkeudessa, eikä minun lastensuojelunikaan ollut sitä. Se oli elämää.

Pakkasin muuttokuormaa rikkinäisestä kodista ollessani takkukainen 8-vuotias olento. Sieltä, missä isä oli tehnyt lopullisen ratkaisunsa alkoholismista kärsien ja äidin kasvatusmetodit aiheuttivat mustelmia. Henkisiä ja fyysisiä.

Muuttokuorma lastensuojelulaitokseen muuttaisi puiseen, pakkasella paukkuvaan omakotitaloon, jossa pieni 8-vuotias minä oli aiemmin käynyt tutustumassa. Siitä päivästä 22-vuotias minä muistaa vastaleivotun mustikkapiirakan, tulevan ikioman huoneen ja sen Nalle-Puh maton aiheuttaman hymyn, sekä minua taloon tutustuttaneen aikuisen.

Tuo kyseinen ihminen on minun elämässäni mukana tänäkin päivänä.

Kyseinen talo oli kotini 10 vuoden ajan. Sen ulko-ovi ei estänyt milloinkaan ulospääsyä. Meidät piti sen suojissa välittäminen ja rakkaus, tarpeettoman työntekijästatuksen riisuminen pois siitä tärkeästä työstä, mitä he tekivät omalla persoonallaan ja sydämellään.

Vaikka jälkihuollon keston pidentyminen 25 ikävuoteen ei ehtinyt koskemaan minua, olen saanut lastensuojelusta kanssani elämänpolkua kävelemään rakkaita ihmisiä, jotka ovat ottaneet meidät nuoret omiin sydämiinsä ja jatkavat välittämistä lakipykälien velvoitteen poistuttuakin. Minä olen siitä tavattoman kiitollinen, miten kaunista kauneutta ihmisyydestä löytyy.

Myös sosiaalityöntekijäni pysyi monet vuodet samana. En minä olisi uskaltanut uskoutua hänelle minun elämäni tilasta, jos hän olisi ollut joka kerta erilaiset kasvot. Viimeisellä kerralla ennen jälkihuollon ovien sulkeutumista meidän molempien silmäkulma kimmelsi hieman normaalia enemmän.

Sellainen pysyvyys on ollut minun kasvamiselleni ja kypsymiselleni elinehto. Vaikka äidin aiheuttamat henkisetkin mustelmat olivat alkaneet haalistua ja menettää merkitystään, minun on vielä tänäänkin hidasta rakentaa luottamuslegoilla. Minä harkitsen tarkkaan, uskallanko lisätä palikoita. Toisaalta vuosien saatossa koulupolulla sekä hieman sen ojanpientareilla tapahtunut kiusaaminen moukaroit mustelmia hieman lisää ja hävitti minun palikoitani, joilla luoda jotakin hienoa.

Minä en olisi niin ehjä tänään, kuin olen, jos minua olisi tarpeetomasti riepoteeltu laitoksesta toiseen ja minulle rajoja ja rakkautta jakaneet aikuiset olisivat vaihtuneet sietokyvylleni liian usein. Osa heistä vaihtuikin ja välillä vaikeuttaen minun jo valmiiksi vaikeakulkuista vuoren valloitusta. Silti minä kiipesin sen vuoren huipulle ja seikkailen jo seuraavalla. Minä elän.

Pikkumyy

Lopuksi

Kirje lukijalle,

Olemme kiitollisia, että olemme saaneet olla mukana toteuttamassa tätä julkaisua. Nuorten kirjoittamat kirjeet ovat pysäyttäneet ajattelemaan lastensuojelua, siihen liittyviä ilmiöitä, tunteita, ajatuksia ja kokemuksia laajasti, ei ainoastaan sosiaalityöntekijöiden vaihtuvuuden osalta.

Olemme vaikuttuneita siitä, miten koskettavia ja kauniita tarinoita saimme lukea. Vaikka lähtökohtainen ajatus koko julkaisun toteuttamisessa oli usko nuorten haluun ja kykyyn tuottaa kirjoitettuja aitojen kokemustensa pohjalta, on niiden äärelle pysähtyminen ollut silti merkityksellinen ja osin mykistäväkin kokemus. Jokainen lause kätkee taakseen niin paljon elämää, ajatuksia, tunteita ja viisautta. Toivommekin lukijoiden pysähtyneen rauhassa jokaisen kirjeen ääreen.

On ollut hienoa ja etuoikeutettua olla todistamassa nuorten halua ja kykyä kirjoittaa monenlaisista kokemuksistaan, vaikeistakin. Nähdäksemme kirjeet kertovat suurelta osin nuorten toiveesta tulla nähdyksi ja kohdatuksi. Toivomme, että näitä toiveita kuullaan ja niillä on mahdollisuus saada muutoksia aikaan.

Tämä julkaisu todistaa myös, kuinka nuoret haluavat olla mukana luomassa muutosta ja vaikuttamassa lasten, nuorten ja perheiden avun saantiin Suomessa 2020-luvulla. Nuorten kirjeet kertovat kuitenkin osaltaan myös siitä, miten meillä on vielä paljon työtä tehtävänä, jotta jokainen lapsi, nuori ja perhe saisi lastensuojelusta tarvitsemansa avun. Nuoret haluavat olla mukana tässä työssä, niin kuin tämä julkaisukin osoittaa. Jatkakaamme yhteistä työtä paremman tulevaisuuden puolesta.

Kiitos kaikille, jotka ovat olleet mukana ja auttaneet tämän julkaisun toteuttamisessa.

Kiitos jokaiselle nuorelle. Olette upeita, ihania ja mahtavia!

Milja Kaijanen, Marjukka Koskenkorva & Onni Westlund

